

Τ.Ε.Ι ΚΡΗΤΗΣ



ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ»

**Η επίδραση του εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου στην
αποδοτικότητα των επιχειρήσεων. Η περίπτωση των ελληνικών
επιχειρήσεων.**

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του
Τ.Ε.Ι Κρήτης ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική

από τη

Λαδουκάκη Βασιλεία

Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Ψιμάρνη – Βούλγαρη Φωτεινή

Ηράκλειο

Ιούνιος 2017

Δήλωση Αυθεντικότητας, Copyright

Ο μεταπτυχιακός φοιτητής που εκπόνησε την παρούσα διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (μη-εμπορικός, μη-κερδοσκοπικός, αλλά εκπαιδευτικός-ερευνητικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες κ.λπ.), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή την γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου»

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

« Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την τριμελή εξεταστική επιτροπή η οποία ορίστηκε από την ΓΣΕΣ του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης, σύμφωνα με το νόμο και τον εγκεκριμένο Οδηγό Σπουδών του ΠΜΣ «Λογιστική και Ελεγκτική». Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Ψιμάρνη – Βούλγαρη Φωτεινή (Επιβλέπων)
- Σταματόπουλος Θεόδωρος (Μέλος)
- Φλώρος Χρήστος (Μέλος)

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα.»

**Αφιερωμένη στους γονείς μου,
που είναι δίπλα μου σε κάθε στιγμή της ζωής μου**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Λογιστική και Ελεγκτική» του τμήματος Χρηματοοικονομικής Λογιστικής του ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ. Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω ορισμένους από τους ανθρώπους που συνεργάστηκα και έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην εκπόνησή της. Πρώτα από όλους θέλω να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια της διπλωματικής εργασίας, κυρία Ψιμάρη - Βούλγαρη Φωτεινή για την πολύτιμη καθοδήγηση του και την εμπιστοσύνη και εκτίμηση που μου έδειξε. Δεν μπορώ να παραλήψω να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές, οι οποίοι μας δίδαξαν καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου του Μεταπτυχιακού προγράμματος, καθότι ο καθένας ξεχωριστά προσέφερε ότι ήταν δυνατό ώστε να προάγει τις γνώσεις μας. Ακόμη ευχαριστώ θερμά τα δύο μέλη της τριμηλούς επιτροπής κύριο Σταματόπουλο Θεόδωρο και κύριο Φλώρο Χρήστο, οι οποίοι σε συνεργασία με την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, αφιερώνουν χρόνο και γνώσεις ώστε να μπορέσουμε να εξελιχθούμε.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου Ιωάννη και Ελένη, που με υπομονή και κουράγιο προσέφεραν την απαραίτητη ηθική συμπαράσταση για την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής μου εργασίας.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
ABSTRACT.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
1.1. Σκοπός και Στόχοι Εργασίας.....	9
1.2. Διάρθρωση Εργασίας.....	10
1.3. Ο Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις.....	11
1.4. Ο Εξωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις.....	18
1.5. Σημαντικότητα Ελέγχου στις Επιχειρήσεις.....	23
1.6. Αποδοτικότητα/Κερδοφορία στις Επιχειρήσεις.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	40
2.1. Εσωτερικός Έλεγχος και Αποδοτικότητα/κερδοφορία στις Επιχειρήσεις παγκοσμίως.....	40
2.2. Εσωτερικός Έλεγχος και Αποδοτικότητα/κερδοφορία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα.....	48
2.3. Πίνακας Άρθρων.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο Η Μεθοδολογία της Έρευνας.....	59
3.1. Το Ερευνητικό Εργαλείο.....	60
3.2. Μέτρηση της αξιοπιστίας και εγκυρότητας του ερωτηματολογίου.....	60
3.3. Ο Πληθυσμός και το Δείγμα της Έρευνας.....	61
3.4. Διεξαγωγή της Έρευνας.....	62
3.5. Ανάλυση Δεδομένων.....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο Αποτελέματα της Έρευνας.....	64
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ελεγκτική διαδικασία αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης των οργανισμών ώστε να σχηματιστεί αξιόπιστη γνώμη για τον έλεγχο αποδοτικότητας του οργανισμού. Βιβλιογραφικά, έχει εντοπιστεί ότι οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ελεγκτικές διαδικασίες εμφανίζουν καλύτερα αποτελέσματα αποδοτικότητας. Ειδικότερα, τόσο ο εσωτερικός όσο και ο εξωτερικός έλεγχος συμβάλλει στην ενίσχυση της αξίας του οργανισμού καθώς αφενός ενισχύεται η εσωτερική διακυβέρνηση και αφετέρου βελτιώνεται το επίπεδο πληροφόρησης των ενδιαφερόμενων μερών και επενδυτών. Στις ελληνικές επιχειρήσεις, η εισαγωγή διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου βελτιώνει τις επιχειρησιακές λειτουργίες, τη διαχείριση κινδύνων ενώ παράλληλα μεγενθύνει την εταιρική αξία.

Η παρούσα εργασία, μέσω ερωτηματολογίου που διανεμήθηκε σε δείγμα 100 επιχειρήσεων στους Νομούς Θεσσαλονίκης, Αθήνας, Πάτρας και Ηρακλείου, αξιολογεί το εάν και κατά πόσο ο εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος επηρεάζει την αποδοτικότητα των εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων, ενώ παράλληλα διερευνά τις απόψεις των επιχειρήσεων για τη σπουδαιότητα της ελεγκτικής διαδικασίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η πλειονότητα των εισηγμένων επιχειρήσεων συνεργάζεται με εξωτερικό ελεγκτή, ενώ μεγάλο ποσοστό των μη εισηγμένων επιχειρήσεων (78,8%) εφαρμόζει επίσης διαδικασίες εξωτερικού ελέγχου, θεωρώντας ότι ο εξωτερικός έλεγχος ενισχύει την απόδοση της επιχείρησης. Παράλληλα, εντοπίζεται στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ κατηγορίας της επιχείρησης και της ύπαρξης τμήματος εσωτερικού ελέγχου, ενώ οι εταιρίες πιστεύουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος, αν και σε χαμηλότερα ποσοστά σε σύγκριση με τον εξωτερικό έλεγχο, συμβάλλει στη μεγιστοποίηση της αξίας του οργανισμού.

Ως εκ τούτου, γίνεται σαφές ότι στις επιχειρήσεις του δείγματος, εισηγμένης ή μη, η εφαρμογή της ελεγκτικής διαδικασίας έχει ενισχύσει την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, γεγονός που επιβεβαιώνει τις εμπειρικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί.

Λέξεις κλειδιά: εσωτερικός έλεγχος, εξωτερικός έλεγχος, αποδοτικότητα, ελεγκτική διαδικασία, εισηγμένες επιχειρήσεις, μη εισηγμένες

ABSTRACT

The audit procedure evaluates the quality of the financial information in order to form a credible opinion about the financial statement of the businesses and thus contributes to the performance maximization. According to the literature review, companies which use audit procedures have better profitability ratios. Both internal and external auditing contributes to the strengthening of the value of the organization by enhancing internal governance and improving the level of stakeholders' information. Furthermore, the introduction of auditing in Greek businesses improves the risk management and enhances the performance.

This project, using a questionnaire that has been distributed to a sample of 100 enterprises in Thessaloniki, Athens, Patra and Heraklion, assesses whether the internal and the external audit affects the organizational performance. Additionally, the research analyzes the managers' views about the importance of the audit procedure.

The results show that the majority of listed companies cooperate with an external auditor, while a large proportion of non-listed companies (78.8%) also apply external audit procedures, considering that external audit enhances the firms' performance. A statistically significant relationship has been noted between the category of the firm and the existence of an internal audit department. Companies support that both the two audits contribute to the maximization of the value of the organization, yet the external audit's contribution is higher. In conclusion, this survey shows that the application of the audit procedure has strengthened the firms' profitability, a result that confirms the existing empirical investigations.

Keywords: Internal control, external control, efficiency, audit procedure, listed companies(on the stock market) , non listed companies(on the stock market)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1.Σκοπός και Στόχοι Εργασίας

Απώτερος σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει τον βαθμό στον οποίο ο εξωτερικός και ο εσωτερικός έλεγχος επηρεάζει την αποδοτικότητα των εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο Αξιών. Με βασικό άξονα της εργασίας το σκοπό αυτό προκύπτουν και οι επιμέρους στόχοι αυτής. Στο ευρύτερο πλαίσιο του σκοπού της λοιπόν, εξετάζονται επίσης και άλλες μεταβλητές οι οποίες συνδέονται με την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, όπως η δανειακή επιβάρυνση ή οι εισαγωγές και εξαγωγές. Λοιποί επιμέρους στόχοι αποτελούν η μελέτη της σημαντικότητας της διαδικασίας ελέγχου σε μια επιχείρηση και ποια είναι τα πλεονεκτήματα που αποφέρει, η μελέτη και λειτουργία των φορέων ελέγχου και γενικά των συστημάτων ελέγχου που έχουν θεσπιστεί για τον σκοπό αυτό.

Οι παραπάνω στόχοι θα καλυφθούν αρχικά σε θεωρητικό επίπεδο, δηλαδή μέσα από την ανασκόπηση της ελληνικής, αλλά κυρίως της διεθνούς βιβλιογραφίας, και δεύτερον σε πρακτικό επίπεδο μέσα από την διεξαγωγή εμπειρικής έρευνας σε συγκεκριμένο δείγμα επιχειρήσεων για να μελετήσουμε τις μεταβλητές οι οποίες επηρεάζουν την αποδοτικότητά τους. Μετά την ανάλυση των ευρημάτων της ερευνητικής διαδικασίας, αποσκοπούμε στην διαπίστωση των τάσεων αναφορικά με τη δράση του εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου και τους παράγοντες που επιδρούν στην αποδοτικότητα. Η ως άνω συνδυαστική διαδικασία εμπλουτίζει τα συμπεράσματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και είτε θα επιβεβαιώσει είτε θα τα αναιρέσει. Σε κάθε περίπτωση, θα αποτελέσει το βασικό εργαλείο στην προσπάθεια εύρεσης απαντήσεων στα ερωτήματα-στόχους που θέσαμε.

1.2.Διάρθρωση Εργασίας

Για την καλύτερη κάλυψη του σκοπού της και την κατανόηση του περιεχομένου της από τον αναγνώστη, η εργασία δομήθηκε σε συνολικά τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο και εισαγωγικό κεφάλαιο, παρουσιάζονται ο σκοπός και οι στόχοι που επιθυμεί να καλύψει, αλλά και ποια μεθοδολογία θα ακολουθηθεί στο σύνολο της. Περαιτέρω γίνεται μια μικρή εισαγωγή στο κυρίως θέμα και αναφέρεται η σημαντικότητα του ελέγχου στις επιχειρήσεις και συγκεκριμένα γίνεται ανάλυση του αντικειμένου του εσωτερικού και του εξωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις, και περιγράφεται γιατί είναι σημαντική η μέτρηση της αποδοτικότητας. Έτσι λοιπόν γίνεται στην ουσία η βιβλιογραφική ανασκόπηση αναφορικά με τις έννοιες του ελέγχου (εσωτερικού και εξωτερικού), στον βαθμό τον οποίο χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις, στους φορείς και τα συστήματα ελέγχου που υπάρχουν και ποιους σκοπούς εξυπηρετούν, κλπ.

Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελεί επίσης μια σύντομη ανασκόπηση στους παράγοντες- μεταβλητές που επιδρούν στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, αλλά και στο ρόλο που παίζει ο εξωτερικός και ο εσωτερικός έλεγχος στην κερδοφορία, όχι μόνο στις επιχειρήσεις στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς. Στο τελευταίο μέρος της θεωρητικής επισκόπησης, συνοψίζουμε σε έναν πίνακα τα άρθρα που χρησιμοποιήθηκαν, αναφέροντας τον συγγραφέα τους, το όνομα του άρθρου, το μοντέλο που χρησιμοποιεί, ποιες είναι οι μεταβλητές, η χώρα στην οποία διεξήχθη η έρευνα, η χρονική περίοδος, το μέγεθος του δείγματος, και τα συμπεράσματα που εξήχθησαν.

Στο εμπειρικό μέρος της εργασίας επιλέχτηκε ένα δείγμα 100 επιχειρήσεων από τις συνολικά 200, με σκοπό να δούμε τους παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα τους. Έτσι στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, δηλαδή, ποια μεθοδολογία έρευνας επιλέχθηκε, ποια ήταν τα ερευνητικά ερωτήματα, με ποιον τρόπο σχεδιάστηκε η ερευνητική διαδικασία, ποιο ήταν το εργαλείο συλλογής και το εργαλείο ανάλυσης των δεδομένων, ποιο δείγμα χρησιμοποιήθηκε και γιατί, και η χρονική περίοδος της έρευνας. Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο συνοψίζονται τα αποτελέσματα

της έρευνας, ενώ τα σημαντικότερα συμπεράσματα που εξάγονται από το θεωρητικό και το εμπειρικό μέρος καταγράφονται στα τελικά συμπεράσματα.

1.3.Ο Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις

Η ελεγκτική γενικά, ως κλάδος των οικονομικών και διοικητικών επιστημών, ασχολείται με την αξιολόγηση της εσωτερικής οικονομικής κατάστασης και την αποτελεσματική οικονομική διαχείριση ενός οργανισμού (Hayes et al, 2005). Για το λόγο αυτό, ο έλεγχος ορίζεται ως *«η διαδικασία με την οποία οι αρμόδιες ανεξάρτητες αρχές συλλέγουν και αξιολογούν στοιχεία για να σχηματιστεί μια γνώμη για την αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης»* (Arens et al, 2012). Η ελεγκτική περιλαμβάνει τόσο τον εσωτερικό, όσο και τον εξωτερικό έλεγχο. Στην παράγραφο αυτή θα εστιάσουμε στον εσωτερικό έλεγχο.

Οι σύγχρονες επιχειρήσεις έχουν έρθει αντιμέτωπες με ραγδαίες αλλαγές στο πολύπλοκο οικονομικό τοπίο, ενώ οι καινούργιες τεχνολογίες έχουν επίσης δημιουργήσει πολλές απαιτήσεις, δεδομένης της υιοθέτησης τους στην επιχειρηματική διαδικασία (Hassetal., 2006). Ωστόσο, κάθε επιτυχημένη επιχειρηματική μονάδα στοχεύει στην αποτελεσματική οικονομική λειτουργία της. Δυστυχώς, οι παρατυπίες, οι παραλείψεις και τα λάθη είναι συχνά φαινόμενα που παρατηρούνται στο εσωτερικό κάθε επιχείρησης, τα οποία επηρεάζουν αρνητικά την εικόνα της. Στα πλαίσια αυτά ο εσωτερικός έλεγχος και η αξιολόγηση του σε τακτική βάση, βοηθά την επιχείρηση να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά της και να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία, που θα ενισχύσει την εικόνα της (Cramlingetal, 2004; Munsifetal, 2011).

Η Ελεγκτική ως υπηρεσία δεν είναι κάτι καινούργιο, αλλά οι ρίζες της βρίσκονται στο μακρινό παρελθόν στους ελληνικούς, τους αιγυπτιακούς και τους αρχαίους πολιτισμούς. Ωστόσο, ο εσωτερικός έλεγχος έχει αναγνωριστεί ως μια σημαντική διαδικασία, κυρίως δεδομένης της δημιουργίας της Αμερικανικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (SEC) το 1934. Βασικό σημείο καμπής ήταν το 1941, κατά το οποίο ιδρύθηκε το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, μια παγκόσμια επαγγελματική ένωση, αποστολή της οποίας ήταν να εξυπηρετήσει τα μέλη της, παρέχοντας καθοδήγηση στους τομείς της πιστοποίησης, της εκπαίδευσης, της

έρευνας, καθώς και στις σύγχρονες τεχνικές ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Από την δημιουργία του, ο εσωτερικός έλεγχος έχει υποστεί εξελίξεις και μετασχηματισμούς που οδήγησαν στην επέκτασή του σε πολύ διαφορετικές έννοιες (Maijoor, 2000) 5). Η συνεχής αυτή επέκταση της έννοιας του εσωτερικού ελέγχου έχει κάνει τα όριά του ασαφή και ως εκ τούτου είναι δύσκολο να καθοριστεί ένας σαφής ορισμός, ενώ υπάρχει μια συνεχόμενη ερευνητική συζήτηση γύρω από το θέμα αυτό.

Ενδεικτικό της μεγάλης σημασίας του εσωτερικού ελέγχου είναι η σημαντική ποσότητα ορισμών που του δίνεται από πολλούς ερευνητές. Σε αυτό το πλαίσιο, ο εσωτερικός έλεγχος έχει αναπτυχθεί σταδιακά στην βάση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης και στα πλαίσια των εγγενών αναγκών της επιχείρησης

Στην βιβλιογραφία οι έρευνες σχετικά με την έννοια του εσωτερικού ελέγχου και των διαφόρων ορισμών που αναπτύχθηκαν από τους συγγραφείς και τους επαγγελματικούς φορείς, δείχνουν ότι αν και ο εσωτερικός έλεγχος ορίζεται με διαφορετικούς τρόπους και καλύπτει διάφορες πτυχές, υπάρχει κοινή συναίνεση σε τρεις γενικές συνιστώσες (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013):

- 1) στον αποτελεσματικό και αποδοτικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών δραστηριοτήτων
- 2) στην αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης,
- 3) στην εφαρμογή των πολιτικών, των κανονισμών και νόμων που επιβάλλονται από την διαχείριση της επιχείρησης

Ο Pfister (2009) υποδηλώνει ότι ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να ερμηνευτεί από δύο διαφορετικές πτυχές, μια πιο εστιασμένη και μια πιο ολοκληρωμένη άποψη. Η εστιασμένη προσέγγιση, αναφέρεται στον εσωτερικό έλεγχο ως «λεπτομερή, διαδικαστικό έλεγχο τήρησης των ισορροπιών που προστατεύουν τα περιουσιακά στοιχεία και εξασφαλίζουν την ακεραιότητα των δεδομένων», ενώ η πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση σκιαγραφεί τον εσωτερικό έλεγχο ως «μια διαδικασία, που πραγματοποιείται από το διοικητικό συμβούλιο της οικονομικής οντότητας, τα διευθυντικά στελέχη και το λοιπό προσωπικό,

σχεδιασμένη στην παροχή εύλογης βεβαιότητας όσον αφορά την επίτευξη των στόχων που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις, την υποβολή εκθέσεων και την συμμόρφωση»(COSO, 2013).

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (1999), ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μια «ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες της επιχείρησης. Επιπλέον βοηθά την επιχείρηση να επιτύχει τους στόχους της, προσφέροντας μια συστηματική, επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της διαχείρισης των κινδύνων, των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Σ.Ε) και των διαδικασιών εταιρικής διακυβέρνησης».

Η Επιτροπή για τις Ελεγκτικές Αρχές (1973) ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής αξιολόγησης των δεδομένων για να διαπιστωθεί ο βαθμός συσχέτισης μεταξύ καθιερωμένων κριτηρίων με τα πραγματικά αποτελέσματα της εταιρείας» (Karagiorgosetal., 2011).

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει οριστεί επιπλέον σε πολλές διεθνείς μελέτες και οι ορισμοί αυτοί παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες μεταξύ τους.

Η έκθεση Turnbull (1999) αναφέρει ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει τα στοιχεία μιας οργάνωσης που υποστηρίζουν τους ανθρώπους στην επίτευξη των στόχων του οργανισμού. Ο εσωτερικός έλεγχος διευκολύνει την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία των εταιρειών δίνοντάς τους τη δυνατότητα να ανταποκρίνονται κατάλληλα σε σημαντικές επιχειρηματικές, λειτουργικές και οικονομικές ανάγκες και να λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους της αγοράς (Biegelman & Bartow, 2012). Αυτό περιλαμβάνει τη διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων από την ακατάλληλη χρήση ή από την απώλεια και την απάτη, και διασφαλίζει ότι οι υποχρεώσεις αναγνωρίζονται από την διαχείριση. Επιπλέον, οι εσωτερικοί έλεγχοι βοηθούν στην διασφάλιση της ποιότητας των εσωτερικών και εξωτερικών εκθέσεων, οι οποίες περιλαμβάνουν διαδικασίες αναφορικά με την διαχείριση όλων των σημαντικών ελλείψεων, των αδυναμιών που έχουν εντοπιστεί, καθώς και τα στοιχεία των διορθωτικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν. Τέλος, ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά στην εξασφάλιση της

συμμόρφωσης με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς (Sarens και Beelde, 2006).

Εν τω μεταξύ, το Καναδικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών έχει επίσης προσδώσει έναν ορισμό στον εσωτερικό έλεγχο (Canadian Institute of Chartered Accountants, 1995), ο οποίος αντανάκλα μια πολύ ευρύτερη προσέγγιση για τον έλεγχο και τον κίνδυνο, άμεσα σχετιζόμενη με τους στόχους του οργανισμού. Ο εσωτερικός έλεγχος, είναι ένα ανεξάρτητο τμήμα, ένα σημαντικό μέσο για κάθε επιχείρηση με σκοπό την επιχειρησιακή διαχείριση. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου δεν είναι μόνο ένα σημαντικό μέρος του σύγχρονου συστήματος της επιχείρησης, αλλά και ένας σημαντικός τρόπος που οι επιχειρήσεις δίνουν έμφαση στη βελτίωση της διαχείρισης και την ενίσχυση των οικονομικών οφελών, που ενσωματώνει ουσιαστικά το σύστημα ανασυγκρότησης των επιχειρήσεων. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ένα υγιές σύστημα εσωτερικού ελέγχου παρέχει λογική, αλλά όχι απόλυτη βεβαιότητα ότι μια εταιρεία δεν πρέπει να παρεμποδίζεται στην επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων της από τις περιστάσεις που μπορούν ευλόγως να προβλεφθούν (Sarens και Beelde, 2006).

Επιπλέον, διακρίνεται για το σύγχρονο τρόπο σκέψης και το ευρύ διοικητικό και επιχειρηματικό πνεύμα διακυβέρνησης, όπως άλλωστε υπογραμμίζεται και στον ορισμό του. Αφορά όλες τις δραστηριότητες τις οποίες έχει μια επιχείρηση, και, για την επίτευξη του έργου του, αξιολογεί τις εγκατεστημένες διαδικασίες, ώστε αυτές να συμπλέουν γενικότερα με το πνεύμα υλοποίησης των στρατηγικών στόχων που έχουν τεθεί από τη διοίκηση. Ο εσωτερικός έλεγχος με την ανάλογη διοικητική υποστήριξη μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην επισήμανση, ανάδειξη και διαχείριση υψηλού βαθμού κινδύνων, των οποίων η διάγνωση αν δεν γίνει εγκαίρως, μπορεί να οδηγήσει την πορεία μιας επιχείρησης σε μη αναστρέψιμη και δυσάρεστη κατάσταση (Παπαστάθης 2014).

Οι κυριότεροι ρόλοι καθώς και οι ευθύνες της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου είναι οι εξής (Deloitte, 2014) :

- 1) Εκτιμά και παρέχει διαβεβαίωση ότι η διαχείριση κινδύνων, ο έλεγχος και τα συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης λειτουργούν

όπως πρέπει και βοηθούν τον Οργανισμό να πετύχει τους στόχους του

- 2) Αναφέρει απευθείας στην Επιτροπή Ελέγχου θέματα διαχείρισης κινδύνου και αδυναμίες του συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου που εντοπίστηκαν, ενώ παράλληλα παρέχει συστάσεις με σκοπό τη βελτίωση των εργασιών του Οργανισμού στο πλαίσιο της αποτελεσματικής και αποδοτικής λειτουργίας του
- 3) Εκτιμά την ασφάλεια των πληροφοριών και την έκθεση συναφών κινδύνων
- 4) Εκτιμά το πλαίσιο κανονιστικής συμμόρφωσης σύμφωνα και με το θεσμικό πλαίσιο
- 5) Εκτιμά την ετοιμότητα του Οργανισμού σε περίπτωση διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- 6) Διατηρεί ανοικτή επικοινωνία με τη Διοίκηση και την Επιτροπή Ελέγχου
- 7) Συνεργάζεται με εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες όπου απαιτείται
- 8) Υιοθετεί σταθερή εκπαίδευση και ανάπτυξη προσωπικού
- 9) Παρέχει υποστήριξη στα προγράμματα αντιμετώπισης απατών της εταιρείας

Σύμφωνα με τον Rossiter (2007), στο επιχειρηματικό περιβάλλον του σήμερα, ο εσωτερικός έλεγχος συμβάλλει άμεσα στην επιτυχία και την απόδοση που μία επιχείρηση προσδοκά να επιτύχει.

Για να είναι αποτελεσματικός ένας εσωτερικός έλεγχος πρέπει να (Harrington, 2013):

- 1) Παρέχει στην διοίκηση του οργανισμού αξιόπιστη και τεκμηριωμένη διασφάλιση σχετικά με το περιβάλλον του εσωτερικού ελέγχου

- 2) Παρέχει στη διοίκηση κατάλληλη καθοδήγηση και υποστήριξη ώστε να ενισχύσει την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και την εξοικονόμηση των υπηρεσιών και λειτουργιών της και τη βοηθήσει να ανταποκριθεί σε νέες αναδυόμενες προκλήσεις
- 3) Λειτουργεί ως καταλύτης για την αλλαγή, να προσθέτει αξία και να βοηθά στην επίτευξη των σκοπών του οργανισμού
- 4) Αντιλαμβάνεται τη σημαντικότητά του στη λειτουργία του οργανισμού, να σχεδιάζει την λειτουργία του κατάλληλα, δουλεύοντας σε συνεργασία με τους λοιπούς ενδιαφερόμενους
- 5) Βοηθά στον σχεδιασμό της κουλτούρας και της δεοντολογίας του οργανισμού
- 6) Χρησιμοποιεί αποδοτικά και αποτελεσματικά τις πηγές του

Τα τμήματα εσωτερικού ελέγχου καλούνται να αντιμετωπίσουν κρίσιμα θέματα τις δεκαετίες που ακολουθούν, και είναι αναγκαίο οι εσωτερικοί ελεγκτές να υιοθετήσουν νέες αντιλήψεις και να απελευθερωθούν από τους παλιούς τρόπους σκέψης. Για παράδειγμα, δεν θα πρέπει να περιορίζεται το έργο τους στην ανασκόπηση προηγούμενης ελεγκτικής δουλειάς, διότι έτσι θα καταλήγουν στα ίδια συμπεράσματα, χωρίς νέα ευρήματα. Θα πρέπει λοιπόν να ακολουθούν νέες τεχνικές σε κάθε έλεγχο και να βρίσκουν νέους τρόπους για τη διεξαγωγή της εργασίας τους, με στόχο πάντα το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα και με βάση τις γενικές αρχές και τα πρότυπα. Με άλλα λόγια, οι ελεγκτές θα πρέπει να καινοτομούν. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να ελέγξουν διάφορες «περιοχές» όπως : τη λειτουργία (συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων ελέγχου), την απόδοση, την πληροφόρηση και τα πληροφοριακά συστήματα, τη συμμόρφωση με το κανονιστικό πλαίσιο, τις οικονομικές καταστάσεις, τις απάτες, την περιβαλλοντική πληροφόρηση και απόδοση καθώς και την ποιότητα. Πρέπει να έχουν κατάρτιση και εμπειρία, να συμμορφώνονται με τον Κώδικα Δεοντολογίας και το Διεθνές Πλαίσιο Επαγγελματικής Εφαρμογής.

Στην Ελλάδα, σήμερα, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου αυξάνεται εντυπωσιακά ως ένας απαραίτητος μηχανισμός ελέγχου και στους δημόσιους, αλλά και τους

ιδιωτικούς οργανισμούς (Παπαστάθης, 2014). Η σύγχρονη πραγματικότητα εξάλλου χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από την δημιουργία σύνθετων προϊόντων και υπηρεσιών, και, ταυτόχρονα, από ανάληψη επιχειρηματικών αποφάσεων υψηλού ρίσκου, συνθήκες που καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος, ακολουθώντας και διανύοντας μια πορεία εξελικτική, δεν περιορίζεται πλέον στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων που είθισται να διενεργείται παραδοσιακά, αλλά δραστηριοποιείται και εκτελείται σε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης και πρακτικής εφαρμογής, και κινείται σε ένα επίπεδο που περιλαμβάνει και συμβουλευτικό χαρακτήρα, βάσει του γενικότερου πνεύματος της σύγχρονης ελεγκτικής αντίληψης.

Στην Ελλάδα ο εσωτερικός έλεγχος άρχισε να εμφανίζεται κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1970 και 1980, ενώ το 1985 ιδρύεται το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, όπου σήμερα είναι και ο μοναδικός διαπιστευμένος φορέας στην Ελλάδα από το Διεθνές Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των Η.Π.Α., και μέλος αυτού (Παπαστάθης 2014). Ουσιαστικά, η απευλευθέρωση της αγοράς το έτος 1992 έκανε την ελεγκτική αγορά διαθέσιμη στις διεθνείς εταιρίες και στο πλαίσιο αυτό ο ανταγωνισμός μεταξύ των εγχώριων και των ξένων ελεγκτικών εταιριών έχει αυξηθεί και πολλές έρευνες έχουν εστιάσει στο κατά πόσο οι εκθέσεις ελέγχου δίνουν μία δίκαιη και αληθική άποψη για την οικονομική κατάσταση των εταιριών. Στην Ελλάδα, η πιστοποίηση των οικονομικών καταστάσεων έγινε σχετικά πρόσφατα ως απόρροια της χρηματιστηριακής κρίσης κατά την περίοδο 2000-01. Κύριος σκοπός την ενίσχυσης της ελεγκτικής διαδικασίας ήταν η διερεύνηση της αύξησης του αριθμού των εισηγμένων εταιριών στο Χρηματιστήριο Αθηνών και της άντλησης κεφαλαίων μέσω της δημόσιας προσφοράς (Spathis, 2003).

Σύμφωνα με έρευνα των Ζαφειράκου & Ταχυνάκη (2007), οι περισσότερες επιχειρήσεις στην Ελλάδα θεωρούν ότι ο εσωτερικός έλεγχος έχει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των εταιριών, λόγος για τον οποίον έχουν δημιουργήσει τμήματα εσωτερικού ελέγχου. Μέσω του συγκεκριμένου τρόπου, οι ελληνικές εταιρίες εξασφαλίζουν την ανεξαρτησία και την αποδοτικότητα της ελεγκτικής διαδικασίας μέσω ανάπτυξης ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

1.4. Ο Εξωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις

Ο εξωτερικός έλεγχος είναι μια διαδικασία ελέγχου που ασκείται από εξωτερικούς φορείς της επιχείρησης στον τομέα την ελεγκτικής. Ο έλεγχος αυτός επικεντρώνεται επίσης στους οικονομικούς λογαριασμούς της επιχείρησης ή τους κινδύνους που συνδέονται με τη χρηματοδότηση της. Οι εξωτερικοί ελεγκτές διορίζονται από τους μετόχους της εταιρείας. Η κύρια ευθύνη του εξωτερικού ελέγχου είναι να εκτελέσει τον ετήσιο υποχρεωτικό έλεγχο των οικονομικών λογαριασμών, παρέχοντας μια γνώμη σχετικά με το αν είναι παρέχεται αληθινή και δίκαιη εικόνα της οικονομικής θέσης της εταιρείας από την ίδια την εταιρεία. Στο πλαίσιο αυτό, οι εξωτερικοί ελεγκτές συχνά εξετάζουν και αξιολογούν τους εσωτερικούς ελέγχους που έχουν θεσπιστεί για τη διαχείριση των κινδύνων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τους οικονομικούς λογαριασμούς των επιχειρήσεων, για να διαπιστωθεί αν διαχειρίζονται όπως πρέπει.

Ο πρωταρχικός ρόλος του εσωτερικού και του εξωτερικού ελεγκτή ποικίλει λόγω των υποκειμένων ευθυνών των αντίστοιχων καθηκόντων τους. Παρά τις διαφορές αυτές όμως, υπάρχει ένα ορισμένο σύνολο κοινών καθηκόντων, τα οποία αποδίδονται στους θεμελιώδεις στόχους που θέτει η εκάστοτε επιχείρηση, όπως η εξασφάλιση της ακρίβειας και της ακεραιότητας των διαδικασιών πληροφόρησης που οι επιχειρήσεις μοιράζονται μεταξύ τους. Ένας εσωτερικός ελεγκτής εκτελεί μια ποικιλία από σχόλια και εκτιμήσεις, παρέχοντάς τα στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας με εξαιρετικά σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες της. Αυτή η διαδικασία παρέχει ένα μεγαλύτερο επίπεδο ανεξάρτητης και αντικειμενικής διορατικότητας στο διοικητικό συμβούλιο, ώστε να μπορεί να δει αν οι στόχοι επιτεύχθηκαν ή όχι. Ένας εξωτερικός ελεγκτής είναι συνήθως υπεύθυνος για την παροχή μιας ανεξάρτητης γνώμης σχετικά με την ακεραιότητα των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας, αν και μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών ελέγχου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με

μια ποικιλία μέσων, αλλά η προτιμώμενη προσέγγιση είναι να αποκτηθεί βεβαιότητα πάνω από τους εσωτερικούς ελέγχους της εταιρείας.

Ο εξωτερικός ελεγκτής εκτελεί έναν έλεγχο, σύμφωνα με τους ειδικούς νόμους ή κανόνες, των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας, των κρατικών οντοτήτων, των νομικών οντοτήτων ή άλλων οργανισμών, και είναι ανεξάρτητος από την οντότητα που ελέγχεται. Οι χρήστες αυτών των οντοτήτων, όπως οι επενδυτές, οι κυβερνητικές υπηρεσίες, καθώς και το ευρύ κοινό, επικαλούνται τον εξωτερικό ελεγκτή ώστε να παρουσιάσει μια αμερόληπτη και ανεξάρτητη έκθεση ελέγχου.

Ο τρόπος διορισμού, τα προσόντα και η μορφή των εκθέσεων από τον εξωτερικό ελεγκτή ορίζονται από το καταστατικό της επιχείρησης, το οποίο ποικίλλει ανάλογα με τη δικαιοδοσία. Οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι μέλη ενός από τα αναγνωρισμένα επαγγελματικά λογιστικά σώματα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες για παράδειγμα οι ορκωτοί λογιστές είναι οι μόνοι εξουσιοδοτημένοι μη κυβερνητικοί εξωτερικοί ελεγκτές, οι οποίοι μπορούν να διενεργούν ελέγχους και να πιστοποιούν τις οικονομικές καταστάσεις μια οικονομικής οντότητας και να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με αυτούς τους λογιστικούς ελέγχους προς δημόσια αξιολόγηση. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, τον Καναδά και άλλες χώρες οι Ανεξάρτητοι Ορκωτοί Λογιστές ή οι Γενικοί Ορκωτοί Λογιστές, έχουν τον ρόλο του εξωτερικού ελεγκτή.

Για τις ανώνυμες εταιρίες εισηγμένες σε χρηματιστήρια στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο νόμος Sarbanes-Oxley (SOX) έχει επιβάλει αυστηρές απαιτήσεις σχετικά με τους εξωτερικούς ελεγκτές στην αξιολόγηση των εσωτερικών ελέγχων και την υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων. Σε πολλές χώρες, οι εξωτερικοί ελεγκτές των εμπορικών οντοτήτων που διορίζονται από τον ανεξάρτητο κυβερνητικό οργανισμό, μπορούν επίσης να επιβάλλουν ειδικές απαιτήσεις και ρόλους σε εξωτερικούς ελεγκτές, συμπεριλαμβανομένων αυστηρών κανόνων για τη δημιουργία ανεξαρτησίας.

Όσο αφορά την διαδικασία του ελέγχου, τα δύο είδη ελέγχων (εσωτερικός και εξωτερικός) έχουν συναφείς στόχους, ωστόσο ενδέχεται η διαδικασία ελέγχου να παρουσιάζει διαφορές. Εκτιμώντας ότι η χρονική στιγμή του εξωτερικού ελέγχου

των οικονομικών καταστάσεων βασίζεται στο οικονομικό έτος μιας επιχείρησης, ένα πρόγραμμα εσωτερικών ελέγχων που έχει προγραμματιστεί για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα εξαρτάται από τις δραστηριότητες της εταιρείας (π.χ. συγχωνεύσεις, εξαγορές κλπ), καθώς επίσης εστιάζει σε συγκεκριμένα συστήματα πληροφόρησης με βάση την κρισιμότητα. Μόλις το χρονοδιάγραμμα, το πεδίο εφαρμογής και οι στόχοι του ελέγχου έχουν προγραμματιστεί, όλοι οι έλεγχοι θα υποβληθούν σε δραστηριότητες επιτόπιας έρευνας (π.χ. συνεντεύξεις, δοκιμές με δειγματοληψία, σύστημα ανάκρισης) με σκοπό να προσφέρουν μια εκτίμηση των εσωτερικών ελέγχων και των διαδικασιών. Τα αποτελέσματα του ελέγχου συνήθως πρέπει να τεκμηριώνονται σε μια έκθεση ελέγχου, πάνω στην οποία καλούνται όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της επιχείρησης να συζητήσουν τα πορίσματα και να συμφωνήσουν για τις λεπτομέρειες και το χρονοδιάγραμμα των τυχόν απαιτούμενων δραστηριοτήτων εξυγίανσης.

Οι εξωτερικοί ελεγκτές έχουν μόνο ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα για να ολοκληρώσουν το έργο τους, έτσι ώστε να επικεντρωθούν στην εξέταση της εγκυρότητας συγκεκριμένων οικονομικών καταστάσεων, και όχι δυναμικά ελέγχοντας τα πάντα. Ο έλεγχος πρέπει να αποτελεί μια θετική εμπειρία για τις επιχειρήσεις, και να θεωρείται ως μια ευκαιρία μέσα από την οποία θα λάβει ανατροφοδότηση σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες των συστημάτων της. Οι επιχειρήσεις λαμβάνουν υπόψη τους τα πορίσματα του εξωτερικού ελέγχου και συζητούν τρόπους για τη βελτίωση των λογιστικών συστημάτων και των διαδικασιών τους, ενώ ενθαρρύνεται πάντα και η διοίκηση η οποία συνοψίζει τα ευρήματα, επισημαίνει τις αδυναμίες και κάνει συστάσεις για βελτιώσεις.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές που είναι μέλη ενός επαγγελματικού οργανισμού θα υπόκειται στον ίδιο κώδικα δεοντολογίας όπως ισχύει και για τους εξωτερικούς ελεγκτές. Διαφέρουν, όμως, κατά κύριο λόγο στη σχέση τους με τις οντότητες που ελέγχουν. Οι εσωτερικοί ελεγκτές, αν και γενικά είναι ανεξάρτητοι από τις δραστηριότητες που ελέγχουν, είναι μέρος της οργάνωσης που ελέγχουν, και υποβάλλουν έκθεση διαχείρισης. Συνήθως, οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι υπάλληλοι του φορέα, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις η επιχείρηση μπορεί να αναθέσει σε εξωτερικούς συνεργάτες την πρωταρχική ευθύνη του εσωτερικού ελεγκτή και την αξιολόγηση της στρατηγικής της οντότητας διαχείρισης κινδύνου και τις πρακτικές

διαχείρισης πλαισίων ελέγχου και των διαδικασιών διακυβέρνησης. Είναι επίσης υπεύθυνοι για τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου ενός οργανισμού και την πρόληψη της απάτης.

Εάν ένας εξωτερικός ελεγκτής εντοπίσει κάποιο είδος απάτης, είναι ευθύνη του να προσελκύσει στην προσοχή της διοίκησης και να αποσύρει τη δέσμευση, αν η διοίκηση δεν λάβει τα κατάλληλα μέτρα. Κανονικά, οι εξωτερικοί ελεγκτές επανεξετάζουν τις διαδικασίες ελέγχου της τεχνολογίας των πληροφοριών της οικονομικής οντότητας κατά την αξιολόγηση των συνολικών εσωτερικών ελέγχων της. Πρέπει επίσης να διερευνούν τυχόν προβλήματα υλικού από επαγγελματίες ή τις ρυθμιστικές αρχές, όπως η τοπική φορολογική αρχή.

Στην βιβλιογραφία τονίζεται επίσης η ανάγκη αξιολόγησης των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου από τους εξωτερικούς ελεγκτές και υπάρχουν πολλά πρότυπα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου. Κατά την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου υπάρχουν πέντε αλληλένδετες συνιστώσες (ή κριτήρια) οι οποίες είναι οι ακόλουθες (Yang και Guan, 2004):

- 1) Έλεγχος Περιβάλλοντος,
- 2) Αξιολόγησης Κινδύνου,
- 3) Δραστηριότητες Ελέγχου,
- 4) Ενημέρωση και Επικοινωνία και
- 5) Παρακολούθηση.

Συγκεκριμένα, το *περιβάλλον ελέγχου* είναι ένα σημαντικό κομμάτι της διαχείρισης ενός οργανισμού. Με άλλα λόγια, το περιβάλλον ελέγχου αντικατοπτρίζει τη στάση και τις πολιτικές της διαχείρισης, όσο αφορά τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου της οικονομικής μονάδας. Από την μία, το περιβάλλον ελέγχου επηρεάζεται από την ιστορία και τον πολιτισμό της οικονομικής μονάδας, από την άλλη έχει μια διάχυτη επιρροή στον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρηματικές δραστηριότητες είναι δομημένες η οποία ορίζει μια θετική και υποστηρικτική

στάση απέναντι στον εσωτερικό έλεγχο και την συνείδηση της διαχείρισης. Σύμφωνα με τα παραπάνω, το περιβάλλον ελέγχου μπορεί να αξιολογηθεί με βάση τους ακόλουθους παράγοντες: ακεραιότητα και ηθική, αξίες, διοικητικό συμβούλιο και ελεγκτική επιτροπή, φιλοσοφία της διαχείρισης και οργανωτική δομή.

Σε σχέση με την *αξιολόγηση του κινδύνου*, μπορεί να υποστηριχθεί ότι είναι ο εντοπισμός και η ανάλυση των σχετικών κινδύνων που συνδέονται με την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων (Καραγιώργος et al., 2009). Σε αυτό το πλαίσιο, η διαχείριση πρέπει να καθορίσει πόσο είναι το ρίσκο που γίνεται συνετά αποδεκτό και να προσπαθήσει να διατηρήσει τον κίνδυνο μέσα σε αυτά τα επίπεδα. Ως εκ τούτου, ο κίνδυνος ως συστατικό αξιολόγησης του ελέγχου μπορεί να αξιολογηθεί με βάση τους ακόλουθους παράγοντες: τις διαδικασίες επιπέδου και τους στόχους και ταυτοποίηση των κινδύνων.

Ως εκ τούτου, οι *δραστηριότητες ελέγχου* είναι οι πολιτικές, διαδικασίες και οι μηχανισμοί οι οποίοι επιβάλλουν τις οδηγίες της διοίκησης. Πράγματι, οι δραστηριότητες ελέγχου συμβαίνουν σε όλη την οργάνωση, σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις λειτουργίες. Για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων ελέγχου, οι εξής παράγοντες χρησιμοποιούνται: πολιτικές, διαδικασίες και έλεγχος, δραστηριότητες και έλεγχος.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, από τη μία πλευρά, η *πληροφόρηση και επικοινωνία* αναφέρεται στον εντοπισμό, τη σύλληψη και την επικοινωνία των σχετικών πληροφοριών σε κατάλληλη μορφή και σε εύθετο χρόνο για να ολοκληρωθούν οι στόχοι της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Από την άλλη πλευρά, η αποτελεσματική επικοινωνία θα πρέπει να γίνει με την ευρεία έννοια με τις πληροφορίες που ρέουν προς τα κάτω, κατά μήκος, και μέχρι τον οργανισμό. Για την αξιολόγηση της πληροφορίας και της επικοινωνίας χρησιμοποιούνται οι ακόλουθοι παράγοντες: ποιότητα της πληροφορίας και αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας.

Τέλος, είναι κοινώς αποδεκτό ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να *παρακολουθούνται* προκειμένου να αξιολογείται η ποιότητα της απόδοσης του συστήματος ελέγχου σε βάθος χρόνου. Ως εκ τούτου, μέσω της παρακολούθησης, εξασφαλίζεται ότι τα ευρήματα των ελέγχων και οι λοιπές αξιολογήσεις είναι

άμεσα επιλύσιμες. Από την άποψη αυτή, η συνιστώσα της παρακολούθησης του ελέγχου αξιολογείται με βάση τους ακόλουθους παράγοντες: τν συνεχή παρακολούθηση και τις ατομικές αξιολογήσεις (Papastathis, 2014).

Η αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να χαρακτηριστεί ως το πιο κοινό ερευνητικό θέμα στη βιβλιογραφία σχετικά με τους εσωτερικούς ελέγχους (Arwinge, 2013). Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να εκτιμηθεί από τα διάφορα πλαίσια που υπάρχουν και τα οποία μπορεί να είναι ποιοτικά και ποσοτικά. Οι ποιοτικές μέθοδοι περιλαμβάνουν τη χρήση ερωτηματολογίων, καταλόγων ελέγχου και τα διαγράμματα ροής, ενώ οι ποσοτικές μέθοδοι περιλαμβάνουν στοχαστικές μεθόδους και τα μοντέλα αξιοπιστίας .

1.5. Σημαντικότητα Ελέγχου στις Επιχειρήσεις

Κάθε επιχείρηση, ανεξάρτητα από το αντικείμενο της δραστηριότητα της, προσπαθεί να πετύχει ορισμένους στόχους. Η πραγματοποίηση ή όχι αυτών των στόχων, ενδιαφέρει όχι μόνο την ίδια την επιχείρηση και αυτούς που έχουν την άμεση ευθύνη της διαχείρισης της, αλλά και τρίτους, οι οποίοι για παράδειγμα συντελούν στην χρηματοδότηση της, συνεργάζονται άμεσα ή έμμεσα μαζί της, ενδιαφέρονται για την πορεία της και ζητούν πληροφορίες. Αυτά είναι τα λεγόμενα ενδιαφερόμενα μέρη της επιχείρησης και περιλαμβάνουν είτε άτομα από το εσωτερικό της , όπως οι διευθυντές, οι μέτοχοι και οι εργαζόμενοι, είτε άτομα από το εξωτερικό της, όπως οι πελάτες, προμηθευτές, το κράτος, οι τράπεζες και άλλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (Καζαντζής, 2006).

Συνεπώς γίνεται φανερό, πως κάθε επιχείρηση, είναι εκ των πραγμάτων υποχρεωμένη να παράγει έναν ορισμένο αριθμό πληροφοριών σχετικό και ανάλογο με τις δραστηριότητες της. Οι πληροφορίες αυτές ωστόσο είναι απαραίτητο να μην είναι αμφίβολης ποιότητας και πιστότητας. Στο πλαίσιο της μελέτης των πληροφοριών ως προς το ορθό περιεχόμενου τους, δημιουργήθηκε η επιστήμη της ελεγκτικής. Η ελεγκτική ως διαδικασία σε μια επιχείρηση έχει σκοπό να επαληθεύσει την ορθότητα των πληροφοριών που παράγονται από αυτή (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Σκοπός του ελέγχου είναι να κριθεί η ποιότητα, τόσο της πληροφορίας που η επιχείρηση παράγει για τους τρίτους, προκειμένου να αποκτήσουν μια πιστή εικόνα της δραστηριότητας της, όσο και της πληροφορίας πάνω στην οποία η ίδια στηρίζεται, για να πάρει τις αποφάσεις της. Αξίζει να σημειωθεί ότι αν και οι πληροφορίες που την ενδιαφέρουν άμεσα έχουν λογιστική ή οικονομική υφή, τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον γύρω από τον τομέα του ελέγχου των επιχειρήσεων έχει επεκταθεί και σε τομείς που αφορούν το περιβάλλον, την κοινωνία και την ανθρώπινη συμπεριφορά. Περαιτέρω μέσω του ελέγχου κρίνεται η αξιοπιστία των διαφόρων διαδικασιών της επιχείρησης (όπως π.χ. διοικητικές, παραγωγικές, οικονομικές, κλπ.), αλλά και η αποτελεσματικότητα της οργανωτικής της δομής, ενώ η ίδια η οργάνωση μπορεί να συγκρίνει τα αποτελέσματα με τους στόχους που είχε θέσει και να αξιολογήσει την πολιτική που ακολούθησε. Έτσι κρίνεται η καταλληλότητα των επιλογών που έχει κάνει και γίνεται μια συνολική αποτίμηση για το αν οι αποφάσεις που λήφθηκαν και η στρατηγική που ακολούθησε ήταν οι βέλτιστες.

Ανάλογα με το ποιος αντικειμενικός σκοπός επιδιώκεται κάθε φορά από την επιχείρηση, μπορεί κάποιος να μιλήσει για τρία διαφορετικά είδη ελέγχου τα οποία είναι τα εξής (Αληφαντής, 2016):

- 1) Λογιστικός - Οικονομικός - Εξωτερικός Έλεγχος. Ο λογιστικός - οικονομικός έλεγχος είναι μια κριτική εξέταση κατά κύριο λόγο των λογιστικών πληροφοριών της επιχείρησης, από πρόσωπο που δεν βρίσκεται σε σχέση εργασίας με την επιχείρηση, αλλά είναι ανεξάρτητο και εκτός επιχείρησης (γι' αυτό και λέγεται και εξωτερικός έλεγχος). Γίνεται με σκοπό να εκφραστεί μια αιτιολογημένη γνώμη για την ειλικρίνεια και κανονικότητα των λογαριασμών και την αξιοπιστία του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης, προκειμένου οι τρίτοι να αποκτήσουν μια πιστή εικόνα της πραγματικής οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης. Είναι φανερό λοιπόν η αναγκαιότητα, να γίνεται ο παραπάνω έλεγχος από πρόσωπο έξω από την επιχείρηση, έτσι που η ανεξαρτησία του αυτή να μπορεί να αποτελέσει εγγύηση για την αμερόληπτη κρίση του.

- 2) Εσωτερικός έλεγχος. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι η περιοδική επιθεώρηση των μέσων που διαθέτει η διοίκηση για να διευθύνει και να ασκεί την διαχείριση της επιχείρησης, διενεργείται δε από πρόσωπο που βρίσκεται μέσα στην επιχείρηση με σχέση μίσθωσης εργασίας, είναι δηλαδή υπάλληλος της και συνήθως εξαρτάται άμεσα από την γενική διεύθυνση. Ο αντικειμενικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι να επαληθεύσει αν οι διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί, διασφαλίζουν την προστασία της περιουσίας, την ποιότητα της πληροφόρησης και την εφαρμογή των οδηγιών της διοίκησης, με τρόπο ώστε να ευνοείται η βελτίωση της αποδοτικότητας και η πραγματοποίηση των τελικών στόχων της επιχείρησης (Παπαστάθης, 2014).
- 3) Διαχειριστικός έλεγχος. Ο διαχειριστικός έλεγχος είναι μια ανάλυση και μια κριτική των αποτελεσμάτων της επιχείρησης σε όλους τους τομείς της δραστηριότητας της και αποβλέπει στην καλυτέρευση του συστήματος και των διαδικασιών που τα έχουν παράγει (για παράδειγμα συνθήκες εκμετάλλευσης, στόχοι, χρησιμοποιούμενες πηγές, καταλληλότητα και καιριότητα των επιλογών της. κ λ π. Αναλυτικότερα μπορούμε να πούμε πως περιλαμβάνει την κριτική της επιχείρησης για την αποτελεσματικότητα των συστημάτων πληροφόρησης και οργάνωσης που έχει θεσπίσει, καθώς και των μεθόδων διοίκησης (έλεγχος της διοικητικής οργάνωσης), την κριτική της επιχείρησης για τα αποτελέσματα της (έλεγχος της διαχείρισης), την κριτική της επιχείρησης για το αν οι οικονομικοί στόχοι της πραγματοποιούνται και ιδιαίτερα σε επίπεδο διευθυντών αν οι επιλογές ανάπτυξης και οι αποφάσεις που έχουν παρθεί είναι κατάλληλες και καιρίες (έλεγχος στρατηγικής της επιχείρησης). Πρέπει να σημειωθεί ότι ο διαχειριστικός έλεγχος, δεν διαπιστώνει μόνο γεγονότα, αλλά αναζητά και τις βαθύτερες αιτίες που τα προκαλούν και δίνει οδηγίες. Ο διαχειριστικός έλεγχος διενεργείται από πρόσωπο που βρίσκεται μέσα στην επιχείρηση, είτε έξω από αυτήν.

1.6.Αποδοτικότητα/Κερδοφορία στις Επιχειρήσεις

Όλες οι επιχειρήσεις παγκοσμίως αναζητούν τρόπους βελτίωσης της αποδοτικότητας τους. Η αποδοτικότητα είναι η σχέση μεταξύ τους κέρδους που πραγματοποιεί η επιχείρηση σε μια συγκεκριμένη λογιστική χρήση και του κεφαλαίου που χρησιμοποιεί για την πραγματοποίησή του. Η μέτρηση της αποδοτικότητας, αλλά και αυτής των προηγούμενων ετών είναι πολύ σημαντικά μεγέθη στον υπολογισμό της μελλοντικής κερδοφορίας της επιχείρησης. Η αποδοτικότητα υπολογίζεται με βάση τα έσοδα και τα έξοδα που έχει κάθε επιχείρηση. Τα έσοδα είναι το αντίκρισμα που παίρνει η επιχείρηση μέσα την προώθηση και πώληση των προϊόντων ή υπηρεσιών της, και γενικότερα μέσα από τις δραστηριότητες της (Neely, 2002).

Ο όρος κέρδος είναι συνώνυμος αυτού της κερδοφορίας. Η κερδοφορία είναι ο πρωταρχικός στόχος όλων των επιχειρηματικών σχεδίων. Χωρίς κερδοφορία η επιχείρηση δεν δύναται να επιβιώσει μακροπρόθεσμα. Σαφώς λοιπόν η μέτρηση της τρέχουσας κερδοφορίας, αλλά και της κερδοφορίας των προηγούμενων ετών είναι πολύ σημαντικά μεγέθη στον υπολογισμό της μελλοντικής κερδοφορίας.

Η κερδοφορία υπολογίζεται με βάση τα έσοδα και τα έξοδα που έχει κάθε επιχείρηση. Τα έσοδα είναι το αντίκρισμα που παίρνει η επιχείρηση μέσα την προώθηση και πώληση των προϊόντων ή υπηρεσιών της, και γενικότερα μέσα από τις δραστηριότητες της. Ωστόσο οι οικονομικοί πόροι οι οποίοι έρχονται στην επιχείρηση από δραστηριότητες όπως ο δανεισμός χρημάτων δεν δημιουργούν και δεν συνιστούν κέρδος. Πρόκειται απλά για μια συναλλαγή με μετρητά μεταξύ της επιχείρησης και του δανειστή της, με σκοπό να δημιουργήσει τα μετρητά για τη λειτουργία της επιχείρησης ή την αγορά περιουσιακών στοιχείων.

Είτε κάποιος επιθυμεί να καταγράψει την κερδοφορία του περασμένου έτους, είτε θέλει να την καταγράψει, ένα είναι βέβαιο, ο υπολογισμός της αποτελεί τον βασικότερο παράγοντα επιτυχίας της. Μια επιχείρηση που δεν είναι κερδοφόρα, δεν μπορεί να επιβιώσει. Αντίθετα, μια επιχείρηση που είναι ιδιαίτερα κερδοφόρα έχει τη δυνατότητα να ανταμείψει τους ιδρυτές της, με μεγάλη απόδοση της επένδυσής τους.

Η αύξηση της κερδοφορίας είναι ένα από τα πιο σημαντικά καθήκοντα των διευθυντών των επιχειρήσεων. Οι διευθυντές των επιχειρήσεων συνεχώς αναζητούν τρόπους για να αλλάξουν την επιχείρηση, με σκοπό να βελτιώσουν την κερδοφορία της. Αυτές οι πιθανές αλλαγές μπορούν να αναλυθούν μέσα από μια ημιτελή (pro-forma) κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης ή μέσα από τον μερικό προϋπολογισμό. Ο μερικός προϋπολογισμός επιτρέπει στα ανώτερα και διευθυντικά στελέχη να αξιολογήσουν την επίπτωση που θα έχει στην κερδοφορία, έστω και μικρή μεταβολή στην επιχείρηση, χωρίς η επιχείρηση να χρειαστεί να κάνει την αλλαγή αυτή. Επιπλέον ένα σύνολο δεικτών κερδοφορίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της οικονομικής ευρωστίας μιας επιχείρησης (Luttman&Silhan, 1995).

Σύμφωνα με τους Shahzadetal., (2012), η κερδοφορία ή η οργανωτική απόδοση ορίζεται ως η ικανότητα ενός οργανισμού να διαχειρίζεται τους πόρους του με σκοπό την επίτευξη των σκοπών και των στόχων του με έναν αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο. Παρομοίως, η οργανωτική απόδοση μπορεί να περιγραφεί ως η λειτουργία που σχετίζεται με την ικανότητα μιας οργάνωσης να κερδίσει και να διαχειρίζεται τους πόρους της, προκειμένου να αναπτύξει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα.

Ωστόσο οι οικονομικοί πόροι οι οποίοι έρχονται στην επιχείρηση από δραστηριότητες όπως ο δανεισμός χρημάτων δεν δημιουργούν και δεν συνιστούν κέρδος. Πρόκειται απλά για μια συναλλαγή με μετρητά μεταξύ της επιχείρησης και του δανειστή της, με σκοπό να δημιουργήσει τα μετρητά για τη λειτουργία της επιχείρησης ή την αγορά περιουσιακών στοιχείων. Από την άλλη οι δαπάνες ή τα έξοδα είναι το κόστος των πόρων οι οποίοι χρησιμοποιούνται ή καταναλώνονται με σκοπό την επίτευξη των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Η αποπληρωμή δανείου δεν αποτελεί έξοδο, αλλά απλά μια μεταφορά μετρητών μεταξύ της επιχείρησης και του δανειστή της (Taticchi, 2010).

Η πρόβλεψη της αποδοτικότητας καθώς και η μελέτη ανίχνευσης της προβλεπτικής ικανότητας των κερδών από ένα σύνολο μεταβλητών, αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον μιας και η εφαρμογή της δίνει την δυνατότητα διερεύνησης και αξιολόγησης μιας σειράς από υπονήφιες μεταβλητές, για να βρεθεί ποιες από αυτές ενέχουν χαρακτηριστικά προβλεπτικής ικανότητας και με αυτό τον τρόπο να

επιλεγούν για τις προβλέψεις, εκείνα τα εργαλεία πρόβλεψης – μεταβλητές που μπορούν να προσφέρουν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να είναι καλύτερα προετοιμασμένες για το μέλλον, λαμβάνοντας εκ των προτέρων τις απαραίτητες ενέργειες (Γεωργαντόπουλος, 2009).

Η αποδοτικότητα μιας επιχείρησης μετριέται μέσα από την κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης. Η κατάσταση αυτή είναι στην ουσία η λίστα των εσόδων και εξόδων κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου (συνήθως ένα έτος) για το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης κατά παράδοση χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της αποδοτικότητας της επιχείρησης για την τελευταία λογιστική περίοδο. Ωστόσο, μια κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων μπορεί επίσης και να υπολογίσει την προβλεπόμενη κερδοφορία της για την επερχόμενη λογιστική περίοδο. Ο προϋπολογισμός μπορεί εξίσου να χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό της αποδοτικότητας των έργων της επιχείρησης για ένα συγκεκριμένο έργο ή ένα τμήμα μιας επιχείρησης (Seker, 2009).

Οι οικονομικές επιδόσεις γενικά παρέχουν μια μέτρηση για τις διακυμάνσεις της οικονομικής κατάστασης ή των οικονομικών αποτελεσμάτων, που προκαλούνται από τις αποφάσεις της διοίκησης. Είναι ένα υποκειμενικό μέτρο του κατά πόσο καλά μια επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιήσει τα περιουσιακά στοιχεία της και να παράγει έσοδα. Ακόμη χρησιμοποιούνται επίσης ως γενικό μέτρο της συνολικής οικονομικής ευρωστίας μιας επιχείρησης σε μια δεδομένη χρονική περίοδο, και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να συγκρίνει παρόμοιες επιχειρήσεις (Venanzi, 2012).

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι για τη μέτρηση των οικονομικών επιδόσεων των επιχειρήσεων. Γενικά, η χρηματοοικονομική επίδοση μετριέται με βάση τα κέρδη, τις ταμειακές ροές, τη δύναμη του ισολογισμού, τους κινδύνους διαχείρισης, και την αποτίμηση της καθαρής θέσης των ιδιοκτητών. Για παράδειγμα ο ισολογισμός παρέχει μια επισκόπηση του πόσο καλά η εταιρεία διαχειρίζεται τα περιουσιακά της στοιχεία και τις υποχρεώσεις της. Έτσι οι αναλυτές μπορούν να βρουν πληροφορίες σχετικά με το μακροπρόθεσμο έναντι του βραχυπρόθεσμου χρέους στον ισολογισμό. Μπορούν επίσης να βρουν πληροφορίες σχετικά με το είδος των περιουσιακών στοιχείων που η εταιρεία

κατέχει και ποιο είναι το ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων που χρηματοδοτήθηκαν με υποχρεώσεις έναντι της καθαρής θέσης των μετόχων. Η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων παρέχει μια περίληψη των εργασιών για ολόκληρο το έτος. Η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων ξεκινά με τις πωλήσεις ή τα έσοδα και τελειώνει με το καθαρό εισόδημα. Επίσης η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων παρέχει το μικτό περιθώριο κέρδους, το κόστος των αγαθών που πωλούνται, το λειτουργικό περιθώριο κέρδους και το καθαρό περιθώριο κέρδους. Παρέχει επίσης μια επισκόπηση του αριθμού των μετοχών, καθώς και μια σύγκριση σε σχέση με την απόδοση του προηγούμενου έτους. Μια κοινή διάκριση των μέτρων των εταιρικών οικονομικών επιδόσεων είναι τα μέτρα λογιστικής βάσης (οι παραδοσιακές οικονομικές μετρήσεις) και τα μέτρα που βασίζονται στην αγορά ή την αξία (οι βελτιωμένες οικονομικές μετρήσεις) (Venanzi, 2012).

Σύμφωνα με την πρώτη προσέγγιση, η απόδοση μετριέται με τις λογιστικές πληροφορίες, όπως η κερδοφορία, η ρευστότητα, και οι δείκτες φερεγγυότητας. Οι δείκτες χρηματοοικονομικής ανάλυσης θεωρούνται ως η πιο δημοφιλής μέθοδος για την αξιολόγηση της οικονομικής απόδοσης. Οι δείκτες αξιολογούν τον τρόπο με τον οποίο τα διαφορετικά στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων σχετίζονται μεταξύ τους και δημιουργούνται βασικές σχέσεις. Ο βασικός παράγοντας του μετασχηματισμού των δεικτών σε ουσιαστική πληροφορία είναι η σύγκριση. Τα πρότυπα σύγκρισης περιλαμβάνουν τα εμπειρικά μέτρα σύγκρισης, την εξέταση της διακύμανσης των δεικτών στον χρόνο και την σύγκριση τους με τους μέσους όρους του κλάδου. Με την αξιολόγηση της τρέχουσας απόδοσης, η ανάλυση των δεικτών αποτελεί ένα ολοκληρωμένο εργαλείο για την πρόβλεψη της μελλοντικής απόδοσης.

Σύμφωνα με τον Tangen (2003) υπάρχουν πολλοί τρόποι, με τους οποίους τα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά μέτρα μπορούν να σχηματιστούν, ωστόσο, τρία είναι τα πιο κοινά: τα περιθώρια κέρδους ή η απόδοση των πωλήσεων (ROS), η απόδοση του ενεργητικού (ROA) και η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE). Ομοίως, ο Venanzi (2012) προτείνει τα κέρδη ανά μετοχή (E / S) και την απόδοση της επένδυσης (ROI). Οι Aliabadi et al. (2013) αναφέρονται επίσης στην απόδοση της επένδυσης (ROI), την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE), την απόδοση του

ενεργητικού (ROA) και την απόδοση επί των πωλήσεων (ROS) ως μερικά από τα πιο δημοφιλή λογιστικά μέτρα.

Όσον αφορά την δεύτερη προσέγγιση, οι μετρητές απόδοσης που βασίζονται στην αξία, όπως η προστιθέμενη οικονομική αξία (EVA) και η προστιθέμενη αξία μετρητών (CVA), αναπτύχθηκαν ως βελτίωση πάνω στις παραδοσιακές οικονομικές μετρήσεις ως απάντηση στην αδυναμία του τελευταίον να συλλάβουν την έννοια της αξίας των μετόχων. Η απόδοση με βάση την αξία ενσωματώνει μια ευρύτερη περιοχή των ενδιαφερομένων από τους επενδυτές, παρά τους προμηθευτές, τους υπαλλήλους και τους πελάτες οι οποίοι προσθέτουν αξία στην έξοδο μιας επιχείρησης.

Το κύριο πρόβλημα που είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία των μετρικών απόδοσης βασισμένων στην αξία είναι ότι οι παραδοσιακές οικονομικές μετρήσεις όπως η απόδοση του ενεργητικού (ROA) και η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων (ROE) δεν έχουν την δυνατότητα μέτρησης της δημιουργίας αξίας, επειδή δεν περιλαμβάνουν το κόστος των επενδύσεων κεφαλαίου που απαιτείται για τη δημιουργία κερδών. Αυτό που περισσότερο, αυτές οι μετρήσεις δεν περιλαμβάνουν είναι οι παράγοντες που συνδέονται με την αξία, δηλαδή οι επενδύσεις, οι ταμειακές ροές, και το κόστος κεφαλαίου των περιουσιακών στοιχείων (Venantzi,2012).

Οι παραδοσιακές μετρήσεις απόδοσης υπόκεινται σε μεγαλύτερο βαθμό στις λογιστικές στρεβλώσεις που περιλαμβάνονται στις χρηματοπιστωτικές καταστάσεις. Από την άλλη πλευρά, τα μέτρα απόδοσης με βάση την αξία θεωρούνται καλύτερα για την αντιμετώπιση αυτών των ελλείψεων. Παρ'όλα αυτά, η περαιτέρω αναθεώρηση των εμπειρικών ερευνών δεν παρέχει σημαντικές ενδείξεις για το πιο από τα δύο είδη μέτρων της οικονομικής αποδοτικότητας λειτουργεί καλύτερα.

Η αύξηση της αποδοτικότητας είναι ένα από τα πιο σημαντικά καθήκοντα των διευθυντών των επιχειρήσεων. Οι διευθυντές των επιχειρήσεων συνεχώς αναζητούν τρόπους για να αλλάξουν την επιχείρηση, με σκοπό να βελτιώσουν την αποδοτικότητα της. Αυτές οι πιθανές αλλαγές μπορούν να αναλυθούν μέσα από μια ημιτελή (pro-forma) κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης ή μέσα

από τον μερικό προϋπολογισμό (Taticchi, 2010). Ο μερικός προϋπολογισμός επιτρέπει στα ανώτερα και διευθυντικά στελέχη να αξιολογήσουν την επίπτωση που θα έχει στην αποδοτικότητα, έστω και μικρή μεταβολή στην επιχείρηση, χωρίς η επιχείρηση να χρειαστεί να κάνει την αλλαγή αυτή. Επιπλέον ένα σύνολο δεικτών αποδοτικότητας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της οικονομικής ευρωστίας μιας επιχείρησης (Bragg, 2012).

Όλοι οι οργανισμοί χρησιμοποιούν δείκτες μέτρησης των οικονομικών τους επιδόσεων, αν και υπάρχει συζήτηση ως προς τη σχετική σημασία των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών δεικτών. Οι οικονομικές επιδόσεις υπάρχουν σε διάφορα επίπεδα της οργάνωσης. Παραδοσιακά, τα μέτρα οικονομικής απόδοσης χωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες: την κερδοφορία, την ρευστότητα/κεφάλαιο κίνησης, τις αναλογίες μόχλευσης και τις αναλογίες των επενδυτών. Στον πίνακα που ακολουθεί μπορούμε να δούμε μερικά από τα πιο ενδεικτικά παραδείγματα δεικτών που υπάγονται σε κάθε μία από τις 4 παραπάνω κατηγορίες (Bragg, 2012):

Δείκτες Κερδοφορίας	$\text{Απόδοση Επενδυμένων Κεφαλαίων} = \frac{\text{Καθαρό Κέρδος}}{\text{Απασχολούμενο Κεφάλαιο}} \times 100$
	$\text{Μικτό Περιθώριο Κέρδους} = \frac{\text{Μικτό Κέρδος}}{\text{Κύκλος Εργασιών}} \times 100$
	$\text{Καθαρό Περιθώριο Κέρδους} = \frac{\text{Καθαρό Κέρδος}}{\text{Κύκλος Εργασιών}} \times 100$
	$\text{Κύκλος Εργασιών Περιουσιακών Στοιχείων} = \frac{\text{Κύκλος Εργασιών}}{\text{Απασχολούμενο Κεφάλαιο}} \times 100$
	Κέρδη προς τόκων, φόρων και αποσβέσεων (EBITDA)
Δείκτες Ρευστότητας	$\text{Τρέχουσα Αναλογία} = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Απαιτητές Υποχρεώσεις}}$
	$\text{Γρήγορη Αναλογία} = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} - \text{Καταγραφή Εμπορευμάτων}}{\text{Απαιτητές Υποχρεώσεις}}$
	$\text{Περίοδος Διακράτησης Αποθεμάτων} = \frac{\text{Καταγραφή Εμπορευμάτων}}{\text{Κόστος Πωλήσεων}} \times 365$
Αναλογίες	$\text{Οικονομική Μόχλευση} = \frac{\text{Χρέος}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}} \times 100$

Μόχλευσης	$\text{Κάλυψη Επιτοκίου} = \frac{\text{Λειτουργικά Κέρδη}}{\text{Κόστος Χρηματοδότησης}}$
Λοιποί Δείκτες Επενδυτών	$\text{Κέρδη ανά μετοχή} = \frac{\text{Λειτουργικά Κέρδη}}{\text{Κόστος Χρηματοδότησης}}$

Πίνακας 1.1. Δείκτες Μέτρησης Αποδοτικότητας Επιχείρησης

Πηγή: Bragg, 2012

Η μέτρηση της αποδοτικότητας και η χρησιμοποίηση διαφόρων μεθόδων μέτρησης, έχουν ως σκοπό την οικονομικότερη, την αποτελεσματικότερη και την αποδοτικότερη λειτουργία των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση του οικονομικού κλάδου στον οποίο υπάγονται. Μία τέτοια ανάλυση θα οδηγήσει στην εύρεση και την επίλυση πιθανών δυσλειτουργιών με τελικό ωφελούμενο τον πελάτη της επιχείρησης τόσο ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες και προϊόντα που λαμβάνει από την επιχείρηση, όσο και ως προς την εξοικονόμηση πόρων για τη λειτουργία της, δηλαδή με οφέλη για την ίδια την επιχείρηση (Seker, 2009).

Δεδομένης της σημασίας που έχει η αποδοτικότητα για τις σύγχρονες επιχειρήσεις, έχουν πολύ συχνά μελετηθεί στην βιβλιογραφία, οι παράγοντες που την αυξάνουν. Ένας από τους βασικούς παράγοντες είναι ο έλεγχος εξωτερικός και εσωτερικός. Επίσης, άλλες σημαντικές μεταβλητές που έχουν μελετηθεί είναι οι εισαγωγές και εξαγωγές, η καινοτομία και εξωστρέφια (Seker, 2009).

Οι Kaplan και Norton (2001) εξετάζουν την οργανωτική απόδοση από την προοπτική της στρατηγικής και προτείνουν ότι θα πρέπει να εξεταστεί η εταιρική απόδοση από πολλαπλές οπτικές γωνίες, αντί να βασίζεται αποκλειστικά σε οικονομικές μετρήσεις. Οι μελετητές υποστηρίζουν ότι η αποκλειστική χρήση των οικονομικών μέτρων δεν είναι απλώς μια ανεπαρκής μέθοδος για τη μέτρηση των επιδόσεων, αλλά μπορεί επίσης να διακινδυνεύσει τη μακροπρόθεσμη δημιουργία αξίας στην επιχείρηση. Προκειμένου να παρέχουν μια ολοκληρωμένη μέθοδο για την αξιολόγηση των επιδόσεων, ανέπτυξαν το Balanced Scorecard. Το Balanced Scorecard είναι ένα σύστημα μέτρησης της απόδοσης που περιλαμβάνει και τις δύο οικονομικές μετρήσεις που συνιστούν τα αποτελέσματα των προηγούμενων

αποφάσεων, καθώς και τις λειτουργικές μετρήσεις που είναι οι οδηγοί των μελλοντικών οικονομικών αποδόσεων. Πιο συγκεκριμένα, το Balanced Scorecard αξιολογεί την απόδοση από τέσσερις διαφορετικές οπτικές γωνίες: την προοπτική των πελατών, τις εσωτερικές επιχειρηματικές προοπτικές, τη μάθηση και την προοπτική της ανάπτυξης και των δημοσιονομικών προοπτικών.

Οι Khan et al. (2012) υποστηρίζουν ότι ο όρος της απόδοσης χρησιμοποιείται από τους ερευνητές, έτσι ώστε να παραπέμπει στα διάφορα μέτρα που αξιολογούν την συναλλακτική επίδοση καθώς και την αποδοτικότητα εσόδων – εξόδων όπως είναι η απόδοση των πωλήσεων (ROS), η απόδοση του ενεργητικού (ROA) και η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE) (Richard et al., 2008; Shahzad et al., 2012), Έτσι δείχνουν ότι οι επιδόσεις θα πρέπει να μετρώνται από την αποτελεσματικότητα. Αναφέρουν επίσης ότι η αποδοτικότητα είναι οι διαδικασίες – ενέργειες που παρουσιάζουν οι διαχειριστές του οργανισμού με σκοπό την αποτελεσματική και αποδοτική οργάνωση των επιδόσεων στο μέλλον. Επιπλέον θεωρούν τις επιδόσεις ως πολυδιάστατες, ότι δηλαδή αποτελούνται από στοιχεία που απεικονίζουν τόσο τα αποτελέσματα όσο και τις διαδικασίες που δημιουργούν τέτοια αποτελέσματα.

Η οργανωτική απόδοση έχει τον πιο σημαντικό ρόλο στην αξιολόγηση μιας οργάνωσης, των ενεργειών της και του περιβάλλοντος της, όπως απεικονίζεται μέσα στην βιβλιογραφία (Richard et al., 2008). Ωστόσο, η έννοια της επίδοσης, αλλά και η μέτρηση της έχει αποδειχθεί ότι είναι ένα απίστευτα ποικιλόμορφο θέμα, καθώς και ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα μεταξύ των ερευνητών. Ο Meyer(2004), υποστηρίζει ότι το πρόβλημα της μέτρησης της απόδοσης πηγάζει από το γεγονός ότι η (εταιρεία-centric) απόδοση δεν μπορεί να μετρηθεί συνολικά, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει ένα τέλειο μέτρο και προτείνει την μέτρηση της κεντρικής δραστηριότητας. Ο Cantron (2006) υποστηρίζει την οργανωτική απόδοση από την πλευρά των μετόχων της επιχείρησης, η οποία βασίζεται στην ιδέα ότι ένας επενδυτής θα παρέχει κεφάλαια σε μια οργάνωση όσο η τιμή που αποκτήθηκε είναι τουλάχιστον ίση με την τιμή που αναμένεται από αυτή την επένδυση. Κατά αυτό τον τρόπο υποστηρίζεται επίσης ότι η οργανωτική απόδοση θα πρέπει να αξιολογείται από την δημιουργία αξίας.

Σύμφωνα με τον Richard et al. (2008), η οργανωτική απόδοση καλύπτει τρεις πτυχές των αποτελεσμάτων οργάνωσης, δηλαδή, τη χρηματοοικονομική

επίδοση (κέρδη, η απόδοση των επενδύσεων, κλπ), τις επιδόσεις της αγοράς (πωλήσεις, οι πωλήσεις της αγοράς, κ.λπ.), την απόδοση προς τους μετόχους (προστιθέμενη οικονομική αξία, συνολική απόδοση προς τους μετόχους, κλπ). Ο Ionescu et al. (2012) αναφέρει ότι οι επιδόσεις των επιχειρήσεων μπορεί να αξιολογηθούν με πολλούς τρόπους και τους κατηγοριοποιεί σε συμβατικές προσεγγίσεις, με τη χρήση χρηματοοικονομικών δεικτών, και σε σύγχρονες προσεγγίσεις, με τους μη χρηματοοικονομικούς δείκτες, οι οποίοι συμπληρώνουν τους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Επίσης σημειώνουν ότι οι μη χρηματοοικονομικοί δείκτες παρέχουν έναν πιο ακριβή τρόπο αξιολόγησης των επιδόσεων, δεδομένου ότι είναι σε θέση να ορίσουν τις ευαίσθητες πτυχές του οργανισμού.

Πολλοί είναι επίσης οι ερευνητές στη βιομηχανική οικονομία, τη στρατηγική διαχείριση, την εμπορία και τη λογιστική και τη χρηματοδότηση έχουν προσπαθήσει να εντοπίσουν τις πηγές διακυμάνσεων της επιχείρησης σε επίπεδο κερδοφορίας. Η κεντρική υπόθεση της βιομηχανικής οικονομίας είναι ότι οποιαδήποτε προσωρινή απόκλιση του ποσοστού κέρδους μιας επιχείρησης από το μέσο όρο της αγοράς αποκαθίσταται ταχέως, μέσω των επιπτώσεων της δυναμικής ή πραγματικής εισόδου και εξόδου ή μέσω άλλων ανταγωνιστικών δυνάμεων, έτσι ώστε καμία επιχείρηση δεν μπορεί να κερδίσει πάνω από το μέσο όρο κέρδους για μεγάλο χρονικό διάστημα (Jonsson, 2007).

Ο Jonsson (2007), μελέτησε η σχέση μεταξύ της αποδοτικότητας και του μεγέθους των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ισλανδία. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν υψηλότερη κερδοφορία σε σύγκριση με τις μικρές επιχειρήσεις. Οι Serrasqueiro και Nunes (2008) μελέτησαν τη σχέση ανάμεσα στο μέγεθος και τις επιδόσεις των μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Πορτογαλία. Βρήκαν θετική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μεγέθους και της επίδοσης των επιχειρήσεων, ως αποτέλεσμα της μελέτης, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία που ανήκουν τα έτη 1999-2003.

Ο Glancey μέσα από την μελέτη του το 1998, διερεύνησε την ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα στον ρυθμό ανάπτυξης της επιχείρησης και της κερδοφορίας της, με εφαρμογή σε μικρές μεταποιητικές επιχειρήσεις στην περιοχή Tayside της Σκωτίας, χρησιμοποιώντας οικονομετρική μεθοδολογία. Συγκεκριμένα εξετάστηκε

ο αντίκτυπος των κύριων καθοριστικών παραγόντων των μικρών επιχειρήσεων τα οποία ορίζονται από προηγούμενες οικονομετρικές μελέτες, και τα οποία είναι το μέγεθος της επιχείρησης, τα χρόνια λειτουργίας της αλλά και η θέση της στην αγορά (Glancey, 1998).

Μεταξύ των λοιπών συσχετίσεων στις οποίες κατέληξε μπορούμε να διακρίνουμε τις εξής οι οποίες σχετίζονται με το μέγεθος της επιχείρησης, την ανάπτυξη και την κερδοφορία της (Glancey, 1998):

- [1]Μέγεθος και Κερδοφορία: Υπάρχει θετική σχέση μεταξύ του μεγέθους και της κερδοφορίας, η οποία είναι αναμενόμενη εάν οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις επωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας. Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις οι οποίες αναπτύσσονται με ρυθμό ταχύτερο από εκείνον που μπορεί να διαχειριστεί ο επιχειρηματίας, μπορεί να εμφανίσουν αρνητικές οικονομίες κλίμακας, οι οποίες μειώνουν την κερδοφορία.
- [2]Μέγεθος και Ρυθμός Ανάπτυξης. Υπάρχει θετική σχέση μεταξύ του μεγέθους και του ρυθμού ανάπτυξης, η οποία μπορεί να αναμένεται εάν οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις έχουν επιτύχει το μέγεθός τους ως αποτέλεσμα της διοίκησης τους από επιχειρηματίες με υψηλότερα επίπεδα «επιχειρηματικού δαιμόνιου» και άψογες διαχειριστικές ικανότητες. Μια τέτοια επιχείρηση συχνά είναι καινοτόμα ή αρκετά διαφοροποιημένη από τις υπόλοιπες.
- [3]Κερδοφορία και Ρυθμός Ανάπτυξης: Εάν οι ιδιοκτήτες των μικρών επιχειρήσεων βασίζονται στα αδιανέμητα κέρδη ως πρωταρχική τους πηγή κεφαλαίων για την επέκτασή τους, έτσι ώστε να αποφευχθεί ο εξωτερικός δανεισμός, τότε αναμένεται να υπάρξει μια θετική σχέση μεταξύ της κερδοφορίας και της ανάπτυξης. Επιπλέον, οι επιχειρηματίες οι οποίοι είναι πιο δεκτικοί στην ιδέα της εξωτερικής χρηματοδότησης, θα είναι ευκολότερο να το πράξουν αν οι επιχειρήσεις τους είναι κερδοφόρες. Ένας υψηλότερος ρυθμός ανάπτυξης μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της κερδοφορίας μέσω της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της επιχείρησης (Glancey, 1998).

Οι Becker et al. (2010) μελέτησαν την επίδραση του μεγέθους της επιχείρησης για την κερδοφορία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης στις ΗΠΑ. Τα αποτελέσματα της μελέτης, στην οποία έχουν χρησιμοποιηθεί τα στοιχεία των ετών 1987-2002 έδειξε ότι υπάρχουν

αρνητικές και στατιστικά σημαντικές σχέσεις μεταξύ των συνολικών περιουσιακών στοιχείων, των πωλήσεων και του αριθμού των εργαζομένων των επιχειρήσεων και της κερδοφορίας τους.

Τόσο η κερδοφορία όσο και το μερίδιο αγοράς μιας επιχείρησης προσαρμόζονται σε ένα μακροχρόνιο επίπεδο ισορροπίας, ως αποτέλεσμα των παραγόντων οι οποίοι επιδρούν και επηρεάζουν τις συνθήκες εισόδου μιας επιχείρησης σε έναν κλάδο της αγοράς. Αυτό σημαίνει ότι τόσο για την κερδοφορία όσο και για το μερίδιο αγοράς μπορούμε να υποθέσουμε ένα μηχανισμό μερικής προσαρμογής.

Οι Khatap et al. (2011) μελέτησαν τη σχέση μεταξύ επιδόσεων και της εταιρικής διακυβέρνησης σε 20 επιχειρήσεις οι οποίες έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο του Karadeniz. Τα αποτελέσματα της μελέτης χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της περιόδου μεταξύ των ετών 2005-2009 έδειξαν μια θετική σχέση μεταξύ του συνόλου των στοιχείων του ενεργητικού και του δείκτη απόδοσης ενεργητικού (ROA), αλλά μια αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση δεν έχει βρεθεί μεταξύ του δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων και του συνόλου του ενεργητικού.

Επιπλέον, οι Karadeniz και İskenderoğlu (2011) ανέλυσαν τις μεταβλητές που επηρεάζουν την απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού των επιχειρήσεων του τουρισμού που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο της Κωνσταντινούπολης. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι υπάρχουν θετικές και στατιστικά σημαντικές σχέσεις μεταξύ των συνολικών περιουσιακών στοιχείων που είχαν χρησιμοποιηθεί ως προς τον δείκτη μεγέθους και τον δείκτη απόδοσης ενεργητικού (ROA).

Οι Shubita και Alsawalhah (2012) μελέτησαν τη σχέση μεταξύ της δομής του κεφαλαίου και της κερδοφορίας βιομηχανικών επιχειρήσεων που εδρεύουν στο χρηματιστήριο του Αμμάν μεταξύ των ετών 2004-2009. Ως αποτέλεσμα της μελέτης, υπήρχε θετική σχέση μεταξύ σταθερής κερδοφορίας και απόδοσης των μετοχών. Ο Banchuenvijit (2012) μελέτησε τους παράγοντες που επηρεάζουν τις επιδόσεις των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Βιετνάμ. Μια θετική σχέση έχει βρεθεί μεταξύ των συνολικών πωλήσεων και της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, αλλά, αντιθέτως, μια αρνητική σχέση έχει βρεθεί μεταξύ της κερδοφορίας και το σύνολο του ενεργητικού. Επιπλέον, ο συγγραφέας δεν βρήκε

στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα μεταξύ του αριθμού των εργαζομένων και της κερδοφορίας.

Στην βιβλιογραφία τείνει να αποδεικνύεται στην πλειοψηφία των ερευνών ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες κάνουν εμπόριο (εισαγωγές – εξαγωγές) έχουν γενικά καλύτερα απόδοση από αυτές που δεν κάνουν καθόλου. Τα πρόσφατα μοντέλα του εμπορίου και η ετερογένεια των επιχειρήσεων έχουν ως επί το πλείστον εξελιχθεί γύρω από την συμμετοχή στην εξαγωγική αγορά. Έρευνα των Bernard et al., (2003) που διεξήχθη σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Αμερική, το 2002, έδειξε ότι οι εξαγωγείς έχουν υψηλές επιδόσεις σε πολλές διαστάσεις σε σχέση με τους μη-εξαγωγείς. Οι εξαγωγές σε μια επιχείρηση απαιτούν επιπλέον εφάπαξ δαπάνες και μόνο οι πιο παραγωγικές εταιρείες μπορούν να αντισταθμίσουν αυτές τις δαπάνες.

Μια άλλη δραστηριότητα που είναι εξίσου ζωτικής σημασίας για την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, είναι οι εισαγωγές. Στην έρευνά του σχετικά με τη διάχυση της τεχνολογίας, ο Keller (2004) συνοψίζει τη θεωρητική και εμπειρική βιβλιογραφία σχετικά με τον τρόπο που οι εισαγωγές λειτουργούν ως μέσο μεταφοράς τεχνογνωσίας σε μακροοικονομική προοπτική. Σε μελέτες όπως των Grossman & Helpman (1991), Kortum (1997), και των Eaton & Kortum (1999, 2002), η χρήση των εισαγόμενων ενδιάμεσων αγαθών σιωπηρά περιλαμβάνει τη χρήση της τεχνολογίας και της γνώσης που ενσωματώνονται σε αυτές. Όταν δύο επιχειρήσεις που ανήκουν σε διαφορετικές χώρες συνεργάζονται για την πραγματοποίηση εισαγωγών και εξαγωγών, τότε αυτή που έχει τις περισσότερες τεχνολογίες και την γνώση πάνω στον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται τις μεταφέρει στην άλλη.

Ακόμα πιο πρόσφατες μελέτες, που έγιναν με την χρήση δεδομένων από τις ανεπτυγμένες χώρες, αποδεικνύουν ότι οι εισαγωγείς εμφανίζουν παρόμοια χαρακτηριστικά με τους εξαγωγείς. Στην ανασκόπησή των επιχειρήσεων από τις Ηνωμένες Πολιτείες στο διεθνές εμπόριο, οι Bernard et al. (2007) επιστούν την προσοχή τους στην ισχυρή συσχέτιση (0.87) μεταξύ των βιομηχανιών με υψηλά μερίδια σε εισαγωγές και εκείνων με υψηλά μερίδια σε εξαγωγές. Η περιγραφική ανάλυση τους δείχνει ότι και οι δύο τύποι επιχειρήσεων δείχνουν πολλές ομοιότητες ανάμεσα στα μέτρα της απόδοσής τους. Και οι δύο, εξαγωγείς και

εισαγωγείς, είναι πιο παραγωγικοί, μεγαλύτερες σε μέγεθος και κεφάλαιο (Muulus&Pisu; 2007; Seker, 2011; Foster&Gregor, 2013).

Στην συνέχεια η καινοτομία είναι ένας πολύ βασικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με τον OECD (1992) η καινοτομία είναι μια *«διαδικασία δημιουργίας νέων αξιών, προσανατολισμένη πρώτα προς τους πελάτες, ως τους κύριους ρυθμιστές της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, αλλά μπορεί επίσης να περιλαμβάνει και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως τους εργαζόμενους, τους μετόχους, τους εξωτερικούς συνεργάτες κ.λπ.»*. Εδώ και δεκαετίες συζητείται σε ακαδημαϊκό επίπεδο όλο και πιο έντονα ο ρόλος της γνώσης και της καινοτομίας στην αύξηση της απόδοσης των επιχειρήσεων και στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας τους. Η καινοτομία εξασφαλίζει δεν αυξάνει μόνο την αποδοτικότητα τους αλλά εξασφαλίζει και την επιβίωση τους στο σύγχρονο ρευστό παγκόσμιο επιχειρηματικό περιβάλλον. Η χρήση της καινοτομίας σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας σκοπεύει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας και της βελτίωσης της ποιότητας ή / και την εισαγωγή νέων προϊόντων (Abouzeedan, 2011).

Στην συνέχεια η εξωστρέφεια των επιχειρήσεων μπορεί να θεωρηθεί ως φορέας ανάκαμψης της οικονομίας αλλά και ως μέσο για την διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της αύξησης της αποδοτικότητας τους. Η εξωστρέφεια αφορά τον προσανατολισμό των επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές με κάθε δυνατό μέσο, όπως οι εισαγωγές-εξαγωγές, η επέκταση της επιχείρησης στο εξωτερικό (διεθνής επιχειρηματικότητα), οι άμεσες ξένες επενδύσεις, κλπ. Τα κυριότερα κίνητρα τα οποία οδηγούν μια επιχείρηση στην ανάπτυξη στρατηγικών εξωστρέφειας είναι η απόκτηση καινούργιων και μεγαλύτερων μεριδίων αγοράς, η μεγέθυνση των πωλήσεων, η εκμετάλλευση των παρεχόμενων ευκαιριών που προκύπτουν από το άνοιγμα στις νέες διεθνείς αγορές, η δημιουργία γοήτρου για όσες χώρες κάνουν την επιλογή προς την διεθνοποίηση των δραστηριοτήτων τους, η θεμελίωση και παγίωση ενός βιώσιμου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, η εκμετάλλευση πιο συμφερούσων συνθηκών πάσης φύσης όπως πολιτικών, επιχειρηματικών, θεσμικών, εργασίας, κτλ. οι οποίες υπάρχουν σε ξένες χώρες. Τα οφέλη από την ανάπτυξη της εξωστρέφειας για τις επιχειρήσεις είναι πολλά, με

πρώτιστο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την αύξηση της αποδοτικότητάς τους (Χλέτσος, 2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1. Εσωτερικός Έλεγχος και Αποδοτικότητα/κερδοφορία στις Επιχειρήσεις παγκοσμίως

Η εξέλιξη και ο μετασχηματισμός του εσωτερικού ελέγχου, από τις παραδοσιακές πτυχές που θεωρούν τον εσωτερικό έλεγχο ως ένα απλό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων (Adams, 1994), με τις σύγχρονες προοπτικές που θεωρούν τον εσωτερικό έλεγχο ως βασικό εργαλείο που μπορεί να προσθέσει αξία τον οργανισμό, έχει προσελκύσει όλο και περισσότερο την προσοχή των ερευνητών (Petrascu & Tamas 2013).

Έτσι, υπάρχουν πολλές μελέτες σχετικά με την προσέγγιση της προστιθέμενης αξίας του εσωτερικού ελέγχου, τα αποτελέσματα των οποίων υπογραμμίζουν την αξία που προσθέτει σε έναν οργανισμό (Kramer et al., 2008).

Επίσης, υπάρχουν πολλές μελέτες που εξετάζουν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της προστιθέμενης αξίας (Wang & Guo, 2009), αξιολογούν τον νέο ορισμό του εσωτερικού ελέγχου (Mihret & Woldeyohannis, 2008) και την προσέγγιση των καθηκόντων εσωτερικού ελέγχου προστιθέμενης αξίας. Πρόσφατες μελέτες αξιολογούν επίσης την ικανότητα του εσωτερικού ελέγχου να εκπληρώσει το ρόλο του στην εταιρική διακυβέρνηση (Bekiaris et al, 2013).

Σύμφωνα με τους Cohen & Sayag (2010), ο σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι να βελτιώνει την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα ενός οργανισμού μέσω εποικοδομητικής κριτικής. Ο εσωτερικός έλεγχος έχει τέσσερις συνιστώσες: (α) επαλήθευση των γραπτών αρχείων (β) ανάλυση της πολιτικής (γ) εκτίμηση της ορθότητας και της πληρότητας των διαδικασιών, των εσωτερικών υπηρεσιών και του προσωπικού ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και η καταλληλότητά τους σύμφωνα με τις πολιτικές του οργανισμού, και (δ) αναφορά προτάσεων για βελτιώσεις στην διαχείριση. Ανιχνεύοντας τις αδυναμίες της Διοίκησης, ο εσωτερικός έλεγχος προσφέρει μία αφετηρία και βάση για να διορθωθούν οι αδυναμίες αυτές, πριν αποβούν μη διαχειρίσιμες.

Ο Maijoor (2000) αναφέρει ότι ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου θα βελτιώσει τις επιδόσεις της επιχείρησης όσον αφορά την επιβιώσή της, αν και αυτή η υπόθεση είναι υπό αμφισβήτηση. Το κόστος της εφαρμογής ενός τέτοιου συστήματος είναι πολύ σημαντικό διότι θα μπορούσε να βλάψει την κερδοφορία. Ως εκ τούτου, ένας επενδυτής μπορεί να προτιμήσει να επενδύσει σε μια εταιρεία με ένα κατώτερο σύστημα εσωτερικού ελέγχου και πιθανόν πιο αφερέγγυα. Ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου έχει σοβαρές επιπτώσεις στην εταιρική επίδοση. Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η υιοθέτηση ενός υγιούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου, το κόστος εγκατάστασης και λειτουργίας του θα πρέπει να ελαχιστοποιηθεί. Αυτό σημαίνει ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να έχουν συνάφεια με το μέγεθος και τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Από την άλλη πλευρά ο Tseng (2007) υποστήριξε ότι ένας αναποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος μπορεί ενδεχομένως να επιδεινώσει την κερδοφορία και την αξία μιας επιχείρησης. Σημειώνει περαιτέρω ότι παράγοντες όπως η αύξηση των κινδύνων πληροφόρησης, οι προκατειλημμένες καταστάσεις κερδών και οι αναποτελεσματικές επιχειρηματικές δραστηριότητες, οι οποίες

σχετίζονται με τις ελλείψεις στον εσωτερικό έλεγχο θα μπορούσαν να επιδεινώσουν την ικανότητα της επιχείρησης να παράγει κέρδη. Σε πιο πρακτικό επίπεδο ο ερευνητής μελέτησε αν ο ισχυρός εσωτερικός έλεγχος ενισχύει την εταιρική απόδοση. Εκπροσωπώντας την απόδοση μιας επιχείρησης από την αγοραία αξία της, μέτρησε με ένα μοντέλο υπολειμματικού εισοδήματος την αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων με σκοπό να αποκαλύψει τις ουσιώδεις αδυναμίες του συστήματος ελέγχου. Τα ευρήματα έδειξαν ότι οι επιχειρήσεις με αδύναμο εσωτερικό έλεγχο έχουν χαμηλότερη αξία στην αγορά. Ο μελετητής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος έχει ως αποτέλεσμα την βελτιωμένη συνολική απόδοση της επιχείρησης.

Ο Naciri (2010), εξέτασε τον εσωτερικό έλεγχο από τη σκοπιά της εταιρικής διακυβέρνησης, μέσα από εκτενή ανασκόπηση των εμπειρικών ερευνών πάνω στο θέμα, και θεωρεί ως κύρια δύναμη εσωτερικού ελέγχου, την ικανότητά του να επηρεάσει θετικά την τιμή αγοράς των μετοχών μιας επιχείρησης. Επιπλέον, αναφέρει ότι ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αύξηση της απόδοσης, της κερδοφορίας, αλλά και στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης.

Η χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή απόδοσή είναι σημαντικοί στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν για την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία. Η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC) τονίζει επίσης το ζωτικό ρόλο των εσωτερικών ελέγχων για τη διασφάλιση μιας βιώσιμης εταιρικής επιτυχίας ως αναπόσπαστο μέρος ενός ισχυρού συστήματος διακυβέρνησης, μέσα από έρευνα που διενήργησε σε 600 επιχειρήσεις από όλες τις περιοχές του πλανήτη και από διαφορους τομείς οικονομικής δραστηριότητας (IFAC, 2012). Η IFAC υποστήριξε επίσης ότι ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος μπορεί να βελτιώσει τις επιδόσεις της επιχείρησης, κατά κάποιο τρόπο, μέσα από τον προσδιορισμό και την ανάληψη περαιτέρω ευκαιριών.

Οι Tang & Xu (2007), επίσης έκαναν μια έρευνα σε 1456 επιχειρήσεις στο Μέριλαντ των ΗΠΑ, με σκοπό να μελετήσουν αν το διοικησιακό καθεστώς μιας επιχείρησης, επηρεάζει την πιθανότητα αποκάλυψης των αδυναμιών υλικού στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου της. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες ανιχνεύονται με ουσιαστική αδυναμία στον εσωτερικό τους έλεγχο

αναμένεται να έχουν κατώτερες μελλοντικές λειτουργικές αποδόσεις. Η μελέτη τους καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το περιβάλλον εσωτερικού ελέγχου έπαιξε σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της μελλοντικής εταιρικής απόδοσης.

Ο Ndamenenu (2011), μελέτησε πόσο αποτελεσματικά είναι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου σε 30 επιχειρήσεις στον τραπεζικό τομέα της Γκάνας, στη μείωση των κινδύνων και τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων, στην αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και στη συμμόρφωση με την ισχύουσα νομοθεσία. Τα αποτελέσματα της έρευνας του έδειξαν πως ο εσωτερικός έλεγχος έχει μικρή σχέση με την οικονομική απόδοση και με τη σύσταση μονάδων εσωτερικού ελέγχου. Παρόλα αυτά δεν παραβλέπει την σημαντικότητα του στην διασφάλιση της συμμόρφωσης των ενδιαφερόμενων μερών στους κανόνες της εκάστοτε επιχείρησης.

Ο Frazer (2012), εξέτασε την επίδραση του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με τις λειτουργικές δραστηριότητες των μικρών εστιατορίων σε μια περιοχή της Νέας Υόρκης. Η ανάλυση των δεδομένων επεσήμανε ότι ο εσωτερικός έλεγχος συσχετίζεται θετικά με την προστασία των περιουσιακών στοιχείων και την επαλήθευση των συναλλαγών και αρνητικά με το διαχωρισμό των καθηκόντων. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα ευρήματα παρέχουν αποδείξεις που υποστηρίζουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος, με βάση τις ορθολογικές θεωρίες επιλογής και της επικοινωνίας, μπορεί να επηρεάσει θετικά την επιβίωση και την κερδοφορία των μικρών εστιατορίων.

Οι Sudanian et al. (2013), εξέτασαν την σχέση μεταξύ των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου και των χαρακτηριστικών της επιχείρησης, σε συνολικά 3.391 εισηγμένες επιχειρήσεις στην Ιαπωνία μέσω ερωτηματολογίων και διενέργειας ημι-δομημένων συνεντεύξεων. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν άμεση και σημαντική σχέση μεταξύ των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου και της οικονομικής ευημερίας από την άποψη των ζημιών προ φόρων.

Ο Muraleetharan (2013), προσπάθησε να δημιουργήσει μια σχέση μεταξύ των δραστηριοτήτων ελέγχου και της απόδοσης δύο κυβερνητικών και ιδιωτικών οργανισμών στη Σρι Λάνκα. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων,

προκειμένου να μετρηθούν οι δραστηριότητες ελέγχου και οι εταιρικές επιδόσεις. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι οι αντιληπτές δραστηριότητες ελέγχου έχουν μια ισχυρή επίδραση στην απόδοση.

Οι Nyakundi et al. (2014), διερεύνησαν την επίδραση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σχετικά με τις οικονομικές επιδόσεις των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στην Κένυα την χρονική περίοδο 2009-2012. Η μελέτη χρησιμοποίησε τα στοιχεία: περιβάλλον ελέγχου, δραστηριότητες ελέγχου και παρακολούθηση του ελέγχου, για να καθοριστεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ο ρυθμός ανάπτυξης της απόδοσης των επενδύσεων, ο ρυθμός ανάπτυξης των κερδών και ο ρυθμός αύξησης των εσόδων. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι τα εσωτερικά συστήματα ελέγχου επηρεάζουν σημαντικά τις οικονομικές επιδόσεις των ΜΜΕ. Ειδικότερα, τα ευρήματα αποκάλυψαν ότι υπάρχει ισχυρή θετική σχέση μεταξύ της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών ελέγχων και των οικονομικών επιδόσεων, του επιπέδου γνώσης των επιχειρηματιών πάνω στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και της απόδοσης των επενδύσεων, των κερδών και των εσόδων με την απόδοση των επενδύσεων, και τις διαστάσεις του συστήματος εσωτερικού ελέγχου με τη διάσταση των οικονομικών επιδόσεων (κερδοφορία).

Οι Hang et al. (2014), ερεύνησαν τη συσχέτιση μεταξύ της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής απόδοσης των κινεζικών εισηγμένων επιχειρήσεων το 2011. Η μελέτη χρησιμοποίησε το ROE μετά την αφαίρεση των μη επαναλαμβανόμενων κερδών και ζημιών. Συγκεκριμένα χρησιμοποίησαν το ROE ώστε να εκπροσωπεί την εταιρική λειτουργία και αποδοτικότητα και το Tobin's Q να εκπροσωπεί την εταιρική αξία, προκειμένου να εξεταστεί η συσχέτιση μεταξύ της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής απόδοσης, από πλευράς αποτελεσματικότητας και αξίας, ενώ χρησιμοποιήθηκαν επτά μεταβλητές ελέγχου για να εκπροσωπήσουν την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου συσχετίστηκε σημαντικά με την εταιρική απόδοση από την άποψη της λειτουργίας της αποτελεσματικότητας, αλλά το αποτέλεσμα ήταν μικρό, ενώ από την πλευρά της εταιρικής αξίας δεν βρέθηκε σημαντική συσχέτιση.

Οι Mwakimasinde et al. (2014), διερεύνησαν την επίδραση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στις οικονομικές επιδόσεις εταιρειών εμπορίας ζαχαροκάλαμου στην Κένυα το 2012. Το εσωτερικό σύστημα ελέγχου εκπροσωπήθηκε από το περιβάλλον ελέγχου, την διαδικασία αξιολόγησης των κινδύνων, το σύστημα πληροφόρησης και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων, ενώ οι οικονομικές επιδόσεις εκπροσωπήθηκαν από το κόστος ανά μονάδα, την επίτευξη του στόχου και την κερδοφορία ή το πλεόνασμα. Τα ευρήματα της μελέτης αποκάλυψαν ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου έχει στατιστικά θετική επίδραση στην απόδοση των επιχειρήσεων αυτών.

Παρόμοια οι Alao και Amoo (2014), εξέτασαν το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στη βελτίωση των επιδόσεων των εταιρειών διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στη Νιγηρία στο χρονικό διάστημα 2010-2013. Οι μεταβλητές του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και η απόδοση μετρήθηκαν μέσω ερωτηματολογίων. Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου έχει σημαντική επίδραση στην εταιρική απόδοση των εταιρειών διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στη Νιγηρία, καθώς και στην παροχή των υπηρεσιών τους και την παραγωγή εσόδων.

Οι Ndiwa και Kwara (2014), μελέτησαν την επίδραση του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με τη χρηματοδοτική απόδοση σε τριτοβάθμια ιδρύματα στην Κένυα το 2014. Τα δεδομένα, τόσο για τον εσωτερικό έλεγχο, όσο και για τις οικονομικές επιδόσεις, συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων. Τα αποτελέσματα της μελέτης επεσήμαναν την ύπαρξη θετικής σχέσης μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της οικονομικής απόδοσης.

Οι Ejoh και Ejom (2014), ερεύνησαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και των οικονομικών επιδόσεων σε τριτοβάθμιο ίδρυμα στη Νιγηρία στην χρονική περίοδο 2010-2013, και συγκεκριμένα στο Cross River State College of Education στο Ακαμπά. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν με τη χρήση ερωτηματολογίων και με έναν οδηγό συνέντευξης, καθώς και μετά από ενδελεχή ανασκόπηση επιστημονικών άρθρων πάνω στο θέμα. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι δραστηριότητες εσωτερικού ελέγχου και οι οικονομικές επιδόσεις δεν συσχετίστηκαν σημαντικά.

Οι Ochieng και Njeru (2014), εξέτασαν την επίδραση των δραστηριοτήτων ελέγχου, ως συστατικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, με τη λειτουργική αποδοτικότητα μεταξύ νοσοκομείων στην Nyanza την χρονική περίοδο 2010-2012. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων και τα ευρήματα έδειξαν ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και ιδιαίτερα οι δραστηριότητες ελέγχου, επηρεάζουν σημαντικά την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα όσον αφορά την ποιότητα των προϊόντων, την ικανοποίηση των πελατών και την ανάπτυξη νέων προϊόντων.

Από την παραπάνω ανασκόπηση αναφορικά με την επίδραση του εσωτερικού ελέγχου στην κερδοφορία ή την οικονομική απόδοση των επιχειρήσεων, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει ένα ζωτικό ρόλο σε κάθε οργανισμό. Ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος μπορεί να παρέχει πολύτιμη βοήθεια στην επίτευξη των εταιρικών στόχων, όσον αφορά την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των ενεργειών του, τους στόχους και τη συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς, καθώς και την ευελιξία προσαρμογής στις αλλαγές. Παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμη και ένας αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος δεν είναι σε θέση να παρέχει εύλογη βεβαιότητα σχετικά με την επίτευξη των εταιρικών στόχων, λόγω των εγγενών περιορισμών του. Επιπλέον, η αναθεώρηση των εμπειρικών μελετών για τη σχέση μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και της απόδοσης προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία για ένα θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων. Ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να κριθεί ως αποτελεσματικός, εάν τα συστατικά του λειτουργούν αποτελεσματικά στην καταγραφή των οικονομικών εκθέσεων και όταν υπάρχει συμμόρφωση.

Στην συνέχεια θα ασχοληθούμε με τις έρευνες οι οποίες μελετούν την επίδραση του εξωτερικού ελέγχου στην κερδοφορία και την οικονομική αποδοτικότητα των επιχειρήσεων. Ο Jensen (2005) αναφέρει ότι οι εξωτερικοί μηχανισμοί ελέγχου, προορίζονται ούτως ή αλλιώς για τη βελτίωση της αξιοπιστίας των οικονομικών επιδόσεων, είτε άμεσα, είτε έμμεσα με την αύξηση της λογοδοσίας μεταξύ των παροχών πληροφοριών.

Σύμφωνα με τον Inyama (2010), ο εξωτερικός έλεγχος είναι η λειτουργία των νόμιμων ελεγκτών είναι η διαδικασία της αναθεώρησης των λογιστικών και οικονομικών βιβλίων της εταιρίας από έναν πιστοποιημένο δημόσιο λογιστικό φορέα. Πρόκειται για μια διαδικασία η οποία γίνεται σε τριμηνιαία και ετήσια βάση, σύμφωνα με τον κύκλο υποβολής εκθέσεων για τις δημόσιες επενδύσεις. Η εξωτερική λειτουργία του λογιστικού ελέγχου διενεργείται από έναν εξωτερικό ελεγκτή, ο οποίος εγκρίνεται από τους μετόχους της επιχείρησης. Η έκθεση του εξωτερικού ελεγκτή αποτελεί το κλειδί για τη μέτρηση της απόδοσης μιας επιχείρησης. Για παράδειγμα σε μια τράπεζα η θετική αξιολόγηση θα μπορούσε να προσελκύσει καταθέσεις και επενδύσεις, ενώ μια αρνητική έκθεση θα μπορούσε να προκαλέσει έναν πανικό με αποτέλεσμα την απόσυρση των καταθέσεων (Inyama, 2012).

Εάν ο ελεγκτής αδυνατεί να συλλέξει όλες τις πληροφορίες και εξηγήσεις οι οποίες είναι απαραίτητες για το σκοπό του ελέγχου του, πρέπει να αναφέρει τους λόγους στην έκθεση του. Τα παραπάνω αποτελούν μέρος της απαίτησης για τον ελεγκτή να ασκήσει τη δέουσα επιμέλεια και δεξιότητα κατά την εκτέλεση της εργασίας του.

Σύμφωνα με τους Onyekwelu και Ugwuanyi (2014), πρωταρχικός στόχος του ελέγχου δεν αποτελεί η προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων και το ότι ο έλεγχος δεν περιλαμβάνει την ανίχνευση των λαθών ή απάτης.

Σύμφωνα με τον Aguiolu, (1998), ο πρωταρχικός στόχος του ελεγκτή είναι να εξετάσει τις οικονομικές καταστάσεις που συντάζαν τα στελέχη της εταιρείας και το να υποβάλλουν έκθεση που θα προορίζεται προς τους μετόχους ως προς το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν πιστά και δίκαια την εικόνα του οργανισμού, εάν οι οικονομικές καταστάσεις συμφωνούν με τα λογιστικά βιβλία των εταιρειών. Αυτοί είναι οι πρωτεύοντες στόχοι του εξωτερικού ελέγχου. Οι δευτερεύοντες στόχοι εντοπίζονται στην ανίχνευση των σφαλμάτων και της απάτης και δεν αποτελούν μέρος του πρωτογενούς αντικειμένου του ελέγχου, ακόμη και αν η ανίχνευσή τους, εφόσον υπάρχουν στην οικονομική κατάσταση είναι προς σημαντικό όφελος της επιχείρησης.

Οι Onyekwelu και Ugwuanyi (2014) αξιολόγησαν τις επιπτώσεις του εξωτερικού ελέγχου στην ανάπτυξη των τραπεζικών επιχειρήσεων στη Νιγηρία, με ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση του με την κινητοποίηση των καταθέσεων την χρονική περίοδο 2012-2013. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω προφορικών συνεντεύξεων, και ερωτηματολογίων. Οι ερωτηθέντες επιλέχθηκαν μέσα από μια στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία. Τα ευρήματα της μελέτης δείχνουν ότι ο εξωτερικός έλεγχος συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη των καταθέσεων, την ανάπτυξη της αξιοπιστίας, και ενθαρρύνουν τους καταθέτες και άλλους ενδιαφερόμενους να αυξήσουν τις καταθέσεις τους στον τραπεζικό τομέα, αυξάνοντας την κερδοφορία της τράπεζας. Ωστόσο, κάθε έκθεση που είναι αρνητική συνήθως πυροδοτεί τον πανικό μεταξύ των καταθετών. Οι ελεγκτές θα πρέπει να διατηρούν έναν υψηλό βαθμό αυτονομίας για να μπορούν να εγγυηθούν την διασφάλιση της ποιότητας η οποία θα μπορούσε να προσφέρει τόσο στην προστασία των κεφαλαίων των καταθετών αλλά και το αν αυξήσει το ενδιαφέρον των άλλων εμπλεκόμενων φορέων στον τραπεζικό τομέα.

Οι Muhammadetal (2011), στην έρευνα τους μελέτησαν την επίδραση του ελέγχου γενικότερα στην κερδοφορία των εισηγμένων επιχειρήσεων στο Πακιστάν στην χρονική περίοδο 2008-2010. Η έρευνα βασίστηκε σε δευτερογενή δεδομένα που συλλέχθηκαν από τις ετήσιες ελεγμένες εκθέσεις των επιχειρήσεων. Τα ευρήματα της μελέτης έδειξαν ότι υπάρχει θετική επίδραση της επιτροπής εξωτερικού ελέγχου, στους δείκτες αποδοτικότητας και γενικότερα στην απόδοση της επιχείρησης.

Τέλος οι Rahimi και Amini (2015), εξετάζουν την αξιολόγηση της σχέσης μεταξύ της ποιότητας του εξωτερικού ελέγχου και την κερδοφορία των εισηγμένων επιχειρήσεων στην Τεχεράνη στην χρονική περίοδο 2011-2014. Για τον προσδιορισμό της ποιότητας του ελέγχου έγινε χρήση του μεγέθους του ελεγκτή και του πεδίου κατοχής του ελεγκτή. Ο συνολικός αριθμός των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος στην έρευνα ήταν 52. Τα ευρήματα της μελέτης δείχνουν ότι γενικά υπάρχει θετική και αδύναμη σχέση μεταξύ του μεγέθους του ελεγκτή (καλή φήμη ελεγκτή) και της περιόδου θητείας του ελεγκτή με τους δείκτες αποδοτικότητας (Chuntao et al, 2007; Davis et al, 2009; Leventis & Dimitropoulos, 2010;)

Τα ευρήματα των παραπάνω μελετών υποδεικνύουν την ύπαρξη θετικής συσχέτισης μεταξύ του εξωτερικού ελέγχου και απόδοσης/κερδοφορίας, ανάπτυξης και αξιοπιστίας των επιχειρήσεων. Ωστόσο η συσχέτιση αυτή κρίνεται σε μεγάλο βαθμό, από τους ελεγκτές και τον σημαντικό τους ρόλο στην σύνταξη της τελικής έκθεσης.

2.2. Εσωτερικός Έλεγχος και Αποδοτικότητα/κερδοφορία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Παρά το γεγονός ότι οι γνώσεις που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο είναι ένα ζωτικής σημασίας παράγοντας που έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ευημερία της διαχείρισης, της εταιρικής διεύθυνσης, τους μετόχους, τις συναλλαγές, τους ελεγκτές, και την κοινωνία γενικότερα, προσφέρει ως εκ τούτου μια μεγάλη ευκαιρία για έρευνα. Η εμπειρική έρευνα για τον εσωτερικό έλεγχο στην Ελλάδα παραμένει αρκετά περιορισμένη. Ακόμα περισσότερο, έχει παρατηρηθεί ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι συνήθως μελετώνται σε σχέση με την εταιρική διακυβέρνηση και σπάνια ως ανεξάρτητος παράγοντας ή σε σχέση με την οικονομική επίδοση των επιχειρήσεων.

Ο Βαρβατσούλης (2002), εξέτασε τα οικονομικά αποτελέσματα της εγκατάστασης συστημάτων εσωτερικού ελέγχου σε μικρού και μεσαίου μεγέθους νοσοκομεία το 2001. Η έρευνα χρησιμοποίησε μια μελέτη περίπτωσης και επίσης τη μέθοδο των προεξοφλημένων ταμειακών ροών για να εκτιμήσει τον οικονομικό αντίκτυπο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, στο μαιευτήριο «Λητώ» στην Αθήνα, καθώς και τον δείκτη απόδοσης ιδίων κεφαλαίων ως σημείο αναφοράς ανάμεσα στο εν λόγω μαιευτήριο και σε άλλα τρία ιδιωτικά μαιευτήρια. Τα ευρήματα έδειξαν ότι η καθιέρωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει θετικά τα οικονομικά αποτελέσματα των μικρών και μεσαίων νοσοκομείων.

Οι Ζαφειράκου και Ταχινάκης (2007), μελέτησαν τον εσωτερικό έλεγχο των ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων την χρονική περίοδο 2005-2006 και διαπίστωσαν ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις αναγνωρίζουν τη σημασία της ύπαρξης εσωτερικού συστήματος ελέγχου για την ενίσχυση της εταιρικής αξίας, την

βελτίωση των επιχειρησιακών λειτουργιών, καθώς και την βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων.

Ο Κουτούπης (2009), εξέτασε την επίδραση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των εισηγμένων επιχειρήσεων, στην Ελλάδα τα έτη 2005-2007. Τα αποτελέσματα της μελέτης επεσήμαναν ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, αφενός, ήταν ανεπαρκή και αναποτελεσματικά ενώ από την άλλη πλευρά, το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης χρειαζόταν περαιτέρω ανάπτυξη, ώστε να προκαλέσει μια ευρύτερη αποδοχή για τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

Οι Karagiorgos et al. (2010), σε έρευνά τους μελέτησαν την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στον ελληνικό τραπεζικό τομέα το έτος 2009. Η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου αξιολογήθηκε με το μοντέλο COSO και τα ευρήματα έδειξαν ότι οι ελληνικές τράπεζες θεωρούν ότι όλες οι συνιστώσες εσωτερικού ελέγχου θεωρούνται σημαντικές, ωστόσο, περαιτέρωθα μπορούσαν να επιτευχθούν βελτιώσεις.

Ο Drogalas (2010), μελέτησε την υλοποίηση και τη συμβολή των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στον τομέα της λογιστικής και των οικονομικών σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Ελλάδας το 2009. Η μελέτη χρησιμοποίησε τις συνιστώσες του πλαισίου COSO και το Balanced Scorecard για να προσδιοριστεί η αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες για την αξιολόγηση της επίδοσης. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι η ύπαρξη συστήματος εσωτερικού ελέγχου διαφοροποιεί την οικονομική όσο και την συνολική εταιρική επίδοση.

Σε μια πιο πρόσφατη μελέτη, ο Κοντογεώργης (2013), αξιολόγησε την ποιότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων την χρονική περίοδο 2011-2012. Το δείγμα της μελέτης αποτελούνταν από επιχειρήσεις βιομηχανικών προϊόντων και υπηρεσιών, στον τομέα των τροφίμων και ποτών, και στον τομέα αναψυχής. Η αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων βασίστηκε στο μοντέλο COSO. Τα ευρήματα έδειξαν ότι όλες οι συνιστώσες του εσωτερικού ελέγχου είχαν επαρκώς αξιολογηθεί από τους

ερωτηθέντες, υποδεικνύοντας ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις αναγνώρισαν τη σημασία των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου

Οι Drogalasetal (2014), μελέτησαν τις ελεγκτικές διαδικασίες σε ένα συγκεκριμένους δημόσιο οργανισμό στην Ελλάδα το 2013. Μέσα σε ένα εξαιρετικά ρευστό οικονομικό περιβάλλον τα φαινόμενα της διαφθοράς και της σπατάλης του δημοσίου χρήματος είναι σημαντικά αυξανόμενα. Ο εσωτερικός έλεγχος που εφαρμόζεται μέσα από τις σύγχρονες και επιστημονικά τεκμηριωμένες διαδικασίες φαίνεται να είναι το πιο αποτελεσματικό μέσο για την προστασία της δημόσιας περιουσίας. Χρησιμοποιώντας στοιχεία που συλλέχθηκαν από 30 υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας, ο σκοπός της μελέτης τους ήταν να καταγράψουν την υφιστάμενη κατάσταση όσον αφορά την έκταση της εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου στην ελληνική αστυνομία. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ο ενεργός ρόλος του Επόπτη Οικονομικών Υπηρεσιών εκτελούνταν με επιτυχία. Ωστόσο, μια μειοψηφία λειτουργιών δεν συμμορφώνονταν με τις κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστων πρακτικών για την επίτευξη του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου.

Ως εκ τούτου, γίνεται σαφές ότι στην Ελλάδα έχει εντοπιστεί ότι η ύπαρξη συστημάτων εσωτερικού ελέγχου έχει στατιστικά σημαντική επίδραση στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, όπως μελετήθηκε από τους δείκτες απόδοσης ιδίων κεφαλαίων και απόδοσης ενεργητικού.

2.3. Πίνακας Άρθρων

Συγγραφείς	Όνομα Άρθρου	Χώρα	Έτος	Δείγμα	Μοντέλο	Συμπεράσματα
Cohen A. SayagG.	The Effectiveness of Internal Auditing: An Empirical	Ισραήλ	2010	108 επιχειρήσεις	Ερωτηματολόγια, Ανάλυση Παραγόντων	Ο εσωτερικός έλεγχος βελτιώνει την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα ενός οργανισμού μέσω της εποικοδομητικής κριτικής. Ανιχνεύει τις αδυναμίες της

	Examination of its Determinants in Israeli Organizations					διοίκησης και προσφέρει μία αφηρητή και βάση για να διορθωθούν
Bekiaris, M., Efthymiou, T. and Koutoupis, A.	Economic crisis impact on corporate governance & Internal Audit. The case of Greece	Ελλάδα	2013	40 εσωτερικοί ελεγκτές επιχειρήσεων	Ερωτηματολόγια, Περιγραφική Ανάλυση	Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή ενισχύεται από την οικονομική κρίση
Tseng, C.Y.,	Internal control, enterprise risk management, and firm performance	ΗΠΑ	1)2002-2006 2) 2005	1) 708 επιχειρήσεις 2) 114 επιχειρήσεις	Μοντέλο υπολειμματικού εισοδήματος	1)οι επιχειρήσεις με αδύναμο εσωτερικό έλεγχο έχουν χαμηλότερη αξία στην αγορά. 2)ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος έχει ως αποτέλεσμα την βελτιωμένη συνολική απόδοση της επιχείρησης
Tang, A. P., & Xu, L	Institutional ownership and internal control material weakness.	ΗΠΑ	2010	59	Ερωτηματολόγια, Περιγραφική Ανάλυση	1)οι επιχειρήσεις με ουσιαστική αδυναμία στον εσωτερικό τους έλεγχο αναμένεται να έχουν κατώτερες μελλοντικές λειτουργικές αποδόσεις. 2)το περιβάλλον εσωτερικού ελέγχου έπαιξε σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της μελλοντικής εταιρικής απόδοσης
Ndameneu K.D	Internal Control And Its Contributions To	Γκάνα	2011	9 υποκαταστήματα	Ερωτηματολόγια, Περιγραφική	Ο εσωτερικός έλεγχος έχει μικρή σχέση με την οικονομική απόδοση και με τη σύσταση μονάδων

	Organizational Efficiency And Effectiveness: A Case Study Of Ecobank Ghana Limited			τραπεζών -30 συνεντεύξ εις	φική Ανάλυση	εσωτερικού ελέγχου
Frazer, L	The Effect of Internal Control on the Operating Activities of Small Restaurants	Νέα Υόρκη	2009- 2012	270 εστιατόρι α	Ερωτημα τολόγια, Ανάλυση Παλινδρο μησης	1) ο εσωτερικός έλεγχος συσχετίζεται θετικά με την προστασία των περιουσιακών στοιχείων και την επαλήθευση των συναλλαγών 2) ο εσωτερικός έλεγχος συσχετίζεται αρνητικά με το διαχωρισμό των καθηκόντων. 3) ο εσωτερικός έλεγχος, με βάση τις ορθολογικές θεωρίες επιλογής και της επικοινωνίας, μπορεί να επηρεάσει θετικά την επιβίωση και την κερδοφορία των μικρών εστιατορίων
Soodanian, S., Navid, B.J., Kheirollahi, F.	The Relationship between Firm Characteristics and Internal Control Weaknesses in the Financial Reporting Environment of Companies Listed on the Tehran Stock	Τεχερά νη	2013	174 επιχειρήσ εις εισηγμένε ς το χρηματιστ ήριο	Ερωτημα τολόγια, Περιγρα φική Ανάλυση	1) υπάρχει άμεση και σημαντική σχέση μεταξύ των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου και της οικονομικής ευημερίας από την άποψη των ζημιών προ φόρων

	Exchange					
Muraleetharan, P.	Control activities and performance of organizations (special reference in Jaffna district)	Σρι Λάνκα	2013	120 επιχειρήσεις	Ερωτηματολόγια, Περιγραφική Ανάλυση	Οι αντιληπτές δραστηριότητες ελέγχου έχουν μια ισχυρή επίδραση στην απόδοση των επιχειρήσεων
Nyakundi, D.O., Nyamita, M.O., Tinega, T.M	Effect of internal control systems on financial performance of small and medium scale business enterprises in Kisumu city	Κένυα	2014	168 μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ερωτηματολόγια, Ανάλυση συσχέτισης, Ανάλυση παλινδρόμησης	Ύπαρξη θετικής σχέσης μεταξύ της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών ελέγχων και των οικονομικών επιδόσεων, του επιπέδου γνώσης των επιχειρηματιών πάνω στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και της απόδοσης των επενδύσεων, των κερδών και των εσόδων με την απόδοση των επενδύσεων, και τις διαστάσεις του συστήματος εσωτερικού ελέγχου με τη διάσταση των οικονομικών επιδόσεων
Hang, J.M., Zhao, R.X., Wu, Y.X.,	Research on Correlation between Chinese Listed Company Performances and Internal Control Quality	Σαγκάη και Σεντζεν (Χονγκ - Κονγκ)	2011-2012	566 επιχειρήσεις	Ανάλυση παλινδρόμησης	Η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου συσχετίζεται σημαντικά με την εταιρική απόδοση από την άποψη της λειτουργίας της αποτελεσματικότητας, αλλά το αποτέλεσμα ήταν μικρό, ενώ από την πλευρά της εταιρικής αξίας δεν βρέθηκε σημαντική συσχέτιση
Mwakimasi nde, M.,	Effects of Internal Control	Κένυα	2012	18 επιχειρήσεις	Ερωτηματολόγια,	Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου έχει στατιστικά θετική επίδραση στην

Odhiambo, A., Byaruhanga, J.	Systems on Financial Performance of Sugarcane out growercompanies in Kenya			εις	Ανάλυση συσχέτισης	απόδοση των επιχειρήσεων
Ndiwa, C. and Kwasira, J.	An Assessment of Internal Control System on Financial Performance in Tertiary Training Institutions in Kenya: A Case Study of African Institute of Research and Development Studies	Κένυα	2014	51 επιχειρήσεις	Ερωτηματολόγια, Ανάλυση συσχέτισης	Υπαρξη θετικής σχέσης μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της οικονομικής απόδοσης
Ejoh, N. and Ejom, P.	The Impact of Internal Control Activities on Financial Performance of Tertiary Institutions in Nigeria	Νιγηρία	2014	77 επιχειρήσεις	Ανάλυση συσχέτισης	Οι δραστηριότητες εσωτερικού ελέγχου και οι οικονομικές επιδόσεις δεν συσχετίζονται σημαντικά
Ochieng, G.O. and Njeru, A.W.,	Effects of Control Activities on Operational	Νιάνζα (Κένυα)	2014	165 επιχειρήσεις	Ερωτηματολόγια, Περιγραφική	Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και ιδιαίτερα οι δραστηριότητες ελέγχου, επηρεάζουν σημαντικά την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα

	Efficiency among AIDS Relief Funded Hospitals in Nyanza				Ανάλυση	όσον αφορά την ποιότητα των προϊόντων, την ικανοποίηση των πελατών και την ανάπτυξη νέων προϊόντων
Onyekwelu L., Ugwuanyi B	External Auditing Relevance In The Growth Of Banking Industry In Nigeria: An Emphasis On The Effect On Deposit Mobilization	Νιγηρί α	2014	34 τραπεζικά καταστήμ ατα	Περιγρα φική Ανάλυση	Ο εξωτερικός έλεγχος συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη των καταθέσεων, την ανάπτυξη της αξιοπιστίας, και ενθαρρύνουν τους καταθέτες και άλλους ενδιαφερόμενους να αυξήσουν τις καταθέσεις τους στον τραπεζικό τομέα, αυξάνοντας την κερδοφορία της τράπεζας
Muhammad A., Rana S., Mudassar h., Mohammad A.	Effect of Audit on Profitability: A Study of Cement Listed Firms, Pakistan	Πακιστ άν	2011	17 επιχειρήσ εις	Ανάλυση Παλινδρο μησης	Θετική επίδραση της επιτροπής εξωτερικού ελέγχου, στους δείκτες αποδοτικότητας και γενικότερα στην απόδοση της επιχείρησης
Rahimi G., Amini S.	The Survey of the Relationship between Auditing Quality and the Profitability in the Companies Accepted in Tehran's Exchange	Τεχερά νη	2015	52 επιχειρήσ εις	Ανάλυση Παλινδρο μησης	Θετική και αδύναμη σχέση μεταξύ του μεγέθους του ελεγκτή (καλή φήμη ελεγκτή) και της περιόδου θητείας του ελεγκτή με τους δείκτες αποδοτικότητας

	Market					
Varvatsoulakis I.	Financial results of the establishment of internal control system in small and medium hospitals	Ελλάδα	2002	1 επιχείρηση	Μελέτη Περίπτωσης και Μέθοδος των προεξοφλημένων ταμειακών ροών	Η καθιέρωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει θετικά τα οικονομικά αποτελέσματα των μικρών και μεσαίων νοσοκομείων
Ζαφειράκου, Η., Ταχυνάκης, Π.	Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Ελληνικών Επιχειρήσεων: εμπειρική προσέγγιση	Ελλάδα	2007	62 επιχειρήσεις εισηγμένες στο χρηματιστήριο	Ανάλυση Συσχέτισης	Οι ελληνικές επιχειρήσεις αναγνωρίζουν τη σημασία της ύπαρξης εσωτερικού συστήματος ελέγχου για την ενίσχυση της εταιρικής αξίας, την βελτίωση των επιχειρησιακών λειτουργιών, καθώς και την βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων.
Κουτούπης, Α.	Οι επιδράσεις του Θεσμικού Πλαισίου Εταιρικής Διακυβέρνησης και των Βέλτιστων Πρακτικών στην Ανάπτυξη των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των	Ελλάδα	2009	254 επιχειρήσεις εισηγμένες στο χρηματιστήριο	Περιγραφική Ανάλυση, Ανάλυση συσχέτισης	Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, αφενός, ήταν ανεπαρκή και αναποτελεσματικά ενώ από την άλλη πλευρά, το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης χρειαζόταν περαιτέρω ανάπτυξη, ώστε να προκαλέσει μια ευρύτερη αποδοχή για τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου

	Επιχειρήσεων. Η περίπτωση των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών Εταιρειών					
Karagiorgos , T., Drogalas, G., Dimou, A.,	Effectiveness of internal control system in the Greek Bank Sector	Ελλάδα	2010	16 τραπεζικά καταστήματα	Περιγραφική Ανάλυση , Ανάλυση συσχέτισης	Οι ελληνικές τράπεζες θεωρούν ότι όλες οι συνιστώσες εσωτερικού ελέγχου θεωρούνται σημαντικές, ωστόσο, περαιτέρω θα μπορούσαν να επιτευχθούν βελτιώσεις
Ziaee, M.	The effect of audit quality on the performance of listed companies in Tehran Stock Exchange	Ιράν	2014	Το σύνολο των εισηγμένων εταιριών στο Ιράν για την περίοδο 2008 - 2012	Ανάλυση συσχέτισης	Θετική συσχέτιση μεταξύ της περιόδου εξωτερικού ελέγχου και της χρηματιστηριακής απόδοσης των επιχειρήσεων Θετική συσχέτιση μεταξύ της φήμης της ελεγκτικής εταιρίας και της χρηματιστηριακής απόδοσης
Putu, A.A.	The role of External Auditing in Improving Firm's Value: Case of Indonesia	Ινδονησία	2014	2240 ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις εταιριών	Πολλαπλή παλινδρόμηση	Εταιρίες που ελέγχονται από μεγάλες εταιρίες εξωτερικού ελέγχου τείνουν να δημιουργούν υψηλότερη αξία Εταιρίες των οποίων οι ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις είναι με ανεπιφύλακτη γνώμη ελεγκτή τείνουν

				για την περίοδο 2007 - 2013		να δημιουργούν μεγαλύτερη αξία
--	--	--	--	--------------------------------------	--	--------------------------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η Μεθοδολογία της Έρευνας

Η κατάλληλη ερευνητική μέθοδος επιλέχθηκε με βάση την βιβλιογραφική ανασκόπηση καθώς επίσης και την εξυπηρέτηση των στόχων της έρευνας. Η παρούσα έρευνα πρωτογενών στοιχείων χαρακτηρίζεται ως ποσοτική και η διεξαγωγή της γίνεται με την χρήση ερωτηματολογίου, εργαλείο που χρησιμοποιείται πολύ συχνά σε παρόμοιου είδους έρευνες (De Vaous, 2007).

Με βάση το σκοπό της έρευνας, σχηματίστηκαν οι ακόλουθες ερευνητικές ερωτήσεις:

- Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο αξιών αναφορικά με τις απόψεις τους για τον εξωτερικό και εσωτερικό έλεγχο?
- Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο αξιών αναφορικά με τη συχνότητα ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων?
- Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο αξιών αναφορικά με τη συμβολή του εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου στη μεγιστοποίηση της απόδοσης της επιχείρησης?

3.1. Το Ερευνητικό Εργαλείο

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο ως το εργαλείο συλλογής των δεδομένων της έρευνας.

Για τη συλλογή δεδομένων της έρευνας κατασκευάστηκε πρωτότυπο ερωτηματολόγιο με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκε αναφορικά με τον εξωτερικό και εσωτερικό έλεγχο των επιχειρήσεων το οποίο δίνεται στο παράρτημα Α της εργασίας.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 2 ενότητες. Η πρώτη ενότητα αφορά τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων και περιλαμβάνει τη νομική μορφή της εταιρίας, τον ετήσιο τζίρο της, το εάν είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο και το σύνολο του προσωπικού που απασχολεί. Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει 18 ερωτήσεις αναφορικά με τον εξωτερικό έλεγχο, την επιρροή του στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, τις εξαγωγές και τις απόψεις των ερωτώμενων αναφορικά με τον εξωτερικό έλεγχο.

3.2. Μέτρηση της αξιοπιστίας και εγκυρότητας του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο που επιλέχθηκε για την διεξαγωγή και την συλλογή των δεδομένων της έρευνας πρωτογενών στοιχείων ελέγχθηκε για την φαινομενική εγκυρότητα και την αξιοπιστία του.

Η φαινομενική εγκυρότητα του ερωτηματολογίου επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι επιλεγμένες ενότητες και ερωτήσεις προέρχονται από την θεωρητική ανάλυση που έχει προηγηθεί. Το ερωτηματολόγιο δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα εγκυρότητας καθώς όλες οι ερωτήσεις και οι οδηγίες είναι διατυπωμένες με σαφήνεια και επιπροσθέτως ο ερευνητής ήταν παρόν για την επίλυση τυχόν αποριών.

Η αξιοπιστία αφορά το κατά πόσο μία δοκιμασία ή έρευνα αναδεικνύει το πραγματικό μέγεθος του υπό μελέτη χαρακτηριστικού. Η αξιοπιστία προκύπτει

μέσω την επαναληπτικότητα ενός αποτελέσματος. Όταν συμβαίνει αυτό, τότε μπορεί να τεκμηριωθεί πως το εργαλείο υπολογίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό την πραγματική τιμή του εξεταζόμενου χαρακτηριστικού.

Ο πιο γνωστός τρόπος για την εκτίμηση της αξιοπιστίας είναι ο υπολογισμός της τιμής του συντελεστή εσωτερικής συνέπειας *alpha* (α) του *Cronbach*. Τιμές αξιοπιστίας μεγαλύτερες της τιμής 0,60 θεωρούνται αποδεκτές (DeVaus, 2007).

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.644	18

Η ανάλυση αξιοπιστίας που εκτελέστηκε είχε ως αποτέλεσμα συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach Alpha 0.644=64.4%, βάσει του οποίου διαπιστώνεται ικανοποιητική εσωτερική συνέπεια αξιοπιστίας των ερωτηματολογίων.

3.3. Ο Πληθυσμός και το Δείγμα της Έρευνας

Ο πληθυσμός της έρευνας αναφέρεται στο τμήμα του ευρύτερου πληθυσμού, που μπορεί να συμμετέχει στην έρευνα, δηλαδή τα υποψήφια στοιχεία, που μπορούν να επιλεγούν για τη δημιουργία του δείγματος (De Vaus, 2007).

Στην παρούσα έρευνα ο πληθυσμός στόχος είναι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον Ελληνικό χώρο, μεσαίου και μεγάλου μεγέθους (εισηγμένες και μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο) ανεξάρτητα με το είδος των δραστηριοτήτων και με μοναδικό κριτήριο την ύπαρξη διαδικασιών εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Το δείγμα της έρευνας ήταν δείγμα ευχέρειας 100 επιχειρήσεων από το σύνολο των επιχειρήσεων που εξετάστηκε.

Η επιλογή των επιχειρήσεων έγινε τυχαία και για λόγους βολικότητας της ερευνήτριας, ενώ τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν από διευθυντικά στελέχη. Τέλος, γεωγραφικά η έρευνα πραγματοποιήθηκε με επιχειρήσεις, που

δραστηριοποιούνται στις τέσσερις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας, την Αθήνα τη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και το Ηράκλειο.

3.4. Διεξαγωγή της Έρευνας

Πιλοτική φάση έρευνας

Πριν από την τελική διανομή των ερωτηματολογίων και την πραγματοποίηση της έρευνας, κρίθηκε καλό να γίνει μια πιλοτική φάση με στόχο να εξακριβωθεί η αποτελεσματικότητά του εργαλείου, να εντοπιστούν τα πιθανά λάθη και να γίνουν οι αναγκαίες διορθώσεις.

Η συγκεκριμένη δοκιμαστική φάση έγινε την πρώτη εβδομάδα του Απριλίου 2016, σε δείγμα 3 επιχειρήσεων (σχεδόν 5% του τελικού δείγματος). Η επιλογή των ατόμων έγινε με σκοπό την ομοιότητα τους με το τελικό δείγμα της έρευνας ενώ και τα άτομα αποκλείστηκαν στη συνέχεια από την διεξαγωγή της έρευνας.

Η διαδικασία της συμπλήρωσής του δεν έδειξε ιδιαίτερα προβλήματα. Το ερωτηματολόγιο κρίθηκε πως έχει το κατάλληλο μέγεθος και πως είναι ευκολοδιάβαστο.

Η Διαδικασία της έρευνας

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο της δειγματοληψίας, η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα επιχειρήσεων των Νομών Θεσσαλονίκης, Αθήνας, Πάτρας και Ηρακλείου. Χρονικά η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τις 10 Απριλίου έως τις 10 Ιουνίου 2016 και το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από 100 ερωτώμενους.

Η ερευνήτρια επισήμανε στους ερωτώμενους πως τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα και πως τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν μόνο για ερευνητικούς σκοπούς.

3.5. Ανάλυση Δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων που παρείχε η έρευνα πρωτογενών στοιχείων έγινε με τη χρήση του προγράμματος στατιστικής ανάλυσης SPSS 20.0.

Για την ανάλυση των δεδομένων και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων έγινε χρήση πινάκων συχνοτήτων και ραβδογραμμάτων καθώς και συγκριτικής στατιστικής ανάλυσης για την διαπίστωση τυχόν στατιστικής σημαντικότητας στη σύγκριση μεταξύ εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων.

Το παραμετρικό «τεστ» χ^2 και το «pairedsamplest-test» επιλέχθηκαν για την εξακρίβωση των στατιστικά σημαντικών συσχετίσεων. Η επιλογή των «τεστ» έγινε με βάση το επίπεδο μέτρησης των μεταβλητών. Συγκεκριμένα η ανάλυση του «τεστ χ^2 » επιλέχθηκε για την συσχέτιση μεταξύ δύο ποιοτικών μεταβλητών ενώ το «pairedsamplest-test» για τη σύγκριση των μέσων όρων δύο ποσοτικών μεταβλητών. Η διαδικασία ελέγχου υπόθεσης χρησιμοποιήθηκε για την εξακρίβωση των συσχετίσεων και επαναλήφθηκε για κάθε ζευγάρι μεταβλητών.

Η διαδικασία ελέγχου-υπόθεσης που ακολουθήθηκε (με επίπεδο σημαντικότητας τέθηκε 0.05) ήταν η εξής:

- H_0 = Δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών.
- H_1 = Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Αποτελέσματα της Έρευνας

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων που συλλέχθηκαν. Πρέπει να τονιστεί πως αναφορικά με τον ετήσιο τζίρο των επιχειρήσεων και τον αριθμό των εργαζομένων, οι απαντήσεις των ερωτώμενων ήταν ελάχιστες παρά τις διαβεβαιώσεις για χρήση των στοιχείων μόνο για ερευνητικούς σκοπούς.

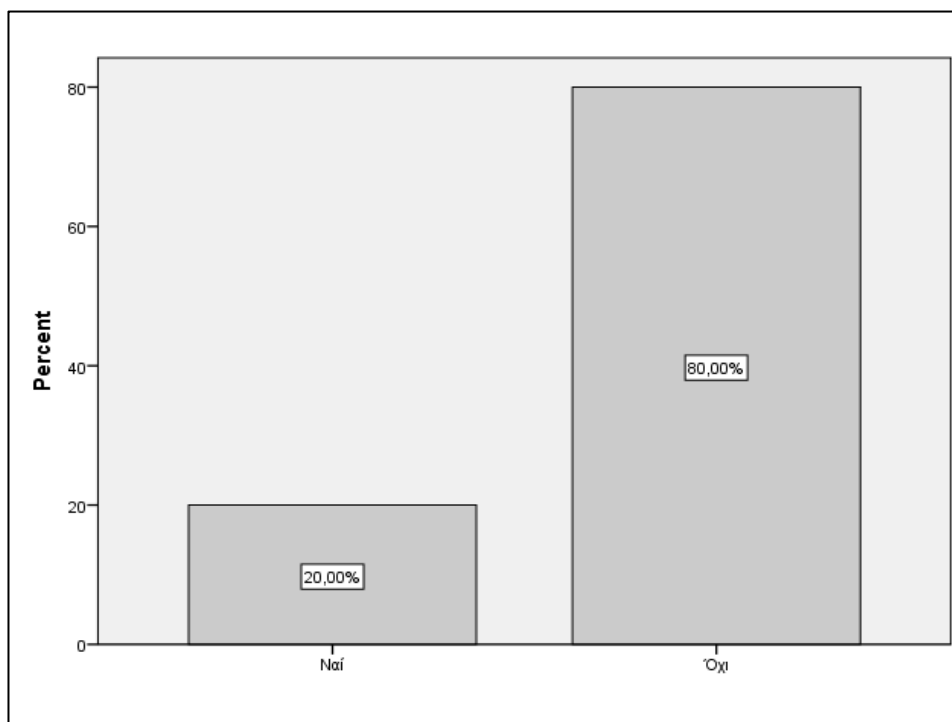
ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

- Είδος επιχείρησης / Εισηγμένη στο Χρηματιστήριο

Ο Πίνακας 1 και το Διάγραμμα 1 παρουσιάζουν τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με την εισαγωγή των επιχειρήσεων του δείγματος στο χρηματιστήριο. Το 80% του δείγματος αποτελείται από επιχειρήσεις που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, ενώ 20% από αυτές είναι εισηγμένες.

Πίνακας 1: Εισηγμένη στο Χρηματιστήριο

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Εισηγμένες	20	20,0	20,0	20,0
Μη εισηγμένες	80	80,0	80,0	100,0
Σύνολο	100	100,0	100,0	



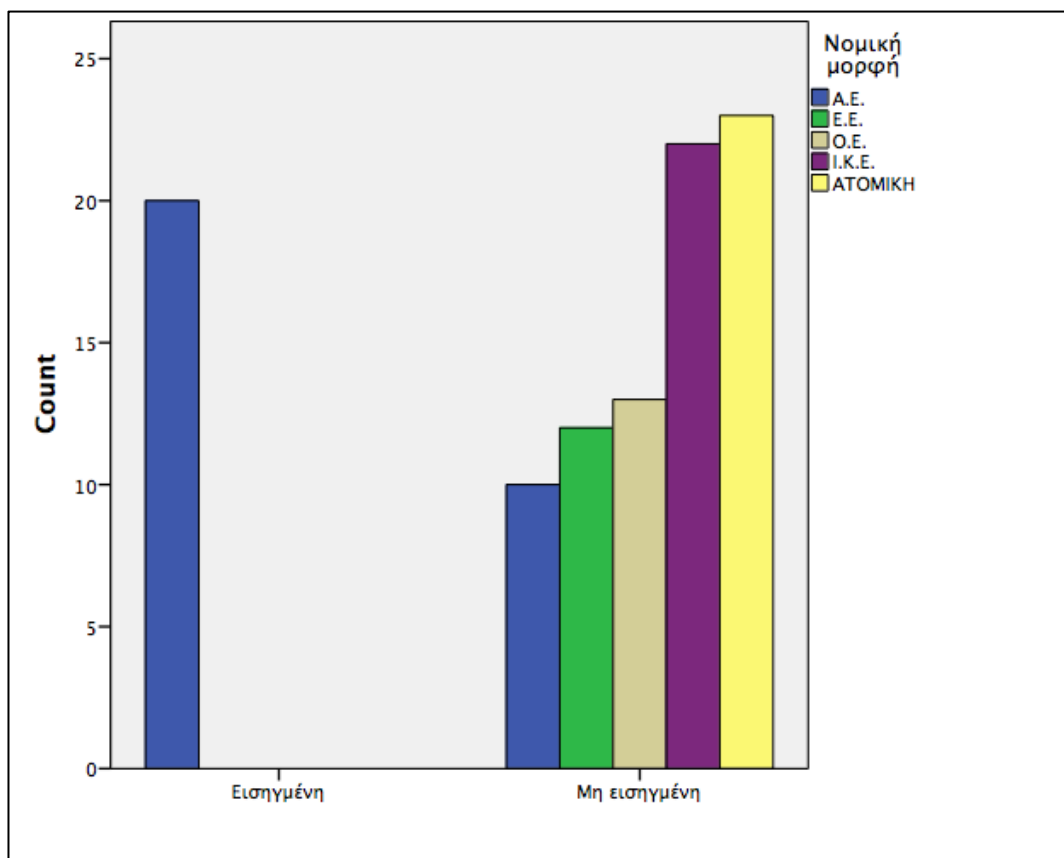
Διάγραμμα 1: Εισηγμένη στο Χρηματιστήριο

➤ Νομική μορφή εταιρείας

Ο Πίνακας 2 και το Διάγραμμα 2 παρουσιάζουν τα ποσοστά των νομικών μορφών των επιχειρήσεων του δείγματος, σε συνδυασμό με το αν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο ή όχι. Το 100% των εισηγμένων επιχειρήσεων ήταν Ανώνυμες Εταιρίες, ενώ 28,8% των μη εισηγμένων ατομικές επιχειρήσεις και 27.5% Ι.Κ.Ε..

Πίνακας 2: Νομική μορφή εταιρείας

		Νομική μορφή					Σύνολο
		Α.Ε.	Ε.Ε.	Ο.Ε.	Ι.Κ.Ε.	ΑΤΟΜΙΚΗ	
Εισηγ μένες	Αριθμός επιχειρήσεων	20	0	0	0	0	20
	%	100%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100%
Μη εισηγ μένες	Αριθμός επιχειρήσεων	10	12	13	22	23	80
	%	12,5%	15,0%	16,3%	27,5%	28,8%	100%
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	30	12	13	22	23	100
	%	30,0%	12,0%	13,0%	22,0%	23,0%	100%



Διάγραμμα 2: Νομική μορφή εταιρείας

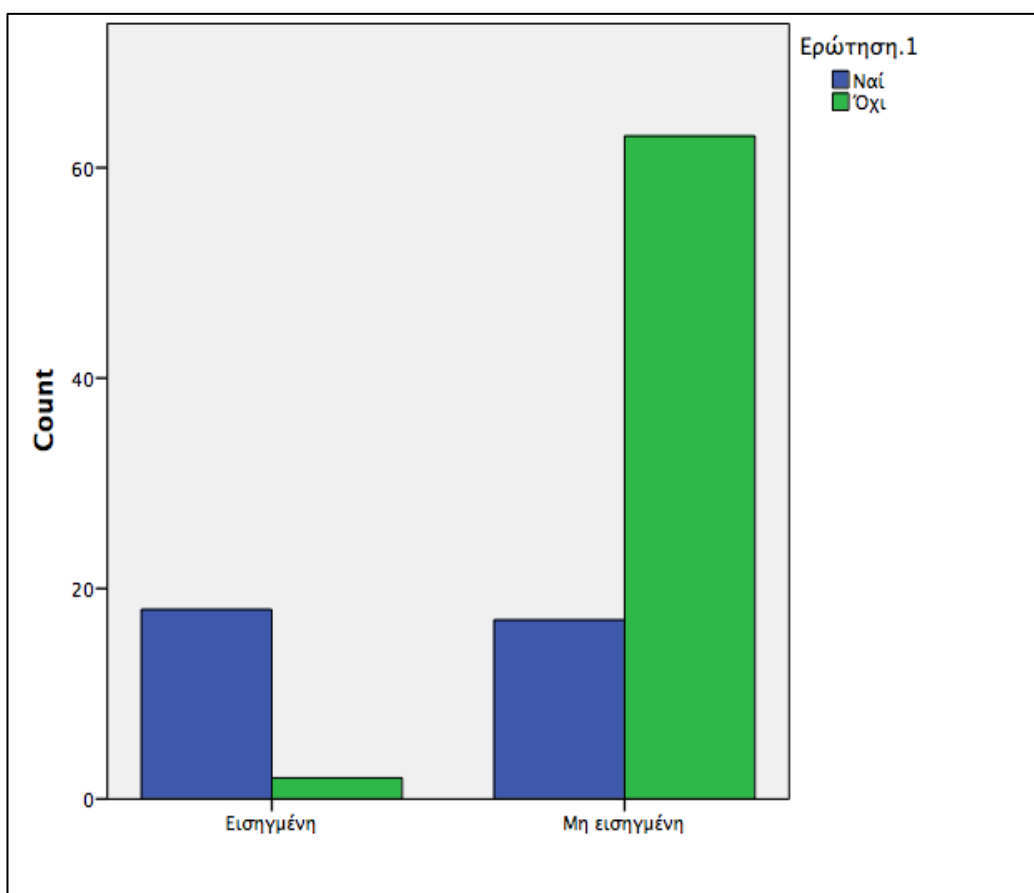
Ενότητα 2

1. Η επιχείρηση συνεργάζεται με εξωτερικό ελεγκτή;

Ο Πίνακας 3 και το Διάγραμμα 3 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «η επιχείρηση συνεργάζεται με εξωτερικό ελεγκτή;». Το 90% των εισηγμένων επιχειρήσεων απάντησε πως συνεργάζεται με εξωτερικό ελεγκτή, ενώ το 78,8% των μη εισηγμένων πως όχι. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της συνεργασίας με εξωτερικό ελεγκτή καθώς το p-value (0.000) είναι μικρότερο του α (0.05).

Πίνακας 3: Η επιχείρηση συνεργάζεται με εξωτερικό ελεγκτή;

		Ερώτηση 1		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Εισηγμ ένες	Αριθμός επιχειρήσεων	18	2	20	0.000
	%	90,0%	10,0%	100,0%	
Μη εισηγμέ νες	Αριθμός επιχειρήσεων	17	63	80	
	%	21,3%	78,8%	100,0%	
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	35	65	100	
	%	35,0%	65,0%	100,0%	



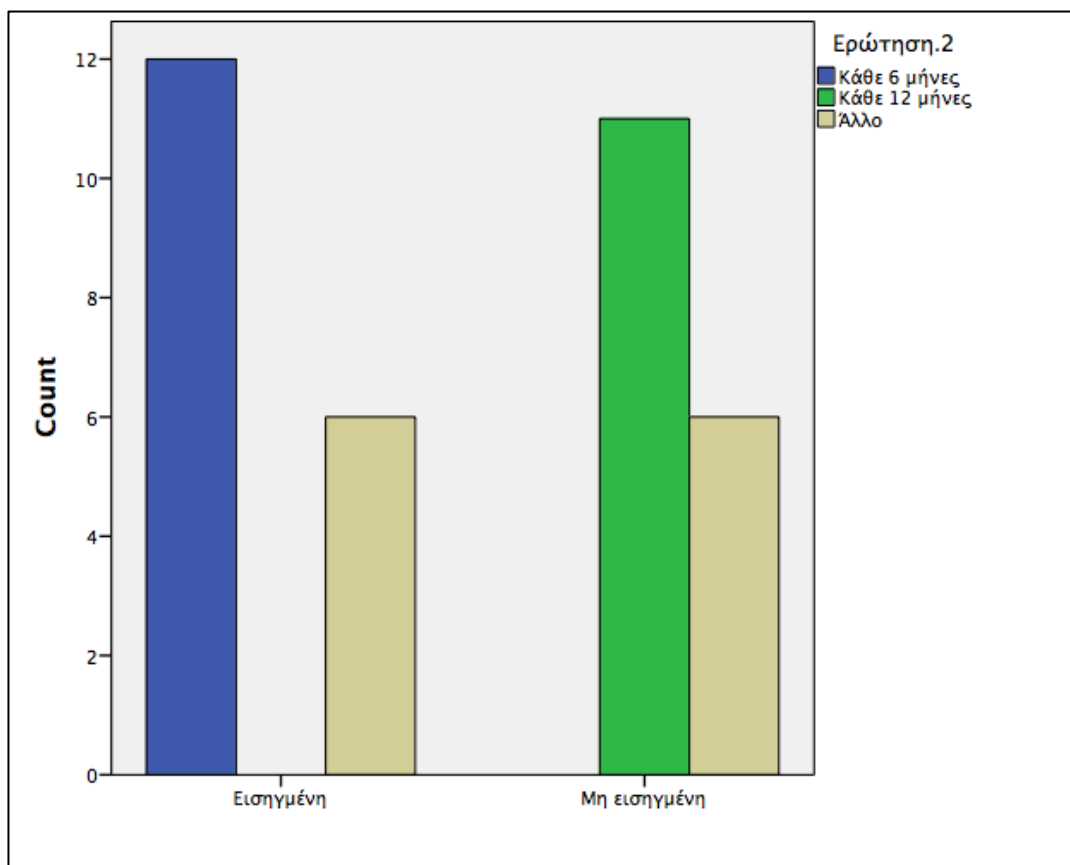
Διάγραμμα 3: Η επιχείρηση συνεργάζεται με εξωτερικό ελεγκτή;

2. Αν ναι, ποια είναι η συχνότητα ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων;

Ο Πίνακας 4 και το Διάγραμμα 4 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Αν ναι, ποια είναι η συχνότητα ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων;». Στο 66.7% των εισηγμένων επιχειρήσεων ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων γίνεται κάθε 6 μήνες, ενώ στο 64.7% των μη εισηγμένων κάθε 12 μήνες. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της συχνότητας ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων καθώς το p-value (0.000) είναι μικρότερο του α (0.05).

Πίνακας 4: Αν ναι, ποια είναι η συχνότητα ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων;

	Ερώτηση 2			Σύνολο	p-value
	Κάθε 6 μήνες	Κάθε 12 μήνες	Άλλο		
Εισηγ Αριθμός επιχειρήσεων μένες %	12 66,7%	0 0,0%	6 33,3%	18 100,0%	0.000
Μη εισηγ Αριθμός επιχειρήσεων % μένες	0 0,0%	11 64,7%	6 35,3%	17 100,0%	
Σύνολο Αριθμός επιχειρήσεων %	12 34,3%	11 31,4%	12 34,3%	35 100,0%	



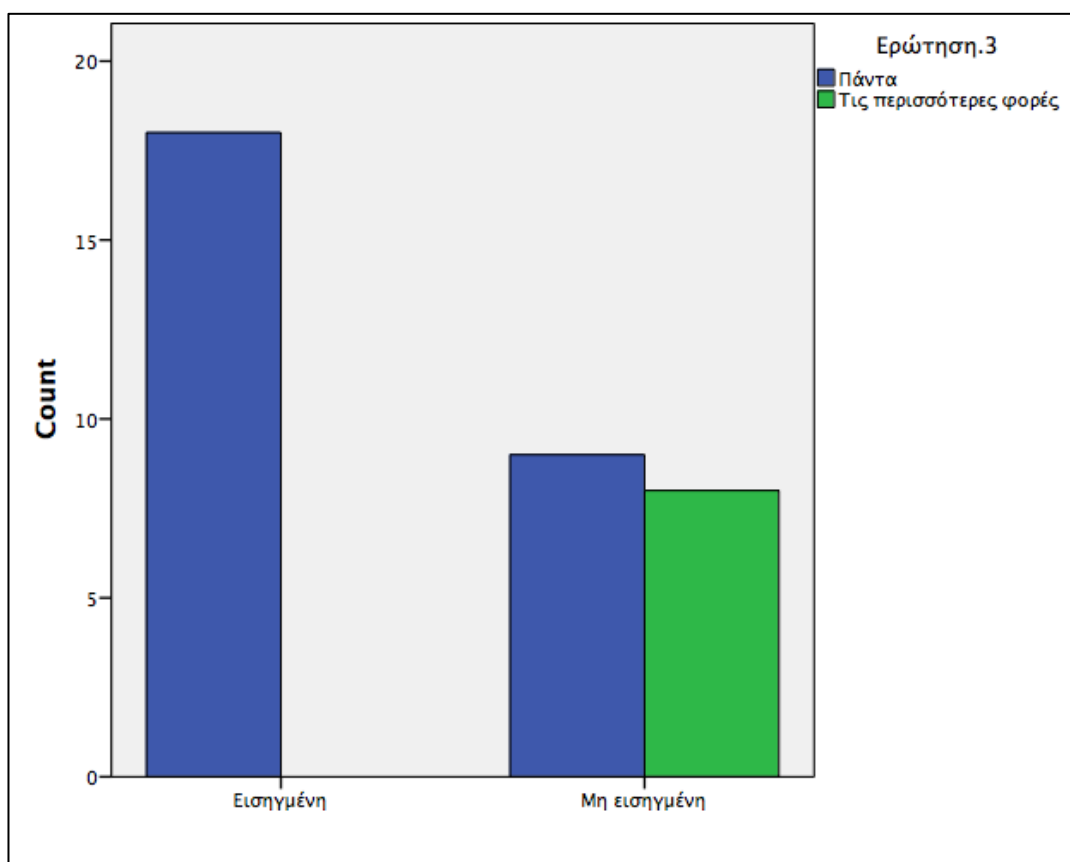
Διάγραμμα 4: Αν ναι, ποια είναι η συχνότητα ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων;

- Εφαρμόζετε τις υποδείξεις του ελεγκτή για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις;

Ο Πίνακας 5 και το Διάγραμμα 5 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Εφαρμόζετε τις υποδείξεις του ελεγκτή για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις;». Το σύνολο των εισηγμένων επιχειρήσεων εφαρμόζει τις υποδείξεις του ελεγκτή για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ενώ το ίδιο κάνει και το 52.9% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της εφαρμογής των υποδείξεων του ελεγκτή για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις καθώς το p-value (0.001) είναι μικρότερο του α (0.05).

Πίνακας 5: Εφαρμόζετε τις υποδείξεις του ελεγκτή για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις;

		Ερώτηση 3		Σύνολο	p-value
		Πάντα	Τις περισσότερες φορές		
Εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων	18	0	18	0.001
	%	100,0%	0,0%	100,0%	
Μη εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων	9	8	17	
	%	52,9%	47,1%	100,0%	
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	27	8	35	
	%	77,1%	22,9%	100,0%	



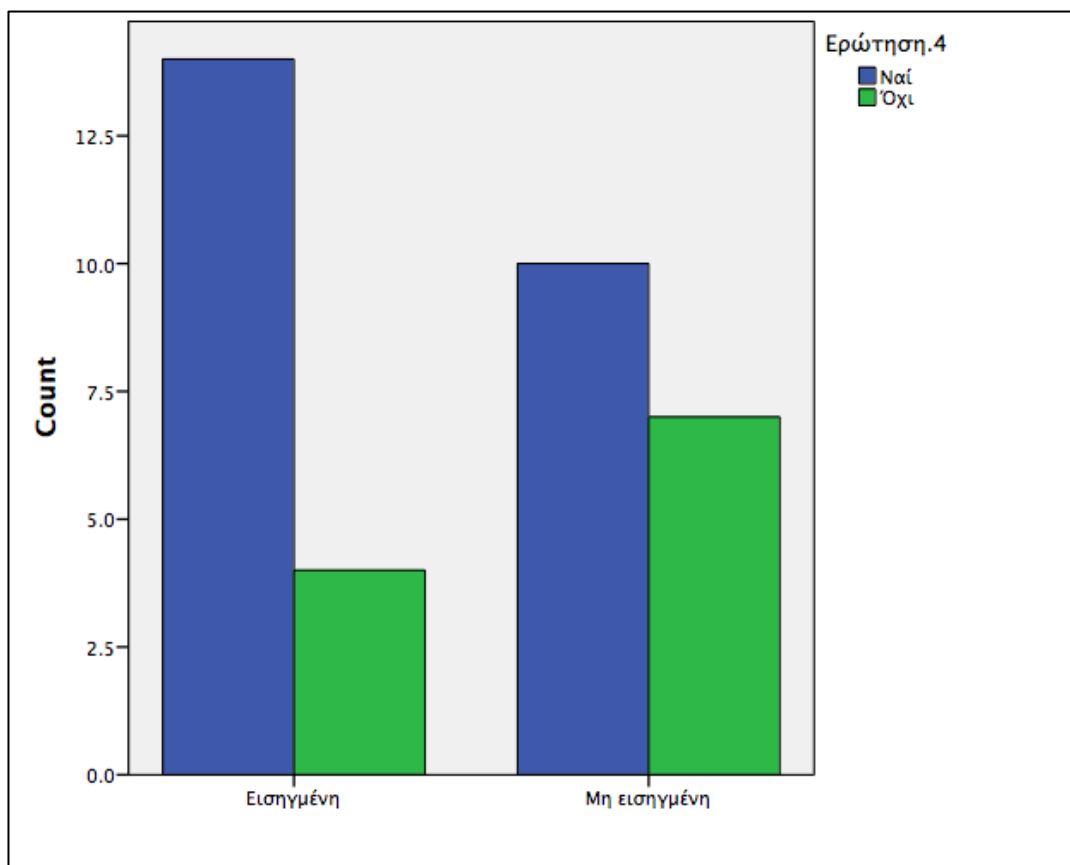
Διάγραμμα 5: Εφαρμόζετε τις υποδείξεις του ελεγκτή για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις;

4. Θεωρείτε ότι η συμβολή του εξωτερικού ελεγκτή προάγει τη μεγιστοποίησή της απόδοσης της επιχείρησης;

Ο Πίνακας 6 και το Διάγραμμα 6 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Θεωρείτε ότι η συμβολή του εξωτερικού ελεγκτή προάγει τη μεγιστοποίησή της απόδοσης της επιχείρησης;». Στο 77.8% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως η συμβολή του εξωτερικού ελεγκτή προάγει τη μεγιστοποίησή της απόδοσης της επιχείρησης, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 55.8% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων, με εξίσου όμως μεγάλο ποσοστό (41.2%) να πιστεύει το αντίθετο. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της άποψης των ερωτώμενων για τη συμβολή του εξωτερικού ελεγκτή στη μεγιστοποίησή της απόδοσης της επιχείρησης καθώς το p-value (0.227) είναι μεγαλύτερο του α (0.05).

Πίνακας 6: Θεωρείτε ότι η συμβολή του εξωτερικού ελεγκτή προάγει τη μεγιστοποίησή της απόδοσης της επιχείρησης;

	Ερώτηση 4		Σύνολο	p-value
	Ναι	Όχι		
Εισηγμένες Αριθμός επιχειρήσεων %	14 77,8%	4 22,2%	18 100,0%	0.227
Μη εισηγμένες Αριθμός επιχειρήσεων %	10 58,8%	7 41,2%	17 100,0%	
Σύνολο Αριθμός επιχειρήσεων %	24 68,6%	11 31,4%	35 100,0%	



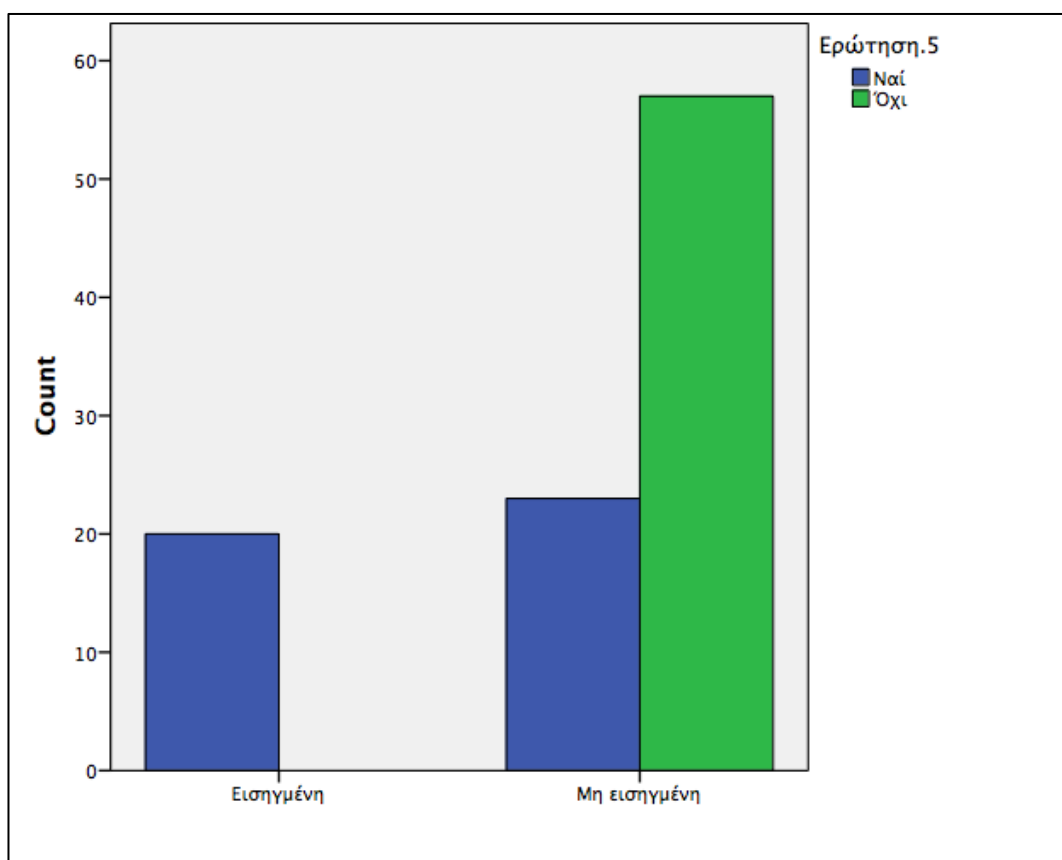
Διάγραμμα 6: Θεωρείτε ότι η συμβολή του εξωτερικού ελεγκτή προάγει τη μεγιστοποίησή της απόδοσης της επιχείρησης;

5. Υπάρχει τμήμα εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση;

Ο Πίνακας 7 και το Διάγραμμα 7 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Υπάρχει τμήμα εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση;». Το σύνολο των εισηγμένων επιχειρήσεων διαθέτει τμήμα εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση, ενώ το 71.3% των μη εισηγμένων όχι. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της ύπαρξης τμήματος εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση καθώς το p-value (0.000) είναι μικρότερο του α (0.05).

Πίνακας 7: Υπάρχει τμήμα εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση;

		Ερώτηση 5		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Εισηγ	Αριθμός επιχειρήσεων	20	0	20	0.000
μένες	%	100,0%	0,0%	100,0%	
Μη	Αριθμός επιχειρήσεων	23	57	80	
εισηγ	%	28,8%	71,3%	100,0%	
μένες					
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	43	57	100	
	%	43,0%	57,0%	100,0%	



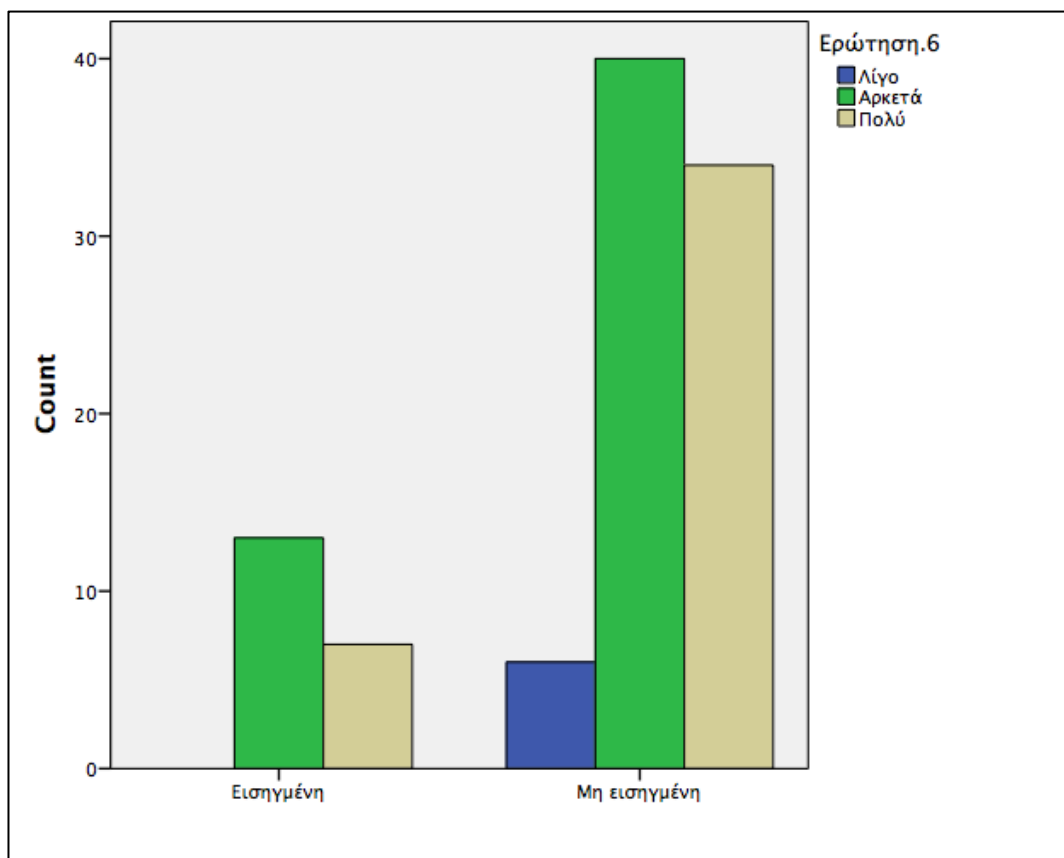
Διάγραμμα 7: Υπάρχει τμήμα εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση;

6. Θεωρείτε ότι η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου συμβάλει στην αποδοτικότητα της επιχείρησης;

Ο Πίνακας 8 και το Διάγραμμα 8 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Θεωρείτε ότι η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου συμβάλει στην αποδοτικότητα της επιχείρησης;». Το 65% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύουν πως η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου συμβάλει αρκετά στην αποδοτικότητα της επιχείρησης, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 50% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της άποψης ότι η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου συμβάλει στην αποδοτικότητα της επιχείρησης καθώς το p-value (0.301) είναι μεγαλύτερο του α (0.05).

Πίνακας 8: Θεωρείτε ότι η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου συμβάλει στην αποδοτικότητα της επιχείρησης;

	Ερώτηση 6			Σύνολο	p-value
	Λίγο	Αρκετά	Πολύ		
Εισηγμένες Αριθμός επιχειρήσεων %	0 0,0%	13 65,0%	7 35,0%	20 100,0%	0.301
Μη εισηγμένες Αριθμός επιχειρήσεων %	6 7,5%	40 50,0%	34 42,5%	80 100,0%	
Σύνολο Αριθμός επιχειρήσεων %	6 6,0%	53 53,0%	41 41,0%	100 100,0%	



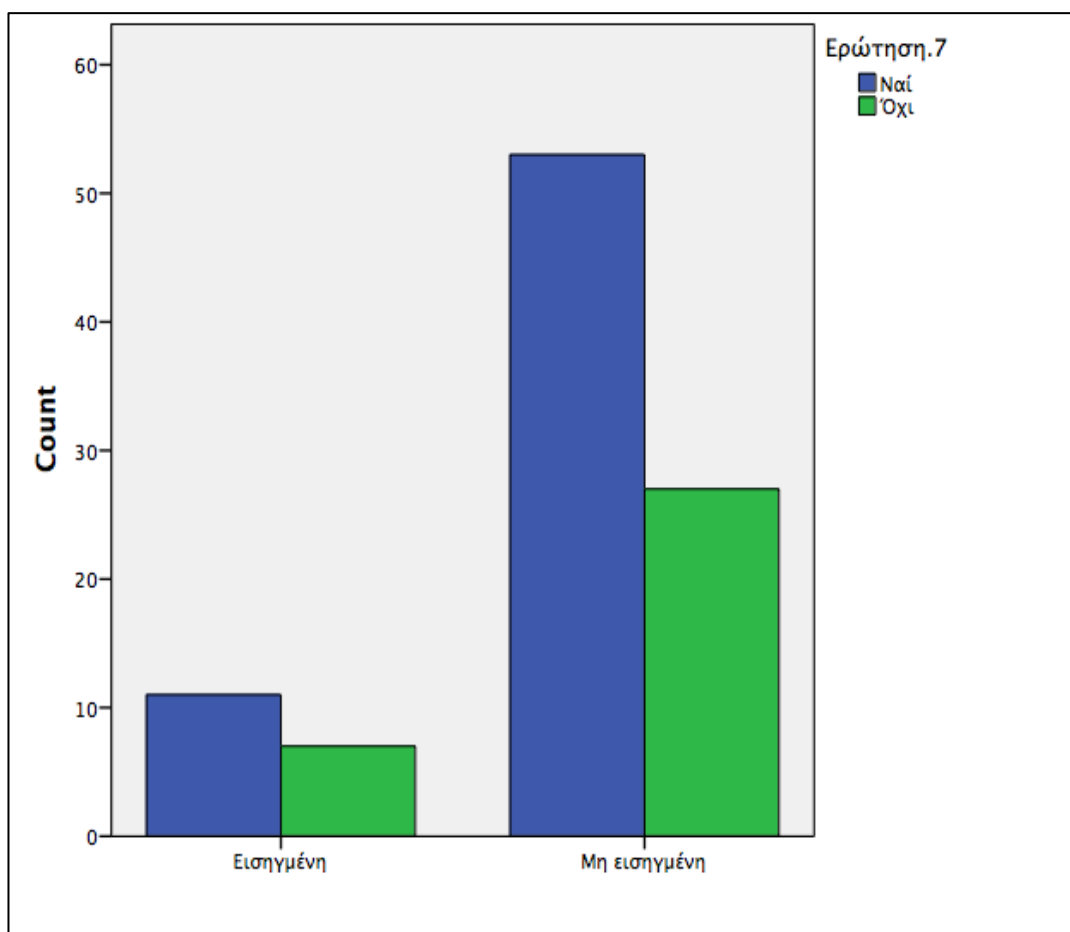
Διάγραμμα 8: Θεωρείτε ότι η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου συμβάλει στην αποδοτικότητα της επιχείρησης;

7. Πιστεύετε πως ο εξωτερικός έλεγχος οδηγεί στη βελτίωση του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης;

Ο Πίνακας 9 και το Διάγραμμα 9 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Πιστεύετε πως ο εξωτερικός έλεγχος οδηγεί στη βελτίωση του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης;». Το 61.1% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως ο εξωτερικός έλεγχος οδηγεί στη βελτίωση του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 66.3% των μη εισηγμένων. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της άποψης των ερωτώμενων αναφορικά με το εάν ο εξωτερικός έλεγχος οδηγεί στη βελτίωση του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης καθώς το p-value (0.679) είναι μεγαλύτερο του α (0.05).

Πίνακας 9: Πιστεύετε πως ο εξωτερικός έλεγχος οδηγεί στη βελτίωση του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης;

		Ερώτηση 7		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Εισηγ	Αριθμός επιχειρήσεων	11	7	18	0.679
μένες	%	61,1%	38,9%	100,0%	
Μη	Αριθμός επιχειρήσεων	53	27	80	
εισηγ	%	66,3%	33,8%	100,0%	
μένες					
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	64	34	98	
	%	65,3%	34,7%	100,0%	



Διάγραμμα 9: Πιστεύετε πως ο εξωτερικός έλεγχος οδηγεί στη βελτίωση του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης;

8. Πιστεύετε ότι ο εξωτερικός έλεγχος βελτιώνει το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου;

Ο Πίνακας 10 παρουσιάζει τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Βελτιώνει το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου;». Το σύνολο όλων των επιχειρήσεων πιστεύει πως ο εξωτερικός έλεγχος βελτιώνει το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου.

Πίνακας 10: Βελτιώνει το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου;

		Ερώτηση 8	
		Ναι	Σύνολο
Εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων	18	18
	%	100,0%	100,0%
Μη εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων	75	75
	%	100,0%	100,0%
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	93	93
	%	100,0%	100,0%

9. Πιστεύετε ότι ο εξωτερικός έλεγχος διαβεβαιώνει τη νομιμότητα των λογιστικών καταστάσεων;

Ο Πίνακας 11 παρουσιάζει τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Διαβεβαιώνει τη νομιμότητα των λογιστικών καταστάσεων;». Το σύνολο όλων των επιχειρήσεων πιστεύει πως ο εξωτερικός έλεγχος διαβεβαιώνει τη νομιμότητα των λογιστικών καταστάσεων.

Πίνακας 11: Διαβεβαιώνει τη νομιμότητα των λογιστικών καταστάσεων;

		Ερώτηση 9	
		Ναι	Σύνολο
Ναι	Αριθμός επιχειρήσεων	18	18
	%	100,0%	100,0%
Όχι	Αριθμός επιχειρήσεων	73	73
	%	100,0%	100,0%
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	91	91
	%	100,0%	100,0%

10. Εξασφαλίζει την πληρότητα και εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων;

Ο Πίνακας 12 παρουσιάζει τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Εξασφαλίζει την πληρότητα και εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων;». Το σύνολο όλων των επιχειρήσεων πιστεύει πως ο εξωτερικός έλεγχος εξασφαλίζει την πληρότητα και εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Πίνακας 12: Εξασφαλίζει την πληρότητα και εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων;

		Ερώτηση 10	
		Ναι	Σύνολο
Εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων	18	18
	%	100,0%	100,0%
Μη εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων	73	73
	%	100,0%	100,0%
Σύνολο		91	91

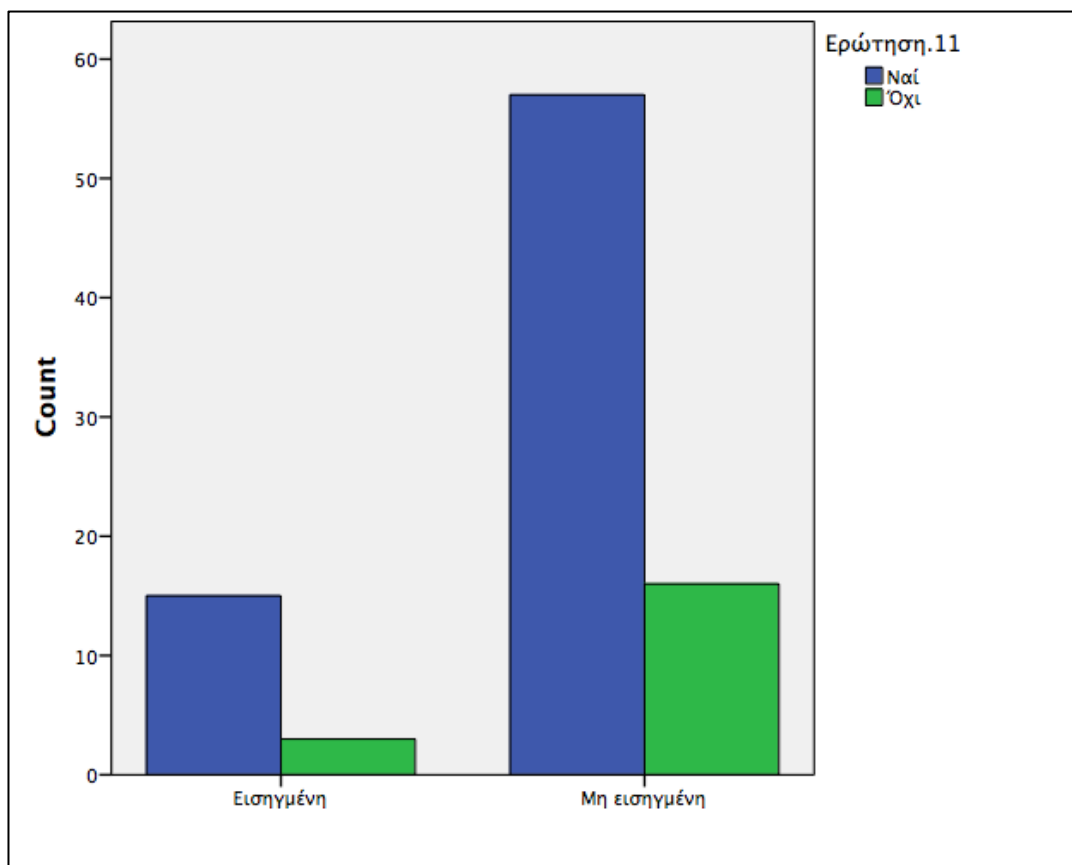
%	100,0%	100,0%
---	--------	--------

11. Πιστεύετε ότι ο εξωτερικός έλεγχος διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο;

Ο Πίνακας 13 και το Διάγραμμα 10 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο;». Το 83.3% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως ο εξωτερικός έλεγχος διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 78.1% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της άποψης αναφορικά με το εάν ο εξωτερικός έλεγχος διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο καθώς το p-value (0.623) είναι μεγαλύτερο του α (0.05).

Πίνακας 13: Διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο;

		Ερώτηση 11		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Εισηγ	Αριθμός επιχειρήσεων	15	3	18	0.623
μένες	%	83,3%	16,7%	100,0%	
Μη	Αριθμός επιχειρήσεων	57	16	73	
εισηγ	%	78,1%	21,9%	100,0%	
μένες					
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	72	19	91	
	%	79,1%	20,9%	100,0%	



Διάγραμμα 10: Διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο;

Στη συνέχεια αναλύονται άλλοι παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και αποδοτικότητα των επιχειρήσεων σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία.

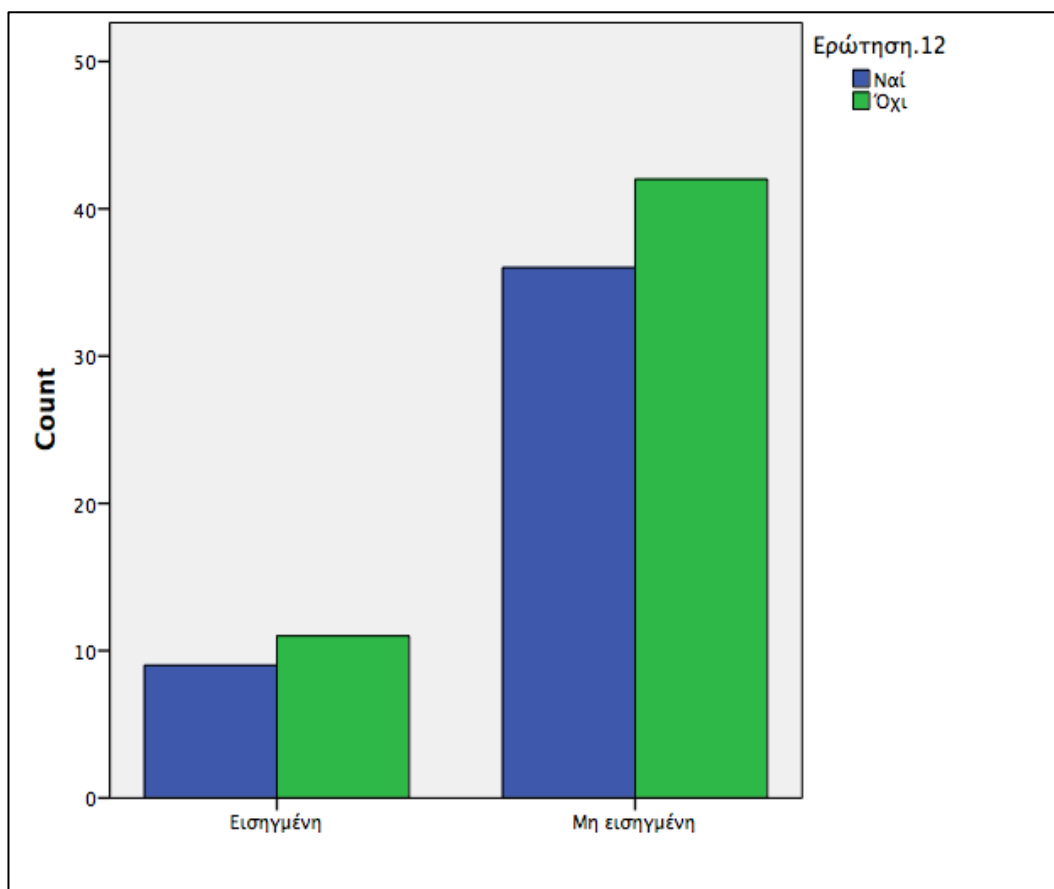
12. Κατά τη γνώμη σας η συγχώνευση των επιχειρήσεων συμβάλλει στην ανάπτυξη της επιχείρησης;

Ο Πίνακας 14 και το Διάγραμμα 11 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Κατά τη γνώμη σας η συγχώνευση των επιχειρήσεων συμβάλλει στην ανάπτυξη της επιχείρησης;». Το 55% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως η συγχώνευση των επιχειρήσεων συμβάλλει στην ανάπτυξη της επιχείρησης, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 53.8% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και στις απόψεις

σχετικά με το εάν η συγχώνευση των επιχειρήσεων συμβάλει στην ανάπτυξη της επιχείρησης καθώς το p-value (0.926) είναι μεγαλύτερο του α (0.05).

Πίνακας 14: Κατά τη γνώμη σας η συγχώνευση των επιχειρήσεων συμβάλει στην ανάπτυξη της επιχείρησης;

		Ερώτηση 12		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων %	9 45,0%	11 55,0%	20 100,0%	0.926
Μη εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων %	36 46,2%	42 53,8%	78 100,0%	
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων %	45 45,9%	53 54,1%	98 100,0%	



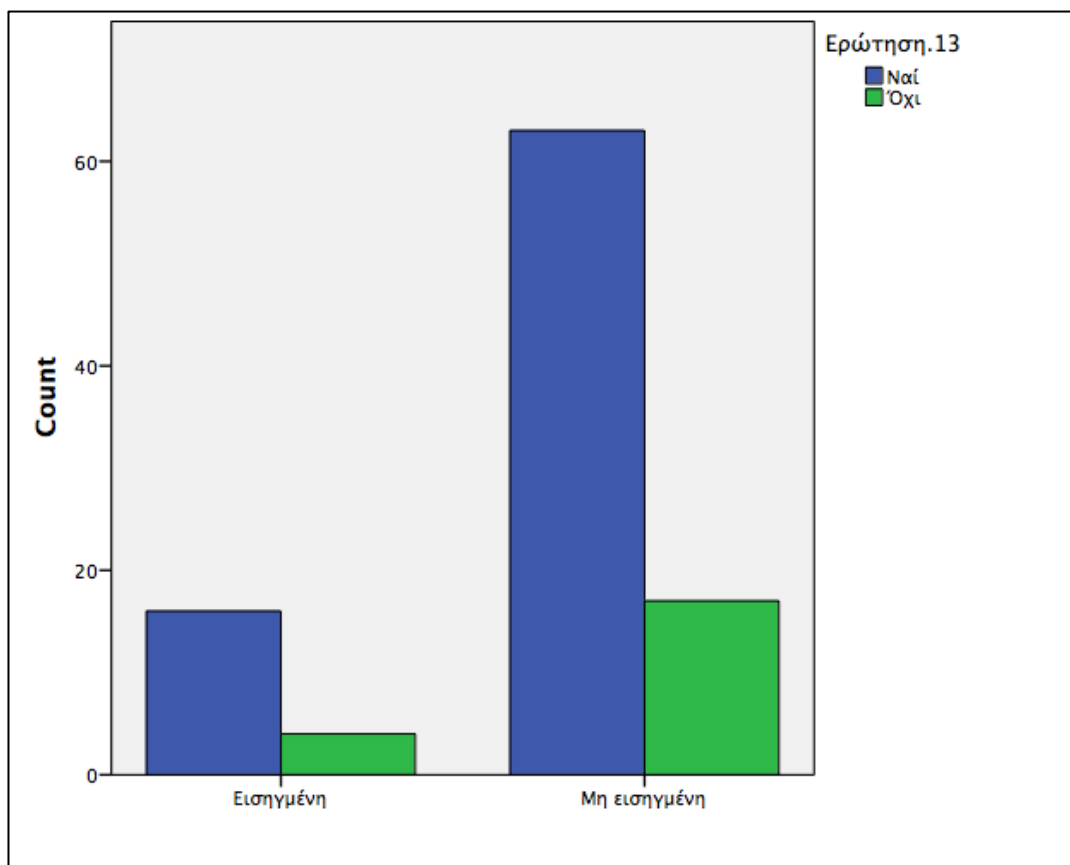
Διάγραμμα 11: Κατά τη γνώμη σας η συγχώνευση των επιχειρήσεων συμβάλει στην ανάπτυξη της επιχείρησης;

13. Η προσβασιμότητα σε δανειοδότηση επηρεάζει την αποδοτικότητα της επιχείρησης;

Ο Πίνακας 15 και το Διάγραμμα 12 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Η προσβασιμότητα σε δανειοδότηση επηρεάζει την αποδοτικότητα της επιχείρησης;». Το 80% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως η προσβασιμότητα σε δανειοδότηση επηρεάζει την αποδοτικότητα της επιχείρησης, ενώ ίδια άποψη έχει και το 78.8% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της άποψης σχετικά με τα εάν η προσβασιμότητα σε δανειοδότηση επηρεάζει την αποδοτικότητα της επιχείρησης καθώς το p-value (0.902) είναι μεγαλύτερο του α (0.05).

Πίνακας 15: Η προσβασιμότητα σε δανειοδότηση επηρεάζει την αποδοτικότητα της επιχείρησης;

		Ερώτηση 13		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων %	16 80,0%	4 20,0%	20 100,0%	.902
Μη εισηγμένες	Αριθμός επιχειρήσεων %	63 78,8%	17 21,3%	80 100,0%	
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων %	79 79,0%	21 21,0%	100 100,0%	



Διάγραμμα 12: Η προσβασιμότητα σε δανειοδότηση επηρεάζει την αποδοτικότητα της επιχείρησης;

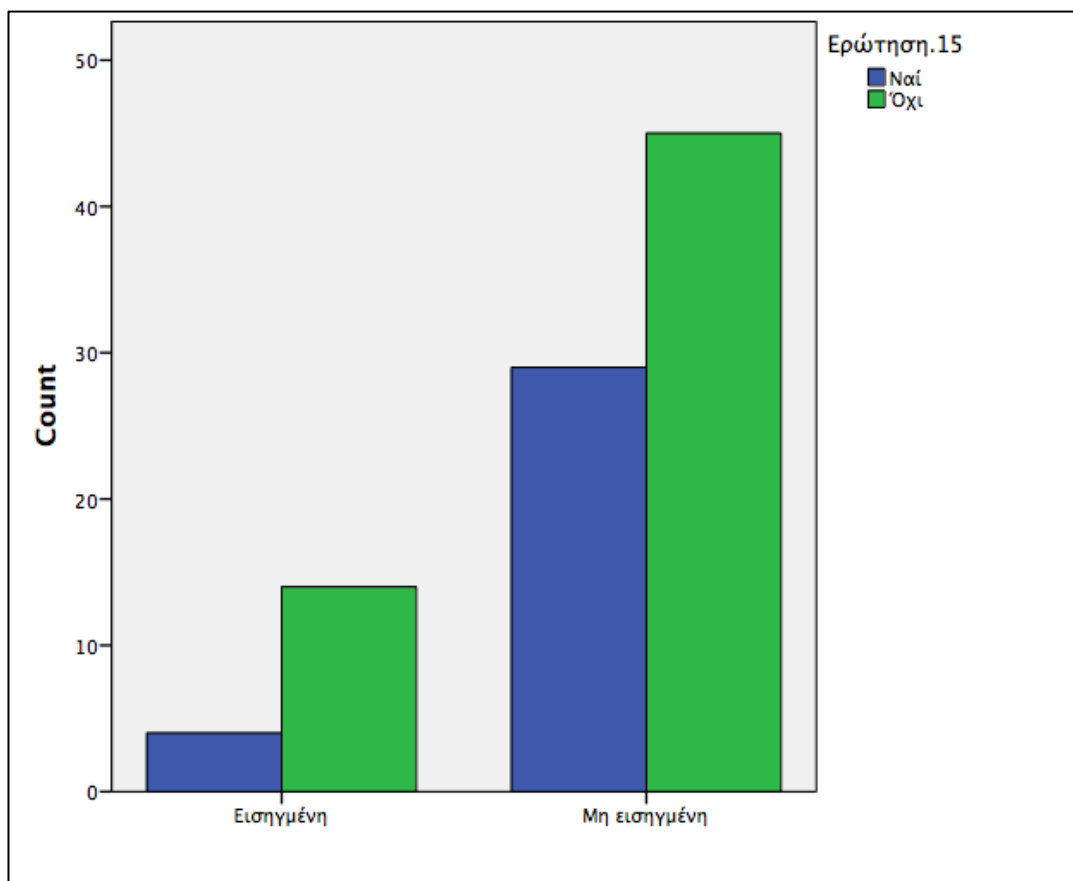
14. Θεωρείτε ότι ο εξωτερικός έλεγχος επηρεάζει το ύψος της δανειοδότησης και τα επιτόκια;

Ο Πίνακας 16 και το Διάγραμμα 13 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Θεωρείτε ότι ο εξωτερικός έλεγχος επηρεάζει το ύψος της δανειοδότησης και τα επιτόκια;». Το 77.8% των εισηγμένων επιχειρήσεων θεωρεί πως ο εξωτερικός έλεγχος δεν επηρεάζει το ύψος της δανειοδότησης και τα επιτόκια, ενώ την ίδια άποψη έχει και το 60.8% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της άποψης τους αναφορικά με το εάν ο εξωτερικός έλεγχος επηρεάζει το ύψος της δανειοδότησης και τα επιτόκια καθώς το p-value (0.178) είναι μεγαλύτερο του α (0.05). Οι Tsai&Hua (2009) οι οποίοι διερεύνησαν τις επιπτώσεις της ποιότητας του ελέγχου στα επιτόκια των δανείων σε ΜΜΕ, σε πλήρη δείγμα 1.038 ετήσιων

παρατηρήσεων στην Ταϊβάν, βρήκαν επίσης ότι η υψηλότερη ποιότητα του ελέγχου δεν μειώνει τα επιτόκια των τραπεζικών δανείων, και ότι η πιστοληπτική ικανότητα μιας επιχείρησης είναι ζωτικής σημασίας για τον προσδιορισμό των επιπτώσεων της ποιότητας του ελέγχου για τα επιτόκια των δανείων.

Πίνακας 16: Θεωρείτε ότι ο εξωτερικός έλεγχος επηρεάζει το ύψος της δανειοδότησης και τα επιτόκια;

		Ερώτηση 15		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Εισηγμ ένες	Αριθμός επιχειρήσεων	4	14	18	0.178
	%	22,2%	77,8%	100,0%	
Μη εισηγμ ένες	Αριθμός επιχειρήσεων	29	45	74	
	%	39,2%	60,8%	100,0%	
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	33	59	92	
	%	35,9%	64,1%	100,0%	



Διάγραμμα 13: Θεωρείτε ότι ο εξωτερικός έλεγχος επηρεάζει το ύψος της δανειοδότησης και τα επιτόκια;

15. Η επιχείρησή σας πραγματοποιεί εξαγωγές;

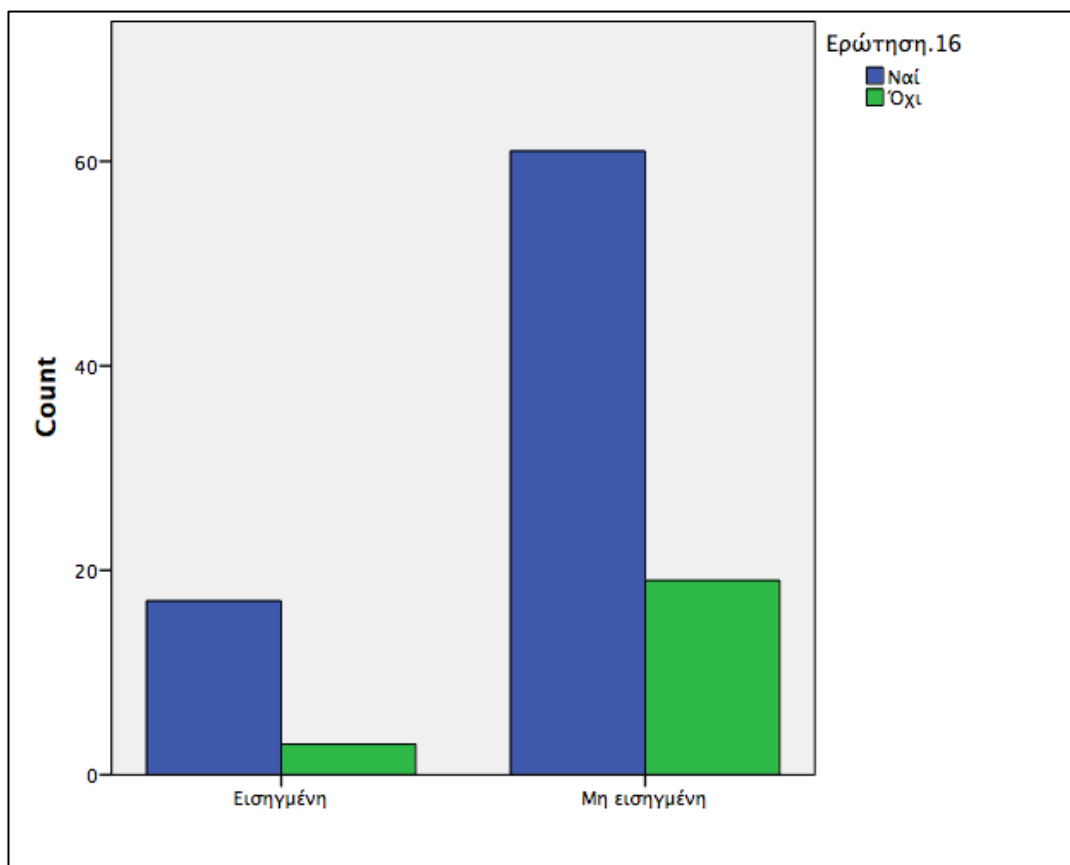
Ο Πίνακας 17 και το Διάγραμμα 14 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Η επιχείρησή σας πραγματοποιεί εξαγωγές;». Το 80% των εισηγμένων επιχειρήσεων πραγματοποιεί εξαγωγές, ενώ αντιθέτως το 52.5% των μη εισηγμένων όχι. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της πραγματοποίησης εξαγωγών καθώς το p-value (0.009) είναι μικρότερο του α (0.05).

Η σχέση μεταξύ του μεγέθους της επιχείρησης και της έντασης των εξαγωγών έχει μελετηθεί στη διεθνή βιβλιογραφία, ωστόσο τα εμπειρικά ευρήματα είναι ανάμεικτα. Ορισμένες μελέτες αναφέρουν μια θετική σχέση μεταξύ του

μεγέθους της επιχείρησης και της έντασης των εξαγωγών (Reid, 1982), ενώ άλλες μελέτες αναφέρουν ότι το μέγεθος της επιχείρησης έχει μικρή ή καμία επίδραση (Wolf και Pett, 2000). Ο Ortiz (2009) έχει επίσης βρεί ότι μεταξύ άλλων το μέγεθος της επιχείρησης είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που καθορίζουν τις εξαγωγές. Γενικά το μέγεθος της επιχείρησης έχει υπάρξει μια από τις μεταβλητές που έχει μελετηθεί ευρέως ως πιθανός καθοριστικός παράγοντας της συμπεριφοράς εξαγωγής και της διαδικασίας διεθνοποίησης. Ο Wagner (1995) βρίσκει μια θετική σχέση που μειώνεται όσο αυξάνεται το μέγεθος επιχείρησης. Τέλος, μερικές μελέτες αναφέρουν μια αρνητική σχέση μεταξύ του μεγέθους της επιχείρησης και της έντασης των εξαγωγών (Patibandla, 1995).

Πίνακας 17: Η επιχείρησή σας πραγματοποιεί εξαγωγές;

		Ερώτηση 16		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Ναι	Αριθμός επιχειρήσεων	16	4	20	0.009
	%	80.0%	20.0%	100.0%	
Όχι	Αριθμός επιχειρήσεων	38	42	80	
	%	47.5%	52.5%	100.0%	
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	54	46	100	
	%	54,0%	46.0%	100.0%	



Διάγραμμα 14: Η επιχείρησή σας πραγματοποιεί εξαγωγές;

16. Από ποιο έτος;

Ο Πίνακας 18 παρουσιάζει τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Αν ναι, από ποιο έτος;». Συγκεκριμένα οι εισηγμένες επιχειρήσεις ξεκίνησαν να κάνουν εξαγωγές από το 1984 και έπειτα κατά μέσον όρο, ενώ οι μη εισηγμένες από το 1995 και έπειτα κατά μέσον όρο. κάθε 12 μήνες. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ Paired-samplest-testπροέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και του έτους έναρξης των εξαγωγών καθώς το p-value (0.000) είναι μικρότερο του α (0.05).

Πίνακας 18: Αν ναι, από ποιο έτος;

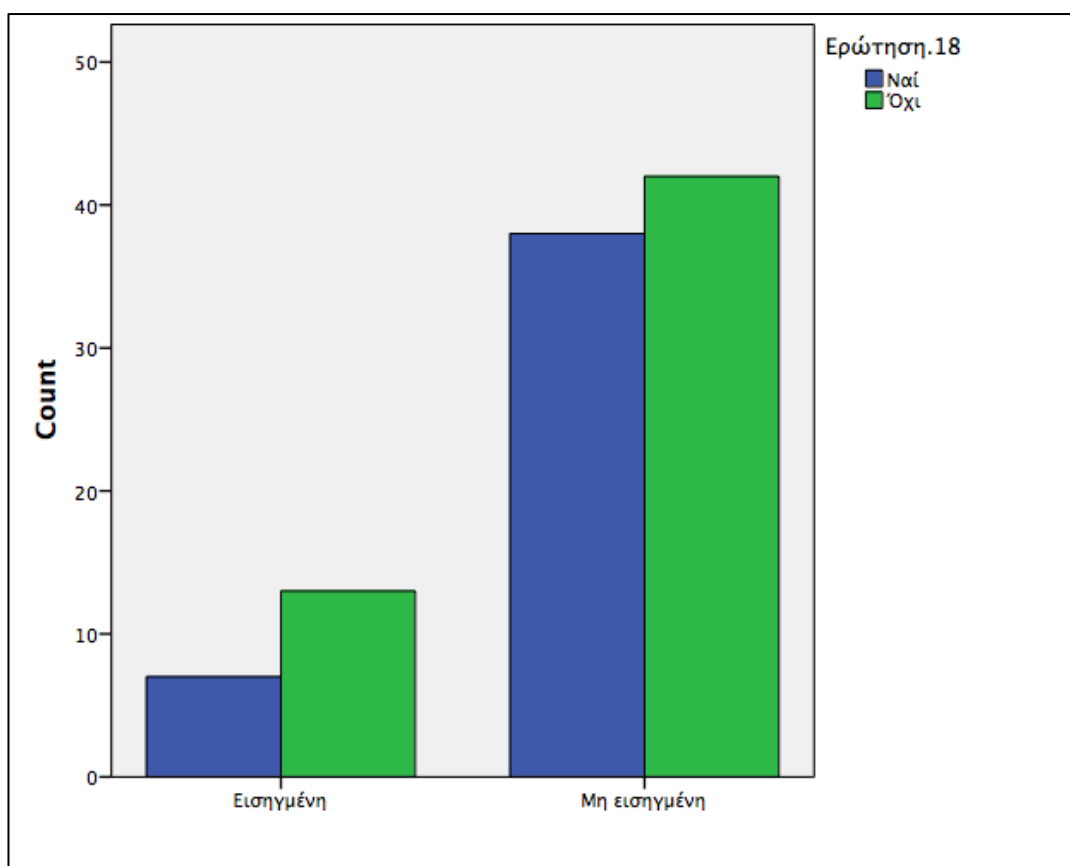
Εισηγμένη στο Χρηματιστήριο	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	p-value
Ναί	1984.93	13.941	0.000
Όχι	1995.03	11.349	
Σύνολο	1992.12	12.868	

17. : Θεωρείτε ότι η συμμετοχή ξένου κεφαλαίου συμβάλλει στην αύξηση της αποδοτικότητας της επιχείρησής σας;

Ο Πίνακας 19 και το Διάγραμμα 15 παρουσιάζουν τα ποσοστά των απαντήσεων του δείγματος στην ερώτηση «Έχετε συμμετοχή ξένου κεφαλαίου στην εταιρία σας;». Το 65% των εισηγμένων επιχειρήσεων δεν έχουν συμμετοχή ξένου κεφαλαίου στην εταιρία τους, ενώ το ίδιο συμβαίνει και για το 52.5% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων. Επίσης, από το παραμετρικό στατιστικό τεστ χ^2 προέκυψε πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της συμμετοχής ξένου κεφαλαίου στις επιχειρήσεις του δείγματος καθώς το p-value (0.315) είναι μεγαλύτερο του α (0.05). Επομένως, σχετικά μικρό ποσοστό των επιχειρήσεων έχει συμμετοχή ξένου κεφαλαίου και δεν βρίσκεται να υπάρχει διαφοροποίηση στις εισηγμένες και μη εισηγμένες. Οι Merkovaetal (2016) αναλύει τις επιδόσεις των επιχειρήσεων με βάση την απόδοση του δείκτη ιδίων κεφαλαίων, και αποκαλύπτει ορισμένα κοινά στοιχεία για τις εταιρείες με τις καλύτερες επιδόσεις των. Τα αποτελέσματα των στατιστικών δοκιμών αποδεικνύουν θετική συσχέτιση μεταξύ του κύκλου εργασιών, την απόδοση και την ξένη ιδιοκτησία, καθώς και τη σημασία της ξένης προέλευσης κεφαλαίων για τις επιχειρήσεις. Ωστόσο ο Mihai (2014) μελετώντας ένα δείγμα 261 επιχειρήσεων στο Βουκουρέστι, καταλήγει στο ότι δεν υπάρχει καμία σημαντική σχέση μεταξύ της οικονομικής και χρηματοοικονομικής απόδοση και της συμμετοχής ξένων κεφαλαίων. Ως εκ τούτου απαιτείται η διεξαγωγή περισσότερης έρευνας στο θέμα αυτό ώστε να μπορέσουν αν εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα.

Πίνακας 20: Έχετε συμμετοχή ξένου κεφαλαίου στην εταιρία σας;

		Ερώτηση 18		Σύνολο	p-value
		Ναι	Όχι		
Ναι	Αριθμός επιχειρήσεων	7	13	20	0.315
	%	35,0%	65,0%	100,0%	
Όχι	Αριθμός επιχειρήσεων	38	42	80	
	%	47,5%	52,5%	100,0%	
Σύνολο	Αριθμός επιχειρήσεων	45	55	100	
	%	45,0%	55,0%	100,0%	



Διάγραμμα 15: Έχετε συμμετοχή ξένου κεφαλαίου στην εταιρία σας;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Γενικός στόχος της έρευνας ήταν η διερεύνηση του βαθμού στον οποίο ο εξωτερικός και εσωτερικός έλεγχος επηρεάζει την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων και ο εντοπισμός των διαφορών μεταξύ εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο αξιών αναφορικά με τις απόψεις τους για τον εξωτερικό και εσωτερικό έλεγχο. Για τη συλλογή δεδομένων της έρευνας κατασκευάστηκε πρωτότυπο ερωτηματολόγιο και μοιράστηκε σε εισηγμένες και μη εισηγμένες επιχειρήσεις στο ΧΑ. Η επιλογή των επιχειρήσεων έγινε με βάση το μέγεθος του δείγματος που κατάφερε να συγκεντρώσει η έρευνα αλλά και για να εντοπιστούν πιθανές διαφορές μεταξύ εισηγμένων και μη. Τελικά απαντήθηκαν 100 ερωτηματολόγια από το σύνολο των επιχειρήσεων που εξετάστηκαν.

Η βιβλιογραφική επισκόπηση κάνει σαφές πως οι εμπειρικές έρευνες δείχνουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος βελτιώνει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, ενώ παράλληλα συμβάλλει στον εντοπισμό των αδυναμιών, παρέχοντας βάση για τη διόρθωσή τους. Ειδικότερα, τα οφέλη του εσωτερικού ελέγχου είναι σημαντικά για τις μικρότερες εταιρίες στις οποίες, μέσω των θεωριών της επικοινωνίας και της επιλογής, εντοπίζονται περιθώρια για ενίσχυση της αποδοτικότητας. Παράλληλα, ο εξωτερικός έλεγχος μπορεί επίσης να επηρεάσει την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων καθώς εμπειρικά έχει εντοπιστεί ότι το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρίας, η φήμη της ελεγκτικής εταιρίας και η διάρκεια του ελέγχου αποτελούν προσδιοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν την απόδοση των επιχειρήσεων.

Η παρούσα εργασία μέσω ερωτηματολογίου διερευνά τη σχέση ελέγχου και απόδοσης επιχειρήσεων, διακρίνοντας το δείγμα σε εισηγμένες και μη εισηγμένες επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, το δείγμα της έρευνας αποτελείται κατά 80% από επιχειρήσεις που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, ενώ 20% από αυτές είναι. Αναφορικά με τη νομική τους μορφή, το 100% των εισηγμένων επιχειρήσεων ήταν Ανώνυμες Εταιρίες, ενώ 56.3% των μη εισηγμένων ήταν ατομικές επιχειρήσεις και Ι.Κ.Ε.. Εξετάστηκε σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείται ο εξωτερικός και ο εσωτερικός έλεγχος από τις επιχειρήσεις και αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ εισηγμένων και μη.

Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας γίνεται σαφής η σημασία του εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου, με τις εισηγμένες επιχειρήσεις να τον εφαρμόζουν σε μεγαλύτερο βαθμό γεγονός που μπορεί να εξηγηθεί λόγω της μεγαλύτερης πολυπλοκότητας και ελέγχων που υφίσταται καθώς επίσης και τις διαθεσιμότητας οικονομικών πόρων. Επίσης, εντοπίστηκαν διακριτές διαφορές μεταξύ εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων, παρά ταύτα ανεξαρτήτως είδους επιχείρησης, η εφαρμογή ελέγχου συμβάλει αρκετά στην αποδοτικότητα της επιχείρησης. Τα ευρήματα αυτά ταιριάζουν με τα αντίστοιχα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης (Maijoor, 2000; Tang&Xu, 2007; Naciri, 2010; IFAC, 2012; Frazer, 2012; Muraleetharan, 2013; Nyakundi et al., 2014; Hang et al, 2014; Mwakimasinde et al, 2014) και υποδεικνύουν την θετική συσχέτιση μεταξύ του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου και της απόδοσης ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων.

Αναφορικά με τον εξωτερικό έλεγχο βρέθηκε πως :

- Βρέθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της συνεργασίας με εξωτερικό ελεγκτή, με τις εισηγμένες επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν εξωτερικό ελεγκτή σε μεγαλύτερο βαθμό. Το 90% των εισηγμένων επιχειρήσεων συνεργάζεται με εξωτερικό ελεγκτή, και μόνο το 78,8% των μη εισηγμένων
- Υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της συχνότητας ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων, με τις εισηγμένες επιχειρήσεις να ελέγχουν πιο συχνά τις οικονομικές τους καταστάσεις. Συγκεκριμένα, στο 66.7% των εισηγμένων επιχειρήσεων ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων γίνεται κάθε 6 μήνες, ενώ στο 64.7% των μη εισηγμένων κάθε 12 μήνες, καθώς επίσης
- Αποδεικνύεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της εφαρμογής των υποδείξεων του ελεγκτή για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, με τις εισηγμένες επιχειρήσεις να δίνουν πολύ μεγαλύτερη σημασία στα σχόλια του ελεγκτή. Το σύνολο των

εισηγμένων επιχειρήσεων εφαρμόζει τις υποδείξεις του ελεγκτή για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ενώ το ίδιο κάνει μόνο το 52.9% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων

- Το 77.8% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως η συμβολή του εξωτερικού ελεγκτή προάγει τη μεγιστοποίησή της απόδοσης της επιχείρησης, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 55.8% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων, χωρίς όμως στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ εισηγμένων και μη. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με τα αντίστοιχα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και υποδεικνύουν την ύπαρξη θετικής συσχέτισης μεταξύ του εξωτερικού ελέγχου και της απόδοσης/κερδοφορίας των επιχειρήσεων, από την στιγμή που ο απώτερος σκοπός του ελέγχου είναι έτσι και αλλιώς η αύξηση της απόδοσης της επιχείρησης (Inyiyama, 2010; Muhammadetal, 2011; Onyekwelu & Ugwuanyi, 2014; Rahimi&Amini, 2015).
- Υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της ύπαρξης τμήματος εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση, με τις εισηγμένες επιχειρήσεις να διαθέτουν τμήμα εσωτερικού ελέγχου σε μεγαλύτερο βαθμό (100% έναντι 71,3% των μη εισηγμένων).
- Το 65% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου συμβάλει αρκετά στην αποδοτικότητα της επιχείρησης, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 50% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων. Δεν βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ εισηγμένων και μη.
- Το 61.1% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως ο εξωτερικός έλεγχος οδηγεί στη βελτίωση του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 66.3% των μη εισηγμένων. Επομένως, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.
- Το σύνολο των επιχειρήσεων πιστεύει πως
 - A) ο εξωτερικός έλεγχος βελτιώνει το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου.
 - B) ο εξωτερικός έλεγχος διαβεβαιώνει τη νομιμότητα των λογιστικών καταστάσεων.

Γ) ο εξωτερικός έλεγχος εξασφαλίζει την πληρότητα και εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Δ) ο εξωτερικός έλεγχος διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο.

- Το 55% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως η συγχώνευση των επιχειρήσεων συμβάλλει στην ανάπτυξη της επιχείρησης, ενώ το ίδιο πιστεύει και το 53.8% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων, επομένως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ εισηγμένων και μη εισηγμένων επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο Αξιών.
- Το 80% των εισηγμένων επιχειρήσεων πιστεύει πως η προσβασιμότητα σε δανειοδότηση επηρεάζει την αποδοτικότητα της επιχείρησης, ενώ ίδια άποψη έχει και το 78.8% των μη εισηγμένων επιχειρήσεων.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό εισηγμένων και μη επιχειρήσεων θεωρεί πως ο εξωτερικός έλεγχος δεν επηρεάζει το ύψος της δανειοδότησης και τα επιτόκια, χωρίς στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ εισηγμένων και μη
- Υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κατηγορίας της επιχείρησης (εισηγμένη και μη εισηγμένη) και της πραγματοποίησης εξαγωγών, με τις εισηγμένες επιχειρήσεις να πραγματοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό εξαγωγές. Συγκεκριμένα, το 80% των εισηγμένων επιχειρήσεων πραγματοποιεί εξαγωγές, ενώ αντιθέτως το 52.5% των μη εισηγμένων όχι.
- οι εισηγμένες επιχειρήσεις ξεκίνησαν να κάνουν εξαγωγές πιο νωρίς από ότι οι μη εισηγμένες, με στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ εισηγμένων και μη.
- Το 65% των εισηγμένων επιχειρήσεων και το 52.5% των μη εισηγμένων δεν έχουν συμμετοχή ξένου κεφαλαίου στην εταιρία τους, πράγμα που, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία επηρεάζει αρνητικά την απόδοσή τους.

Τόσο από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας όσο και από την εμπειρική διερεύνηση προκύπτει ότι και ο εσωτερικός και ο εξωτερικός έλεγχος έχουν σημαντική επίδραση στην κερδοφορία και την απόδοση των επιχειρήσεων. Πρώτον, ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος μπορεί να παρέχει πολύτιμη βοήθεια στην επίτευξη των εταιρικών στόχων κυρίως όσον αφορά την

αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των ενεργειών του, τους στόχους και τη συμμόρφωση με κανονισμούς, καθώς και την ευελιξία προσαρμογής των επιχειρήσεων στις αλλαγές. Δεύτερον, ο εξωτερικός έλεγχος εντοπίζεται ότι επηρεάζει την απόδοση των επιχειρήσεων και πως ο εξωτερικός ελεγκτής ενέχει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της απόδοσης των επιχειρήσεων.

Πολιτικές εφαρμογής

Τα παραπάνω ευρήματα υποδεικνύουν ότι όλες οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι μικρότερες σε μέγεθος, πρέπει να εφαρμόζουν συστήματα εσωτερικού ελέγχου προκειμένου να βελτιώσουν την απόδοση και την κερδοφορία τους. Το κάθε σύστημα εσωτερικού ελέγχου που θα υιοθετηθεί θα πρέπει να ελεγχθεί τόσο για το κόστος του, όσο και το είδος του, με την έννοια ότι κάθε επιχείρηση ανάλογα με το μέγεθος της θα πρέπει να εφαρμόζει και ένα σύστημα που να ανταποκρίνεται στα μέτρα της. Παράλληλα, ο εξωτερικός έλεγχος δεδομένου ότι ενισχύει τη διαφάνεια και την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων, πρέπει να εφαρμόζεται, πέρα από εισηγμένες επιχειρήσεις, από τις εταιρίες που επιθυμούν να αντλήσουν χρηματοδότηση είτε από πιστωτικά ιδρύματα, είτε μέσω εταιρικών ομολόγων. Υπό αυτήν την έννοια, οι επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους και καθεστώτος εισαγωγής στο χρηματιστήριο, μπορούν μέσα από τον εξωτερικό έλεγχο να βελτιώσουν τις διαδικασίες, τη λογιστική απεικόνιση και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων έναντι των ενδιαφερόμενων μερών, ενισχύοντας εν τέλει την αποδοτικότητά τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- 1) Αληφαντής Γ., (2016), *Ελεγκτική Βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων Ελέγχου και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων*. Αθήνα: Διπλογραφία.
- 2) Γεωργαντόπουλος Α. (2009), *Αξιολόγηση της βραχυχρόνιας ικανότητας πρόβλεψης κερδοφορίας με χρηματοοικονομικά εργαλεία ανάλυσης: η περίπτωση των ελληνικών τραπεζών*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.
- 3) Δρογάλας Γ., Παντελίδης Π., Τσακπινίδου Κ., Κεσίση Ε., (2010), *Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Κινδύνου*, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι. Σερρών
- 4) Ζαφειράκου, Η. ,Ταχυνάκης, Π. (2007). «Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Ελληνικών Επιχειρήσεων: εμπειρική προσέγγιση», *Σπουδαί*, Vol. 57, Iss: 1, University of Piraeus, pp. 58 – 79.
- 5) Καζανζτής Χ., (2006), *Ελεγκτική Κ Εσωτερικός Έλεγχος - Μια Συστηματική Προσέγγιση*. Αθήνα: BusinessPlan.
- 6) Κοντογεώργης, Γ. (2013). *Οι εξελίξεις και η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα και διεθνώς. Έρευνα της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου σε εταιρείες του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (Χ Α.Α.), ακολουθώντας το υπόδειγμα COSO*. Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- 7) Κουτούπης, Α. (2009). *Οι επιδράσεις του Θεσμικού Πλαισίου Εταιρικής Διακυβέρνησης και των Βέλτιστων Πρακτικών στην Ανάπτυξη των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των Επιχειρήσεων. Η περίπτωση των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών Εταιρειών*. Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- 8) Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π., (2013), *Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου*. Αθήνα: Διπλογραφία Εκδόσεις.

- 9) Παπαστάθης Π., (2014), *Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) και η Πρακτική Εφαρμογή του*, Αθήνα: Εκδ. Παπαστάθης.
- 10) Χλέτσος Μ. (2010), *Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Εξωστρέφεια της Ελληνικής Οικονομίας, ΕΕ και Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων*, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Ξένη

- 1) Abouzeedan A., (2011), *SME Performance and Its Relationship to Innovation*, Linköpings Universitet, Sweden.
- 2) Adams, M., (1994). *Agency Theory and the Internal Audit*, *Managerial Auditing Journal*, 9(8), pp. 8 – 12.
- 3) Aguolu, A. (1998), *The Basis of Decision making*; Owerri: Basic Science Publishers.
- 4) Aliabadi, S., Dorestani, A., Balsara, N., (2013), *The Most Value Relevant Accounting Performance Measure by Industry*. *Journal of Accounting and Finance*, 13(1): 22-34.
- 5) Arens, A., Elder R., and Beasley M., (2012). *Auditing and assurance services: an integrated approach*, Pearson Education. 14th ed., New Jersey.
- 6) Bekiaris, M., Efthymiou, T. and Koutoupis, A., (2013). *Economic crisis impact on corporate governance & Internal Audit. The case of Greece*, *Corporate Ownership and Control*, 11(1), pp. 55-64.
- 7) Bernard, A.B. and J Bradford J. (1995), *Exporters, Jobs, and Wages in U.S Manufacturing: 1976-1987*, *Brookings Papers on Economic Activity*, pp. 67-119.
- 8) Bernard, A. B., Eaton J., Bradford J., and Kortum S. (2003), *Plants and Productivity in International Trade*, *American Economic Review*, 93, pp. 1268-1290.

- 9) Bernard, A. B., Bradford J., Redding S., and Schott P. (2007), Firms in International Trade, *Journal of Economic Perspectives*, 21(3), pp.105-30.
- 10) Biegelman M., Bartow J., (2012), *Executive Roadmap to Fraud Prevention and Internal Control*, John Willey & Sons
- 11) Bragg S., (2012), *Business Ratios and Formulas*, 3rd edition, John Wiley & Sons.
- 12) Canadian Institute of Chartered Accountants (CICA) (1995), *Guidance on Control*, CICA, Toronto.
- 13) Chuntao Li, Frank M Song, Sonid ML Wong (2007), *Audit Firm Size and Perception of Audit Quality: Evidences from a competitive Audit market in china 2007*; 1-17.
- 14) Cohen A. & Sayag G. (2010), *The Effectiveness of Internal Auditing: An Empirical Examination of its Determinants in Israeli Organizations* , *Australian Accounting Review* No. 54 Vol. 20 Issue 3.
- 15) Davis, L.R., Soo, B., & Trompeter, G. (2009). *Auditor tenure and the ability to meet or beat earnings forecasts*, *Contemporary Accounting Research*, 26(2), 517-548.
- 16) Drogalas G., Alampourtsidis S., Koutoupis A.,(2014), *Value-added approach of Internal Audit in the Hellenic Police*, University of the Aegean & Hellenic Open University.
- 17) Gramling, A.A., Maletta, M.J., Schneider, A. and Church, B.K., (2004). *The role of the internal audit function in corporate governance: a synthesis of the extant internal auditing literature and directions for future research*, *Journal of Accounting Literature*, 23, pp. 194-244.
- 18) Eaton, Jonathan and Samuel Kortum (1999), *International Patenting and Technology Diffusion: Theory and Measurement*, *International Economic Review*, 40, pp. 537-570.

- 19) Ejoh, N. and Ejom, P.,(2014), The Impact of Internal Control Activities on Financial Performance of Tertiary Institutions in Nigeria. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5(16): 133-143.
- 20) Frazer, L., (2012), The Effect of Internal Control on the Operating Activities of Small Restaurants. *Journal of Business & Economics Research (JBER)*, 10(6): 361-374.
- 21) Foster N., Gregor A., (2013), Importing, Exporting and Performance in Sub-Saharan African Manufacturing Firms, *Rev World Econ*, 150: 309-336.
- 22) Glancey K., (1998), Determinants of growth and profitability in small entrepreneurial firms, Napier University, Edinburgh, *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol. 4 No. 1, 1998, pp. 18-27.
- 23) Grossman, G. M. and Helpman, E., (1991), *Innovation and growth in the global economy*. Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- 24) Hang, J.M., Zhao, R.X., Wu, Y.X., (2015), Research on Correlation between Chinese Listed Company Performances and Internal Control Quality. In *Proceedings of the 5th International Asia Conference on Industrial Engineering and Management Innovation (IEMI2014)*. Atlantis Press.
- 25) Hass, S. Abdolmohammadi, J. M and Burnaby, P., (2006). The Americas literature review on internal auditing, *Managerial Auditing Journal*, 21(8), pp. 835-844.
- 26) Hayes, R., Dassen, R., Schilder, A., and Wallage, P., (2005). *Principles of auditing: An introduction to international standards on auditing*, Pearson Education Ltd. 2nd ed., England.
- 27) Inyama, I.O. (2010), *Auditing Principles and Practice*; Enugu: Providence Press Ltd.
- 28) Ionescu, A., Stefanica, V., Burlacu, V., (2012), Measuring Enterprise Performance: Financial and Non-Financial Indicators. “Ovidius” University Annals, *Economic Sciences Series*, 12(1), 1483-1486.

- 29) Jensen, K. L.(2005), A basic study of agency cost source and municipal use of internal versus external control. *Accounting and Business Research*, vol. 35 no. 1, pp. 53-67.
- 30) Jónsson, B. (2007), Does the size matter? The Relationship Between Size And Profitability Of Icelandic Firms, *Bifröst Journal of Social Sciences*, 1, pp. 43-55.
- 31) Karagiorgos, T., Drogalas, G., Gotzamanis, Tampakoudis, I., (2009), The Contribution of Internal Auditing to Management, *International Journal of Management Research and Technology*, 3, 2, Serials Publications, pp. 417-427.
- 32) Karagiorgos, T., Drogalas, G., Eleftheriadis, Christodoulou, P., (2009), Efficient Risk Management and Internal Audit, *International Journal of Management Research and Technology*, 3, 2, Serials Publications, pp. 429-436.
- 33) Karagiorgos, T., Drogalas, G., Dimou, A., (2010), Effectiveness of internal control system in the Greek Bank Sector. *The Southeuropean Review of Business Finance & Accounting*.
- 34) Karagiorgos, T., Drogalas, G. and Giovanis, N., (2011). Evaluation of the effectiveness of Internal Audit in Greek Hotel Business, *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 4(1), pp. 19-34.
- 35) Khan, M.T., Khan, N.T., Ahmed, S., Ali, M., (2012), Connotation of Organizational Effectiveness and Factors Affecting It. *International Journal of Business and BehaviorPal Science*, 2 (9): 21-30.
- 36) Keller, W. (2004), International Technology Diffusion, *Journal of Economic Literature*, 42(3), pp.752-782.
- 37) Kortum, S. (1997), Research, Patenting and Technological Change, *Econometrica*, 65(6), pp. 1389-1419.

- 38) Kramer, H. Kramer, B., and Just, R., (2008). Establishing an Internal Audit Department: The Case of the Schwan Food Company, *Global Perspectives on Accounting Education*: 5(1), pp. 1-16.
- 39) Leventis S. and P.E. Dimitropoulos (2010), Audit Pricing, quality of earning and board independence: The Case of the Athens stock exchange", *International Journal of Cardiology* 26, pp. 325-332
- 40) Luttman, S. M, & P. A. Silhan. (1995). Identifying factors consistently related to Value Line earnings predictability, *The Financial Review*.
- 41) Maijoor, S., (2000), The internal control explosion, *International Journal of Auditing*, 4(1): 101–109.
- 42) Meyer, M., (2004), Finding performance: the new discipline in management. In Neely, A., (Eds), *Business performance measurement: Unifying Theory and Integrating Practice*: 113- 124, Cambridge: Cambridge University Press.
- 43) Muhammad A., Rana S., Mudassar h., Mohammad A., (2011), Effect of Audit on Profitability: A Study of Cement Listed Firms, Pakistan, *Global Journal of Management and Business Research* Volume 11 Issue 9
- 44) Munsif V., Raghunandan K., Dasaratha V., Meghna S., (2011) Audit Fees after Remediation of Internal Control Weaknesses. *Accounting Horizons*: March 2011, Vol. 25, No. 1, pp. 87-105.
- 45) Muraleetharan, P., (2013), Control activities and performance of organizations (special reference in Jaffna district). *International Journal of Marketing, Financial Services & Management Research*, 2(4).
- 46) Mwakimasinde, M., Odhiambo, A., Byaruhanga, J., (2014), Effects of Internal Control Systems on Financial Performance of Sugarcane outgrower companies in Kenya. *Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 16(12.I): 62-73.
- 47) Naciri, A., (2010), *Internal and External Aspects of Corporate Governance*. Routledge Taylor & Francis Group.

- 48) Ndiwa, C. and Kwasira, J., (2014), An Assessment of Internal Control System on Financial Performance in Tertiary Training Institutions in Kenya: A Case Study of African Institute of Research and Development Studies. *International Journal of Science and Research*, 3(3).
- 49) OECD (1992), Oslo Manual : The Measurement of Scientific and Technological Activities, OECD-EUROSTAT
- 50) Papastathis, P., (2014). *Modern Internal Auditing in Business - Organizations and practical application*, Athens.
- 51) Mihret, D., and Woldeyohannis G., (2008). Value-added role of internal audit: an Ethiopian case study, *Managerial Auditing Journal*, 23(6), pp. 567–595.
- 52) Muuls M., Pisu M., (2007), Imports and Exports at the Level of the Firm: Evidence from Belgium, CEP Discussion Paper No 801
- 53) Naciri, A., (2010). *Internal and External Aspects of Corporate Governance*. Routledge Taylor & Francis Group.
- 54) Ndameneu K.D., (2011), *Internal Control And Its Contributions To Organizational Efficiency And Effectiveness: A Case Study Of Ecobank Ghana Limited*
- 55) Neely A., (2002), *Business Performance measurement , Theory and Practice*, Cambridge University Press
- 56) Nyakundi, D.O., Nyamita, M.O., Tinega, T.M., (2014), Effect of internal control systems on financial performance of small and medium scale business enterprises in Kisumu city, Kenya. *International Journal of Social Sciences and Entrepreneurship*, 1 (11): 719-734.
- 57) Ochieng, G.O. and Njeru, A.W., (2014), Effects of Control Activities on Operational Efficiency among AIDS Relief Funded Hospitals in Nyanza. *International Journal of Business and Social Science*, 5(3).

- 58) Ochoge J., (2011), A Research Report Submitted In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Award Of The Degree Of Bachelor Of Commerce Of Makerere University
- 59) Onyekwelu L., Ugwuanyi B., (2014), External Auditing Relevance In The Growth Of Banking Industry In Nigeria: An Emphasis On The Effect On Deposit Mobilization, European Centre for Research Training and Development UK, European Journal of Accounting Auditing and Finance Research Vol.2, No.3, pp. 54-68
- 60) Petrascu, D. and Tamas, A., (2013). Internal Audit versus Internal Control and Coaching, *Procedia Economics and Finance*, 6, pp. 644 -702.
- 61) Rahimi G., Amini S., (2015), The Survey of the Relationship between Auditing Quality and the Profitability in the Companies Accepted in Tehran’s Exchange Market, *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences* Vol. 5, No.2, pp. 100–115
- 62) Richard, P. J., Devinney, T. M., Yip, G. S., Johnson, G., (2009), Measuring organizational performance: Towards methodological best practice. *Journal of management*.
- 63) Sarens, G. and De Beelde, I. (2006), Internal Auditors’ Perception about their Role in Risk Management. A Comparison between US and Belgian Companies, *Managerial Auditing Journal*, Emerald Group Publishing Limited, 21(1), pp. 63-80.
- 64) Seker M., (2009), Importing, Exporting, and Innovation in Developing Countries, Enterprise Analysis Unit, World Bank
- 65) Seker M., (2011), Importing, Exporting, and Innovation in Developing Countries, 2nd version, Enterprise Analysis Unit, World Bank
- 66) Serrasqueiro, Z.S. & Nunes, P.M. (2008), “Performance And Size: Empirical Evidence From Portuguese SMEs”, *Small Business Economics*, 31 (2), 195 – 217

- 67) Shahzad, F., Luqman, R.A., Khan, A.R., Shabbir, L., (2012), Impact of organizational culture on organizational performance: an overview. *Interdisciplinary journal of contemporary research in business*, 3(9): 975.
- 68) Soodanian, S., Navid, B.J., Kheirollahi, F., (2013), The Relationship between Firm Characteristics and Internal Control Weaknesses in the Financial Reporting Environment of Companies Listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, 3(11): 68-74.
- 69) Spathis, C. (2003), Audit Qualification, Firm Litigation, and Financial Information: an Empirical Analysis in Greece. *International Journal of Auditing*, 7: 71 – 85.
- 70) Tang, A. P., & Xu, L., (2007), Institutional ownership and internal control material weakness. *Quarterly Journal of Finance and Accounting*, 93-117.
- 71) Tangen, S., (2003), An overview of frequently used performance measures. *Work Study*, 52(7): 347-354.
- 72) Taticchi P., (2010), *Business Performance, Measurement and Management*, Springer, new York
- 73) Tsai, H., & Hua, M. (2009). The effects of audit quality on loan interest rates for small and medium-sized enterprises in Taiwan. *International Journal of Business*, 14(3), 265.
- 74) Tseng, C.Y., (2007), *Internal control, enterprise risk management, and firm performance*. ProQuest Publication.
- 75) Varvatsoulakis, I., (2002), *Financial results of the establishment of internal control system in small and medium hospitals*. PhD Thesis, National and Kapodistrian University of Athens
- 76) Venanzi, D., (2012), *Financial Performance Measures and Value Creation: The State of the Art*. Springer Science & Business

- 77) Wang, D., and Guo, Y., (2009), Study on the Internal Audit for Listed Companies Based on Value-added View, International Journal of Business and Management, 4(7)., pp. 52 – 55.
- 78) Yang, D.C. and Guan, L., 2004, 'The evolution of IT auditing and internal control standards in financial statement audits The case of the United States', Managerial Auditing Journal, 19, 4, pp. 544-555.
- 79) Ziaee, M. (2014). The effect of audit quality on the performance of listed companies in Tehran Stock Exchange, International Letters of Social and Humanistic Sciences, 21, pp. 36 – 43.

Ηλεκτρονική

- 1) Deloitte (2014), «Internal Audit roles and responsibilities», Διαθέσιμο από www.deloitte.com/view/en_cn/cn/services/corgov/ic/iarr/index.htm
- 2) Harrington P. (2013), «Review of the effectiveness of Internal Audit 2012-13», Διαθέσιμο από www.reading.gov.uk
- 3) Putu, A.A. The role of External Audit in Improving Firm's Value: Case of Indonesia. Διαθέσιμο από http://www.rieb.kobe-u.ac.jp/tjar/conference/5th/CA-1_PutuAgusARDIANA.pdf
- 4) The Institute of Internal Auditors (THEIIA) (2010), IPPF Practice Guide, «Measuring Internal Audit Effectiveness and Efficiency», Διαθέσιμο από www.theiia.org